

για φύλλα είχε δολάρια και για λουλούδια κρατικά ομόλογα. Για καρπό είχε διαμάντια.
ρίζες του και γίνονταν πολύ ωραίο λίπασμα.

Νέα Ελλάδα

ΕΚΔΟΣΗ ΓΙΑ ΤΗ ΣΤΗΡΙΞΗ ΡΙΖΙΚΩΝ
ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΑΝΑΓΚΩΝ
ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ ΜΕ ΤΗ ΦΥΣΗ
ΤΗ ΣΥΛΛΟΓΙΚΗ ΖΩΗ
ΤΗΝ ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΗ ΓΕΩΡΓΙΑ

ΤΕΥΧΟΣ 28-3 ΕΥΡΩ-ΜΑΡΤΗΣ-ΑΠΡΙΛΗΣ-ΜΑΗΣ 2003

Ο Χολρόιντ, ο χρηματομεσίτης από το Σαν Φραντσίσκο που
βρίσκεται πίσω από τον Τσάρλς Γκούλντ, τον Βρετανό
ιδιοκτήτη των μεταλλείων του Σαν Τομέ, προειδοποιεί τον
προστατευόμενό του ότι :

"δεν θέλουμε να μπλεχτούμε σε μεγάλους μπελάδες
ως επενδυτές".

Ωστόσο,

... "μπορούμε να παρακολουθούμε τα γεγονότα.
Κάποια μέρα θα μπούμε στο χορό. Δεν μπορούμε να
κάνουμε αλλιώς. Δεν υπάρχει όμως λόγος να βιαζόμαστε.
Ακόμα και ο χρόνος πρέπει να περιμένει στη
μεγαλύτερη χώρα που έπλασε ο Θεός στον κόσμο.

Εμείς θα δίνουμε το σύνθημα για όλα - για τη
βιομηχανία, το εμπόριο, τους νόμους, τη
δημοσιογραφία, τις τέχνες, τη πολιτική και τη θρησκεία,
από το Ακρωτήριο Χόρν μέχρι τον Πορθμό του Σουρινάμ
και ακόμα παραπέρα αν τύχει να βρούμε κάτι
που να αξίζει κάτι στον Βόρειο Πόλο.

Και τότε θα μπορούμε άνετα να βάλουμε στο χέρι τα πιο
απόμακρα νησιά και τις ηπείρους της γης.
Θα διευθύνουμε όλες τις επιχειρήσεις του κόσμου, είτε
το θέλει ο κόσμος είτε όχι. Ο κόσμος δεν μπορεί να
κάνει αλλιώς - μα ούτε κι εμείς νομίζω".

(Joseph Conrad, Nostromo : A tale of the Seaboard, 1904)

ΠΑΡΩΜΕΝΟ ΤΕΛΟΣ
PORT PAYE
Φάρολα
Αρ. Αδ. 2
Hellenic Post

ΕΛΤΑ
Hellenic Post

και κυνικός και το πιο ολοκληρωμένο έργο του: Ο ΠΟΛΕΜΟΣ!

Τριμηνιαία έκδοση Έτος 8ο, τεύχος 28
Μάρτης-Απρίλης-Μάης 2003
Ταχυδρ. δ/ση: Ρ.Ρ.Συκουρίου 40006

Ιδιοκτήτης: Αστική μη κερδοσκοπική εταιρεία "Νέα Κοινότητα"
Εκδότης-Διευθυντής: (το απαιτεί ο νόμος)
Γιάννης Παζάρας, Πουρνάρι-Συκουρίου

ΤΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ
ΚΑΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΖΕΤΑΙ ΑΠΟ ΤΗ
ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

**Μέλη Συντακτικής
28ου Τεύχους**

Σπύρος Φούκης
Γιώργος Κολέμπας
Γιάννης Γερόπουλος
Αντώνης Αντωνόπουλος
Αποστόλης Αραμπατζής
Γιώργος Αντωνόπουλος
Λαμπρινή Σοχωρίτη
Κώστας Κουτής
Μαρία Αντωνοπούλου
Γιούτα Γκόλτσιου
Χρύσα Τσιντάρη
Δημήτρης Πατσιλίας
Λίτσα Ψωμουλιά
Παπαϊωάννου Παναγιώτης
Μαρία Μίχου
Ηλίας Καμπούρης

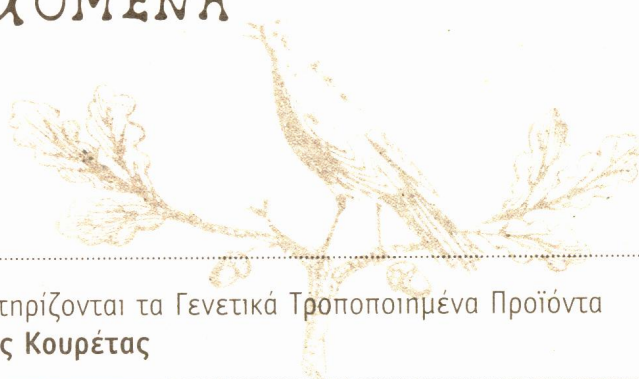
Επιθυμία μας είναι να αποφύγουμε διαφημιστικές
καταχωρήσεις, χορηγίες και οποιεσδήποτε
εξωτερικές παρεμβάσεις.

**Στηριζόμαστε μόνο στους συνδρομητές του
περιοδικού για την κάλυψη των εξόδων του.**

Συνδρομές: εσωτερικού-ετήσια (4τεύχη) 12 ΕΥΡΩ
Ταχυδρομικές επιταγές στην διεύθυνση:
Περιοδικό "ΝΕΑ ΞΕΛΗΝΗ"
(υπ' όψιν Χ'παναγιώτου Μένης)
Ρ.Ρ. Συκουρίου 40006

Τηλ.-Φαξ: Περιοδικού 24950-52276
e-mail: neaselini@yahoo.com
φιλοξενούμαστε στο:
www.medicum.gr/neaselini
Τα ενυπόγραφα άρθρα εκφράζουν
τις απόψεις των συντακτών τους.
ΕΠΙΤΡΕΠΕΤΑΙ Η ΑΝΑΔΗΜΟΣΙΕΥΣΗ
ΑΡΘΡΩΝ Ή ΤΜΗΜΑΤΩΝ ΤΟΥΣ ΑΡΚΕΙ
ΝΑ ΑΝΑΦΕΡΕΤΑΙ Η ΠΗΓΗ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

- ΣΕΛ.3** Πως χαρακτηρίζονται τα Γενετικά Τροποποιημένα Προϊόντα
-**Δημήτριος Κουρέτας**
- ΣΕΛ.8** **GREENPEACE:** Τα Μεταλλαγμένα προωθούνται από την
πίσω πόρτα
- ΣΕΛ.9** Τα έντανα καιρικά φαινόμενα οι "θεομηνίες" και η γεωργία
-**Γιώργος Κολέμπας**
- ΣΕΛ.12** Δίκτυο Αλληλεγγύης και προώθησης οικολογικών και εναλλα-
κτικών δραστηριοτήτων -**Γιώργος Κολέμπας**
- ΣΕΛ.14** Ζώδια και καλλιεργητικές εργασίες - **Δ.Π.**
- ΣΕΛ.16** Ο έλεγχος του Ραγολέτη (σκουληκίου) της Κερασίας
-**Γιώργος Κολέμπας, Σπύρος Φούκης**
- ΣΕΛ.18** Το φυτικό και ζωϊκό γενετικό υλικό στην Ελλάδα (Μέρος 2^ο)
Το εθνικό πρόγραμμα προστασίας των φυτογενετικών πόρων
- **Κώστας Κουτής**
- ΣΕΛ.20** Το σύνδρομο του πουρνάρωψαρου - **Ιάσων Φαενός**
- ΣΕΛ.24** Σταθμός βοήθειας και προστασίας άγριων ζώων και πουλιών
- **Τα μέλη του σταθμού**
- ΣΕΛ.26** Ξεπουλιούνται δάση και ακτές - **Οικολογική Κίνηση Κοζάνης**
- ΣΕΛ.27** Εποχιακές σκέψεις - **Απόστολος Αραμπατζής**
- ΣΕΛ.28** Εσείς τι ξέρετε για τα εμβόλια; - **Δ.Π.**
- ΣΕΛ.31** Τεχνική Bowen - **Αλεξάνδρα Αντωνίου**
- ΣΕΛ.33** Έθιμα και παραδόσεις για την εγκυμοσύνη τη λοχεία και
το νεογέννητο
- **Μαρία Σπαντιδάκη, Άννα Φιλίππου, Μένη Χ'παναγιώτου**
- ΣΕΛ.35** Απόψεις στις ... απόψεις. Το μάθημα της πεταλούδας (που
δεν έγινε μάθημα....) - **Δ.Π.**

Πώς χαρακτηρίζονται τα Γενετικά Τροποποιημένα Προϊόντα

Κουρέτας Δημήτριος

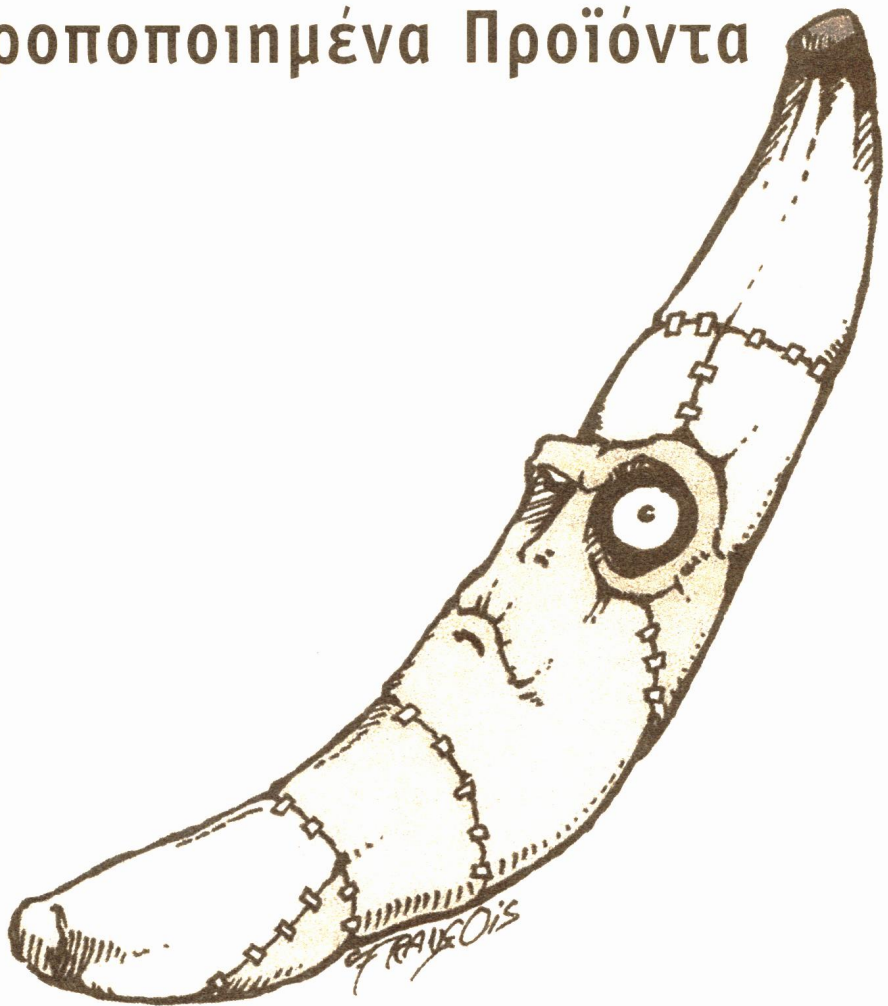
Επίκουρος καθηγητής

Παν/μίου Θεσσαλίας

τμ. Βιοχημείας-Βιοτεχνολογίας

Τα τελευταία χρόνια έχουν εμφανιστεί στη διεθνή βιβλιογραφία εργασίες που ασχολούνται με την ασφάλεια του Γ.Τ. προϊόντος από γενετικά τροποποιημένα φυτά. Οι εργασίες αυτές καταλήγουν σε ορισμένα επιστημονικά συμπεράσματα που μάς οδηγούν στη σκέψη, ότι Επιτροπές όπως η ΕΡΑ στις ΗΠΑ που δίνουν άδεια κυκλοφορίας σε τέτοια προϊόντα πρέπει να υιοθετήσουν αλλαγές στη διαδικασία χορήγησης της άδειας, μιας και όπως θα εξηγηθεί στη συνέχεια δεν εξασφαλίζεται με τίποτα η έλλειψη τοξικότητας για τον καταναλωτή. Οι πληροφορίες που υπάρχουν από τις εργασίες αυτές λίγο πολύ σχετίζονται με το γεγονός των απρόβλεπτων αποτελεσμάτων στη βιοχημεία του Γ.Τ. φυτού, εξαιτίας της τυχαίας ενσωμάτωσης του ξένου DNA. Έτσι είναι σαφές ότι εμφανίζεται πιεστικά σε όλες τις μελέτες το θέμα των δοκιμών του Γ.Τ. προϊόντος σε πειραματόζωα για μεγάλα χρονικά διαστήματα (1-2 χρόνια) και όχι για λίγες εβδομάδες όπως ισχύει σήμερα. Και οπωσδήποτε η δοκιμή να αφορά ολόκληρο το Γ.Τ. φυτό.

Οι μελέτες οι οποίες αφορούν στα μη προβλέψιμα από πλευράς τοξικότητας αποτελέσματα, μπορούν να ταξινομηθούν σε δύο κατηγορίες: μη προβλέψιμη συμπεριφορά της έκφρασης των ενδογενών και εξωγενών γονιδίων του Γ.Τ. φυτού και διαφορές από την διαφορική μετα-μεταφραστική τροποποίη-

ση των εκφραζόμενων πρωτεϊνών των Γ.Τ. φυτών. Θα προσπαθήσω να δείξω με παραδείγματα τη σημασία τους, μέσω μελετών που έχουν δει το φως της δημοσιότητας σε διεθνή και έγκριτα επιστημονικά περιοδικά.

Στα τέλη της δεκαετίας του '80, μια ομάδα ερευνητών προσπάθησε να επέμβει στο χρώμα των ανθών του καπνού και της πετούνιας με μεθόδους γενετικής μηχανικής. Συγκεκριμένα προσπάθησαν να κατασκευάσουν Γ.Τ. φυτά που περιείχαν ένα συνθετικά φτιαγμένο DNA που λειτουργούσε σαν αντιγονίδιο για κάποιο γονίδιο που παίζει σημαντικό ρόλο στη δημιουργία των χρωστικών του άνθους (Van der

Krol et al, 1988). Αναμενόταν η δημιουργία φυτών που θα είχαν το ίδιο χρώμα στα άνθη τους. Όμως τα φυτά που δημιουργήσαν είχαν το καθένα και διαφορετική απόχρωση στο χρώμα ανθέων. Και όχι μόνο αυτό, αλλά όταν άλλαζε η εποχή, μερικά άνθη άλλαζαν το χρώμα τους, ενώ άλλα όχι. Τα αποτελέσματα αυτά εξηγούνται με την υπόθεση ότι κάθε φυτό που δημιουργήθηκε είχε και σε διαφορετικό σημείο το ξένο DNA, και έτσι δεν μπορούσε να εξασφαλιστεί μια ομοιογένεια στο χρώμα των ανθέων, εξαιτίας του φαινομένου «position effect». Σε μερικά φυτά το επιδιωκόμενο χαρακτηριστικό εκφράστηκε πολύ, σε άλλα λίγο, σε άλλα ενδιάμεσα και η φύση γνωρίζει ευ-

τυχώς καλύτερα από μας την ερμηνεία του όρου «ποσότητα».

Έχοντας στο μυαλό μας το φαινόμενο του «position effect», μπορούμε να καταλάβουμε τι πήγε στραβά στο Μισούρι και το Τέξας πριν 4 χρόνια, όταν δεκάδες χιλιάδες στρέμματα του Γ.Τ. Βαμβακιού της Monsanto ουσιαστικά πήγαν χαμένα. Στο Μισούρι, τον πρώτο χρόνο της έγκρισης του Γ.Τ. Βαμβακιού ανθεκτικού στο φυτοφάρμακο Roundup, σχεδόν 100.000 στρέμματα του Βαμβακιού αυτού είχαν πρόβλημα. Σε μερικές περιπτώσεις τα φυτά έριξαν τις μπάλες του Βαμβακιού, ενώ σε άλλα το ξένο DNA δεν εκφράστηκε σωστά, και έτσι όλη η σοδειά εξολοθρεύτηκε από το φυτοφάρμακο Roundup στο οποίο υποτίθεται ότι ήταν ανθεκτική (Fox, 1997).

Η εταιρεία Monsanto υποστήριξε ότι το πρόβλημα δημιουργήθηκε εξ αιτίας των ακραίων κλιματολογικών συνθηκών. Το θέμα πήρε διαστάσεις και η Monsanto πλήρωσε αποζημίωση στους αγρότες αρκετά εκατομμύρια δολάρια. Αξίζει να σημειωθεί ότι η αποζημίωση δόθηκε εθελοντικά από την εταιρεία, χωρίς οι αγρότες να καταφύγουν σε δικαστήρια, όπως απειλούσαν στην αρχή. Στο Τέξας, αρκετοί αγρότες είχαν προβλήματα επίσης με το Βαμβάκι Bt. Στο 50% περίπου των στρεμμάτων που καλλιεργήθηκαν, το Γ.Τ. Βαμβάκι Bt απέτυχε να προσδώσει στο φυτό προστασία από το πράσινο σκουλήκι του Βαμβακιού. Επίσης πολλοί αγρότες είχαν προβλήματα με την βλάστηση, την χαμηλή απόδοση και πολλά άλλα. Τα προβλήματα ήταν πολλά και οι αγρότες κατέφυγαν κατά της Monsanto. Τελικά πέρυσι η Monsanto ρύθμισε την υπόθεση εξώδικα, πληρώνοντας πάλι αρκετά εκατομμύρια δολάρια (σύμφωνα με δήλωση του δικηγόρου των αγρωτών J. Schanks). Βλέπουμε δηλαδή σοβαρά προβλήματα, απρόβλεπτα, στην καλλιέργεια, με κριτήριο τις φαινοτυπικές αλλαγές στην αγροτική απόδοση του προϊόντος. Όμως υπάρχουν και προβλήματα στο φυτό, που σχετίζονται με την περιεκτικότητα σε διά-

φορες ουσίες που έχουν να κάνουν τελικά με τη διατροφική ασφάλεια, αφού το συγκεκριμένο Βαμβάκι καταλήγει σε Βαμβακόπιτα για αγελάδες. Επίσης το λάδι από τους σπόρους Βαμβακιού χρησιμοποιείται σε διάφορες τροφές. Δυστυχώς αυτά τα ερωτηματικά δεν μπορούν να απαντηθούν από τις μέχρι τώρα πληροφορίες που υπάρχουν στο φάκελο του προϊόντος.

Την ίδια περίπου εποχή είδε την δημοσιότητα μια μελέτη των Reddy και Thomas (Reddy and Thomas, 1996). Οι ερευνητές αναφέρουν ότι προσπάθησαν να δημιουργήσουν ένα Γ.Τ. καπνό που θα παρήγαγε ένα διαιτητικό λιπαρό οξύ, το γ-λινολεϊκό οξύ. Πράγματι έφτιαξαν τον καπνό που παρήγαγε το ζητούμενο οξύ, όμως δημιούργησαν και κάτι ακόμη που δεν το περίμεναν. Εξ αιτίας της τυχαίας ενσωμάτωσης του ξένου DNA στον Γ.Τ. καπνό, σταμάτησε να λειτουργεί ένα μεταβολικό μονοπάτι, με αποτέλεσμα την συσσώρευση ενός μορίου, του δεκαοκτατετραενικού οξέος, το οποίο είναι τοξικό στον άνθρωπο και έχει βιομηχανική χρήση. Η τοξίνη αυτή δεν περιέχεται στον φυσικό καπνό. Βλέπουμε λοιπόν την δημιουργία τοξινών στα Γ.Τ. φυτά, οι οποίες δεν ήταν στο πρόγραμμα να παραχθούν...

Και ερχόμαστε σε ένα παράδειγμα που δεν αφορά τα Γ.Τ. φυτά, αλλά αφορά τη Γ.Τ. Ζύμη που χρησιμοποιείται κατά κόρον από τους επιστήμονες για να παράγουν διάφορα «χρήσιμα» προϊόντα για κατανάλωση από τον άνθρωπο. Μια ερευνητική ομάδα το 1995 πήρε κάποια γονίδια από το γένωμα της ζύμης, τα διπλασίασε τεχνητά και τα επανεισήγαγε στο γένωμα της ζύμης με γενετική μηχανική (Inose and Murata, 1995). Οι επιστήμονες αυτοί βρήκαν ότι μια αύξηση 3 φορές στο επίπεδο ενός ενζύμου της γλυκόλυσης, της φωσφοφρουκτοκινάσης, είχε σαν αποτέλεσμα την αύξηση 40-200 φορές του επιπέδου της μεθυλογλυοξάλης, μιας τοξικότερης ουσίας η οποία είναι μεταλλαξιογόνος (θετική στη δοκιμή μεταλλαξιογένεσης κατά Ames). Οι ερευνητές τονίζουν στο συμπέρασμα του

άρθρου τους, ότι η διαταραχή στην αρχιτεκτονική του γενώματος είναι κατά πάσα πιθανότητα υπεύθυνη για την απρόβλεπτη και ανεπιθύμητη συσσώρευση του μεταλλαξιογόνου μεταβολίτη. Επισημαίνουν δε ότι η θεωρία της ουσιαστικής ισοδυναμίας (substantial equivalency) ανάμεσα σε Γ.Τ. και σε μη Γ.Τ. προϊόντα δεν ισχύει τουλάχιστον για τη ζύμη. Και μιας και η ζύμη χρησιμοποιείται για την παρασκευή πολλών ουσιών που φτάνουν σαν τροφή και στον άνθρωπο αλλά και στα ζώα σαν ζωοτροφή, θα πρέπει να δουν όλοι οι υπεύθυνοι το θέμα του «substantial equivalency» με νέο πρίσμα.

Και ερχόμαστε στα τέλη του 1999, με μια μελέτη ενός γνωστού επιστήμονα που είδε το φως της δημοσιότητας στο γνωστό επιστημονικό περιοδικό *Lancet*. Η συγκεκριμένη ερευνητική ομάδα χρησιμοποίησε Γ.Τ. πατάτες που περιείχαν μια ουσία από κάποιο άλλο φυτό, (συγκεκριμένα μία λεκτίνη, την αγλουτινίνη *Galvanthus nivalis*), η οποία αυξάνει την ανθεκτικότητα των φυτών της πατάτας σε έντομα και σκουλήκια (Ewen and Pusztai, 1999). Τάισαν αρουραίους με τέτοιες πατάτες και μετά από ορισμένο χρονικό διάστημα παρατήρησαν ότι σε αυτά τα ζώα υπήρχε μια σημαντική διαταραχή στο γαστρεντερικό - συγκεκριμένα αύξηση του αριθμού των κυττάρων του λεπτού εντέρου. Η διαταραχή αυτή δεν παρατηρήθηκε ούτε στα ζώα μάρτυρες, ούτε στα ζώα που ταϊστήκαν με φυσιολογικές πατάτες στις οποίες προστέθηκε εξωγενώς η λεκτίνη που υπήρχε στις ΓΤ πατάτες. Επίσης το 1990 ο ίδιος ερευνητής είχε χορηγήσει σε αρουραίους με την τροφή 1000 φορές μεγαλύτερη ποσότητα λεκτίνης από ότι περιέχεται στην ΓΤ πατάτα και δεν είχε παρατηρήσει καμία διαταραχή στο λεπτό έντερο (Pusztai et al, 1990). Έτσι οι ερευνητές στο άρθρο τους του 1999, αναφέρουν ότι αυτή η διαταραχή στο λεπτό έντερο προκλήθηκε είτε από άλλα γονίδια που περιείχονταν στο εξωγενές DNA μαζί με το γονίδιο της λεκτίνης, για λόγους πρακτικούς, ή λόγω του «position effect» από την τυχαία

ενσωμάτωση του εξωγενούς DNA στο γένωμα της πατάτας. Στη συγκεκριμένη εργασία χρησιμοποιήθηκαν νεαρά ζώα και μελετήθηκε σε βάθος η κατάσταση διαφόρων οργάνων του σώματος. Συνήθως οι μελέτες που γίνονται για λογαριασμό των εταιρειών παραγωγής του Γ.Τ. φυτού δεν είναι τόσο λεπτομερείς. Έτσι είναι πιθανό οι μελέτες που υπάρχουν στους φακέλους προς έγκριση και αφορούν διάφορα Γ.Τ. φυτά που προορίζονται για κατανάλωση να μην περιλαμβάνουν όλες τις δυνατός παρενέργειες, επειδή είναι πλημμελείς από τη φύση τους. Η εργασία αυτή του Pusztai και των συνεργατών του έτυχε πολύ προκατειλημμένης κριτικής από πολλούς επιστήμονες και ανέδειξε για άλλη μια φορά ένα μεγάλο πρόβλημα της επιστήμης. Τον επιστημονικό ρατσισμό. Καλώς ή κακώς υπάρχουν συμφέροντα στο χώρο της επιστήμης, ικανά να συντρίψουν οποιονδήποτε σκεφτεί να πάει κόντρα σε αυτά τα συμφέροντα. Τελικά ο καταξιωμένος και πρωτοπόρος ερευνητής Pusztai απελύθη από την δουλειά του, λίγο καιρό μετά την ανακοίνωση των αποτελεσμάτων που περιγράψαμε νωρίτερα.

Από τα παραδείγματα που αναφέραμε γίνεται κατανοητό ότι δεν έχει πλέον νόημα να γίνονται δοκιμές τοξικότητας με απομονωμένο το συστατικό που εισήχθη σε κάποιο φυτό, για να καταστεί τούτο γενετικά τροποποιημένο. Χρειάζονται μελέτες με ολόκληρο το φυτό, να γίνεται η χορήγηση μέσω της τροφής σε πειραματόζωα για αρκετό χρόνο και να μελετώνται διεξοδικά όλα τα όργανα των ζώων. Κάτι τέτοιο σήμερα τουλάχιστον, δεν γίνεται από μεριάς των εταιρειών παραγωγής.

Στο τομέα της ασφάλειας, της υγείας του καταναλωτή, ανήκει και το επόμενο παράδειγμα, το οποίο σκόπιμα αφήσαμε για το τέλος αφού αποτελεί ίσως το πιο τρανταχτό και ακραίο παράδειγμα κινδύνου που διατρέχουν οι καταναλωτές Γ.Τ. προϊόντων, μιας και με τίποτα δεν εξασφαλίζεται η έλλειψη τοξικότητας των προϊόντων αυτών από την κείμενη νομοθεσία και πρακτική.

Το 1989 στις ΗΠΑ συνέβη η πρώτη τραγωδία που αφορούσε θανάτους ανθρώπων από γενετικά τροποποιημένα προϊόντα. 37 άτομα πέθαναν και πάνω από 1500 αρρώστησαν σοβαρά, ορισμένα με μόνιμη ολική ανικανότητα, από ένα σύνδρομο που ονομάστηκε σύνδρομο πωσινοφιλίας - μυαλγίας. Η ασθένεια χαρακτηρίστηκε από πολύ ψηλές τιμές πωσινοφίλων (κυττάρων του αίματος) και διάχυτο μυϊκό πόνο. Η εταιρεία Showa Denko παρήγαγε για χρόνια τρυπτοφάνη (ένα αμινοξύ) για διαιτητική χρήση στους ανθρώπους. Τον Δεκέμβριο του 1988, η εταιρεία εισήγαγε ένα νέο τύπο του Βακίλου που παρήγαγε την τρυπτοφάνη (*Bacillus amylolique faciens*), ο οποίος τροποποιήθηκε γενετικά για να μεγιστοποιήσει την παραγωγή τρυπτοφάνης. Η τροποποίηση αυτή είχε σαν αποτέλεσμα και την παραγωγή ορισμένων ουσιών στο παρασκεύασμα της τρυπτοφάνης σε πολύ μικρές συγκεντρώσεις ($< 0.01\%$ του τελικού προϊόντος). Όπως φάνηκε από μελέτες, η φλεγμονώδης αυτή ασθένεια προηγήθηκε από μία ή και περισσότερες από τις παραπάνω ουσίες. Αυτές οι ουσίες-προσμίξεις ήταν η 1,1'-αιθυλιδενο-δισ τρυπτοφάνη ή EBT και η 3-(φαινυλαμινο)-αλανίνη (PAA). Αυτές οι προσμίξεις με άγνωστο μηχανισμό προκάλεσαν την ασθένεια. Σημαντική παρατήρηση: και τότε, αλλά πολύ πιο σημαντικά σήμερα, η κείμενη νομοθεσία επιβάλλει την ανίχνευση συστατικού στο Γ.Τ. προϊόν εάν τούτο είναι πάνω από 0.1% . Δηλαδή η κυκλοφορία της τρυπτοφάνης ήταν καθόλα νόμιμη το 1988, γιατί οι προσμίξεις που ενοχοποιήθηκαν ήταν σε ποσοστά κάτω του 0.01% , 10 φορές δηλαδή κάτω από το όριο ανίχνευσης. Παρόλη την τραγωδία, το 1996 στην Μεγάλη Βρετανία πήρε έγκριση με τις ίδιες προϋποθέσεις ένα σκεύασμα βιταμίνης B2. Σήμερα ισχύει η ίδια νομοθεσία. Τρανταχτό παράδειγμα το προηγούμενο μάθημα της τρυπτοφάνης, γιατί είναι ανάγκη να δοκιμάζεται για μακρόχρονη τοξικότητα ολόκληρο το προϊόν και όχι το απομονωμένο συστατικό. Ο θάνατος τόσων ανθρώπων φαίνεται πως δεν δημιούργησε τέτοια

δυναμική για να αλλάξει η νομοθεσία, ακόμη και 13 χρόνια μετά. Πολύ φοβάμαι ότι όταν ξανασυζητήσουμε το γεγονός μιας πιθανής νέας διατροφικής τραγωδίας από Γ.Τ. προϊόντα, ούτε τότε αυτές οι σκέψεις θα είναι «επικάιρες».

Υπάρχουν τελικά κίνδυνοι για το περιβάλλον από τους ΓΤΟ;

Επειδή ο κίνδυνος για το περιβάλλον αλλά και τη βιοποικιλότητα είναι ένα μεγάλο θέμα και ξεφεύγει του σκοπού αυτού του άρθρου, θα προσπαθήσω να κάνω μια πολύ μικρή αναφορά χωρίς να μπω σε πολλές λεπτομέρειες.

Από τα μέχρι τώρα αποτελέσματα των εργασιών που έχουν ανακοινωθεί ή δημοσιευθεί, δεν είναι ξεκάθαρο ποια τελικά μπορεί να είναι η επίπτωση των Γ.Τ. καλλιεργειών και των Γ.Τ. ζώων στο περιβάλλον. Τα προσεχή χρόνια πρόκειται να κυκλοφορήσει στην αγορά Γ.Τ. σολωμός με το γονίδιο της αυξητικής ορμόνης της γλώσσας και θα μεγαλώνει 10 φορές γρηγορότερα και 6 φορές μεγαλύτερος από τον φυσικό σολωμό. Τι θα μπορούσε να συμβεί κάτω από ακραίες κλιματολογικές συνθήκες, εάν σπάσει κάποιος κλωβός καλλιέργειας από μια καταιγίδα και δραπετεύσει ο Γ.Τ. σολωμός στην θάλασσα; Κανείς δεν μπορεί ούτε να το αποκλείσει αλλά ούτε και να προβλέψει το τι θα γινόταν. Οι εν δυνάμει κίνδυνοι από τους Γ.Τ. μικροοργανισμούς και τα Γ.Τ. φυτά είναι ακόμη μεγαλύτεροι. Υπάρχουν πολλοί τρόποι με τους οποίους μπορούν οι Γ.Τ.Ο. να διασπαρούν στο περιβάλλον. Πρώτα-πρώτα τα Γ.Τ. φυτά μπορούν να διασταυρωθούν με συγγενή τους άγρια φυτά. Οι ιοί των φυτών έχει βρεθεί ότι ενσωματώνουν στο γενωμά τους ξένα γονίδια από το Γ.Τ. φυτό. Αυτό θα μπορούσε να δημιουργήσει μια εξάπλωση των ιδιοτήτων ενός Γ.Τ. φυτού σε άλλα μέσω ιών, με δυσμενείς συνέπειες για το περιβάλλον. Ένα τέτοιο παράδειγμα είναι ένας ανασυνδυασμένος ιός εντόμων που περιέχει το γονίδιο μιας τοξίνης του σκορπιού, που ψεκάζεται σε δοκιμα-

στικές καλλιέργειες του Καναδά σαν φυτοπροστατευτικό ευρέως φάσματος.

Οι περισσότερες Γ.Τ. καλλιέργειες φυτών που έχουν δημιουργηθεί είτε είναι υπό δημιουργία, συνήθως είναι ανθεκτικές σε ζιζανιοκτόνα ή παράγουν το δικό τους «φυτοφάρμακο» εναντίον κάποιου εχθρού του φυτού. Δοκιμές σε αγρούς στην Σκωτία και τη Δανία χρησιμοποιώντας Γ.Τ. ελαιοκράμβη ανθεκτική σε κάποιο φυτοφάρμακο, βρήκαν ότι η ελαιοκράμβη διασταυρώνεται με συγγενή ζιζάνια, παράγοντας έτσι μέσα σε μία μόνο καλλιεργητική περίοδο Γ.Τ. ανθεκτικά ζιζάνια, τα λεγόμενα σούπερ-ζιζάνια (superweeds). Ίδια αποτελέσματα έχουν αναφερθεί από άλλους ερευνητές με Γ.Τ. πατάτες. Επίσης πειράματα με Γ.Τ. βαμβάκι Bt αποκάλυψαν ότι λόγω της εξελικτικής πίεσης προέκυψαν ανθεκτικοί εχθροί του βαμβακιού Bt, οι οποίοι έκαναν μεγάλη ζημιά στην καλλιέργεια.

Επίσης δημιουργήθηκαν καλλιέργειες με βελτιωμένα καλλιεργητικά χαρακτηριστικά, όπως Γ.Τ. σιτάρι που μπορεί να καθηλώσει άζωτο στις ρίζες του (κατ' αναλογία των ψυχανθών) και έτσι να χρειάζεται λιγότερο λίπασμα, ή ακόμη και ρύζι που μεγαλώνει σε υφάλμυρα νερά. Όμως κανείς δεν μπορεί να εγγυηθεί την μη διασταύρωση των φυτών αυτών με άλλα συγγενή τους και τη διασπορά των ιδιοτήτων αυτών σε άλλα άγρια φυτά ή ζιζάνια με απρόβλεπτες συνέπειες για το περιβάλλον.

Ένα άλλο μείζον θέμα είναι το γεγονός ότι πολλά Γ.Τ. φυτά δημιουργούνται με σκοπό την μειωμένη χρήση ζιζανιοκτόνων, και γενικά φυτοφαρμάκων. Όμως έχει ήδη βρεθεί ότι αυτό επιταχύνει την εμφάνιση ανθεκτικών ζιζανίων ή άλλων εχθρών των φυτών και έτσι μακρόχρονα θα χρειαστούν μεγαλύτερες δόσεις των αγροχημικών. Έτσι θέλησαν κάποιοι να καταστρέψουν την περίφημη Roundup-Ready σόγια της Monsanto, γιατί μερικά χρόνια μετά την εισαγωγή της η κατανάλωση Roundup αυξήθηκε αντί να μειωθεί (Antoniou, 1999). Τελικά αυτό επιβα-

ρύνει και το περιβάλλον αλλά και την τσέπη του γεωργού ή του καλλιεργητή. Το πρόβλημα της μείωσης της βιοποικιλότητας μέσω των Γ.Τ. καλλιεργειών ήδη έχει κάνει την εμφάνισή του, μιας και οι Γ.Τ. σπόροι τείνουν να αντικαταστήσουν τους παραδοσιακούς στις ανεπτυγμένες χώρες. Πριν μερικά χρόνια υπήρχαν περίπου 100.000 ντόπιες ποικιλίες ρυζιού, καθεμιά προσαρμοσμένη στο δικό της περιβάλλον. Η εμφάνιση των νέων βελτιωμένων ποικιλιών με την 'πράσινη επανάσταση' είχε σαν αποτέλεσμα να μειωθούν στις 10-15.000 περίπου (Antoniou, 1999). Μια πρόσφατη μελέτη του Εθνικού Συμβουλίου Έρευνας των ΗΠΑ παρατήρησε ότι ντόπιες ποικιλίες διαφόρων καλλιεργειών στην Αφρική αντικαταστάθηκαν σαν υποδεέστερες από άλλες προερχόμενες από Ασία, Ευρώπη και Αμερική. Η εισαγωγή νέων Γ.Τ. ποικιλιών θα μειώσει τη βιοποικιλότητα αυτή ακόμη περισσότερο. Φαντάζεστε τι μπορεί να συμβεί μια μέρα, αν μια Γ.Τ. καλλιέργεια ίδιου τύπου καταστραφεί μαζικά στη γη από ένα ανθεκτικό έντομο; Μπορεί να υπάρχουν απρόβλεπτες συνέπειες στην παγκόσμια διάθεση τροφίμων. Γιατί λοιπόν να μην υιοθετήσουμε την υπόδειξη του Εθνικού Συμβουλίου Έρευνας των ΗΠΑ και να βοηθήσουμε π.χ. στην ανάπτυξη των ντόπιων ποικιλιών διαφόρων καλλιεργειών στην Αφρική, από το να προσπαθούμε να περάσουμε τη καλλιέργεια Γ.Τ. σιταριού ή αραβοσίτου στις χώρες αυτές; Η άποψη ότι θέλουμε να χορτάσουμε με ψωμί την Αφρική απέχει πολύ από την πραγματικότητα. Οι νεοφερμένοι Γ.Τ. σπόροι πόσο θα προσαρμοστούν στο νέο περιβάλλον; Ο χρόνος που θα σπαταληθεί για να απαντηθεί η ερώτηση αυτή μπορεί να αποβεί πιο χρήσιμος αν φροντίσουμε να εκσυγχρονίσουμε και να αναπτύξουμε τις ντόπιες ποικιλίες της πολύπαθης αυτής ηπείρου.

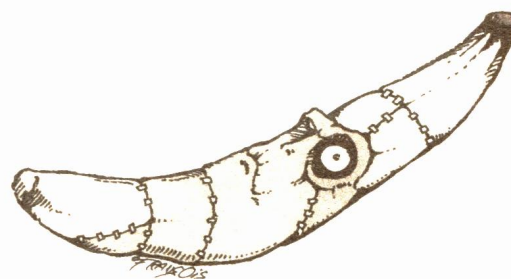
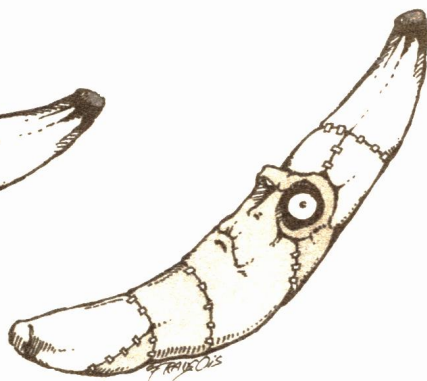
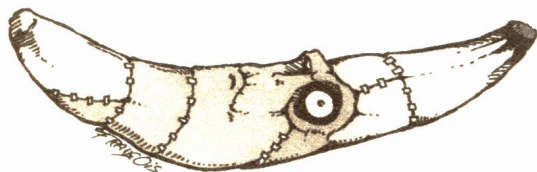
Σήμανση των προϊόντων που περιέχουν συστατικά από Γ.Τ.Ο.

Σήμερα στις ΗΠΑ, οποιοδήποτε Γ.Τ.

προϊόν όπως Γ.Τ. σόγια, ή επεξεργασμένα προϊόντα που περιέχουν συστατικά από Γ.Τ.Ο. όπως σογιέλαιο από Γ.Τ. σόγια, ή ψωμί με Γ.Τ. ζύμη κλπ., δεν απαιτεί κάποια σήμανση.

Στην Ευρωπαϊκή Ένωση υπάρχει η οδηγία 49/2000, που μιλά για σήμανση όλων των προϊόντων που περιέχουν συστατικά προερχόμενα από Γ.Τ.Ο. σε ποσοστό άνω του 1% της συνολικής μάζας. Όμως στην πράξη ακόμα δεν εφαρμόζεται τουλάχιστον στην Ελλάδα, αλλά και άλλες χώρες της ΕΕ. Η μεγαλύτερη ανησυχία του καταναλωτή είναι τα πολύ κοινά προϊόντα, όπως νιφάδες καλαμποκιού ή άλλα παρόμοια που καταναλώνονται πρακτικά από όλους στη δύση και ειδικά από παιδιά. Είναι τέτοια η κατάσταση σήμερα που ένας μεγαλοβιομήχανος παραγωγής π.χ. νιφάδων καλαμποκιού (corn flakes) δεν μπορεί να ξέρει αν η πρώτη ύλη που αγοράζει είναι Γ.Τ. ή όχι. Άλλα μαγαζιά προχωρούν στη σήμανση από μόνα τους για να προστατέψουν τους καταναλωτές και άλλα όχι. Παραδείγματα Γ.Τ. συστατικών στην καθημερινή μας ζωή; Πάμπολλα. Να μερικά: Ένζυμα που προέρχονται από Γ.Τ. βακτήρια και Γ.Τ. ζύμη χρησιμοποιούνται σε δεκάδες χρήσεις. Ένζυμα που διασπούν την ηλεκτρίνη βελτιώνουν την ποιότητα των φρουτοχυμών που όλοι πίνουμε. Αμυλάσες χρησιμοποιούνται στη βιομηχανία άρτου. Παλιά την πυτιά για την παραγωγή του τυριού την παίρναμε από το στομάχι των μηρυκαστικών. Σήμερα πρακτικά το τυρί παράγεται από πυτιά που προέρχεται από Γ.Τ. ζύμη ή Γ.Τ. βακτήρια που έχουν τροποποιηθεί να παράγουν το ένζυμο του ζώου φτηνά και σε ανεξάντλητες ποσότητες.

Παραπροϊόντα Γ.Τ. σόγιας (π.χ. λεκιθίνη σόγιας, σογιέλαιο, κλπ.) προστίθενται σε περίπου 50% των επεξεργασμένων τροφίμων που κυκλοφορούν σήμερα, ενώ το ίδιο ποσοστό περιέχει παραπροϊόντα Γ.Τ. καλαμποκιού (σιρόπι, άμυλο, κλπ.). Πρακτικά η σόγια και το καλαμπόκι που χρησιμοποιείται σήμερα παντού είναι Γ.Τ. και προέρχεται

κύρια από τις ΗΠΑ. Δηλαδή είναι σχεδόν αδύνατο να το αποφύγουμε στην καθημερινή μας διατροφή.

Χρειάζεται οπωσδήποτε σήμανση των τροφίμων που περιέχουν Γ.Τ. συστατικά για δύο βασικούς λόγους: 1) Η σήμανση θα προστατέψει τον καταναλωτή από το βασικό του δικαίωμα: να γνωρίζει τι τρώει και να μπορεί να διαλέγει ο ίδιος. 2) Χωρίς σήμανση δεν μπορεί να γίνει καμία προσπάθεια να ψάξει κάποιος αποτελέσματα στην υγεία από την κατανάλωση Γ.Τ. προϊόντων.

Προτάσεις

Να δημιουργήσουμε νέες ποικιλίες για καλύτερες αποδόσεις ήταν η επικρατούσα άποψη για πολλά χρόνια στην αγροτική παραγωγή. Όμως ήρθαμε σε ένα σημείο, όπου η ποσότητα ήταν πιο σημαντική από την ποιότητα. Οι ποικιλίες με τις μεγάλες αποδόσεις δεν υστερούν μόνο στη γεύση από τις παραδοσιακές αλλά και στη διατροφική αξία. Είναι κάπως ειρωνικό να ακούει κανείς τους μεγαλοπαραγωγούς τροφίμων να λένε ότι βασίζονται πια στη γενετική μηχανική για να δώσουν πίσω τη γεύση στο προϊόν, αντί να προβληματιστούν για να δουν πάλι τις παραδοσιακές καλλιέργειες (όσες έχουν μείνει).

Εάν αναλύσουμε τη Γ.Τ. από πλευράς στοιχειώδους μοριακής γενετικής (όπως προσπαθήσαμε), είναι προφανές ότι η δημιουργία Γ.Τ. φυτών και Γ.Τ. ζώων είναι μια μη-ακριβής τεχνολογία με πολύ σοβαρούς εν δυνάμει κινδύνους για τον καταναλωτή ιδιαίτερα. Έτσι λοιπόν όλα τα τρόφιμα που προκύπτουν με αυτή την τεχνολογία μπορούν να λέγονται «πειραματικά ειδικά», αφού δεν υπάρχουν στοιχεία για

πιθανή παρουσία νέων τοξινών και αλλεργιογόνων. Θα πρέπει οι βιοτεχνολόγοι να μην ξεχνούν τις βασικές αρχές της γενετικής λειτουργίας ή τους περιορισμούς αυτής της τεχνολογίας, ενώ προσπαθούν να πετύχουν τους επαγγελματικούς τους σκοπούς. Υπάρχει αρκετή επιστημονική πληροφορία ότι τα πράγματα μπορούν να πάνε πολύ στραβά. Επιπρόσθετα με την απουσία κάθε σήμανσης στα τρόφιμα που περιέχουν Γ.Τ. συστατικά το κοινό άθελά του συμμετέχει σε ένα παγκόσμιο τροφικό πείραμα, του οποίου τα αποτελέσματα θα αργήσουν να φανούν. Γιατί λοιπόν τα «πειραματικά» τρόφιμα να μην υφίστανται τις κλινικές δοκιμές τις οποίες υφίστανται όλα τα νέα φάρμακα πριν μπουν στην κατανάλωση; Υπάρχουν οι πληροφορίες πια που μας δείχνουν ότι έχουν ωριμάσει οι συνθήκες για κάτι τέτοιο. Κλινικές δοκιμές σημαίνει 5-8 χρόνια μελέτη σε ανθρώπους εθελοντές για πιθανές παρενέργειες. Όσοι δεν έχουν πεισθεί για την αναγκαιότητα αυτής της πρότασης, θα πρέπει να περιμένουν να τελειώσει το παγκόσμιο τροφικό πείραμα, και τότε ίσως θα μπορούσαμε να βρούμε κοινές θέσεις.

Αν και σήμερα λίγες Γ.Τ. καλλιέργειες έχουν πάρει έγκριση και κυκλοφορούν, οι τάσεις δείχνουν (αν δεν συμβεί κάτι συνταρακτικό) ότι τα επόμενα 5-8 χρόνια τα περισσότερα φυτά που προορίζονται για κατανάλωση θα έχουν τροποποιηθεί με αυτή την τεχνολογία. Και δεν μιλάμε για κοινά όπως σόγια ή καλαμπόκι αλλά και για τα κοινά φρούτα και κηπευτικά όπως μήλα, φράουλες, σταφύλια, πατάτες και πολλά άλλα.

Για εκείνους από μάς που δεν θέλουν να συμμετάσχουν στο παγκόσμιο τροφικό πείραμα, θα είναι πολύ δύσκολο. Ως μόνη λύση διαφαίνεται η βιολογική γεωργία. Ήδη η Γ.Τ. σόγια και το Γ.Τ. καλαμπόκι έρχονται προς καλλιέργεια από τις ΗΠΑ στην Ευρώπη. Ένα μπουκοτάζ από πλευράς καταναλωτών στα προϊόντα που περιέχουν παραπροϊόντα Γ.Τ. σόγιας η Γ.Τ. καλαμποκιού μοιάζει δύσκολο, αλλά προς το παρόν είναι η μόνη λύση.

Αξίζει να θυμηθούμε ότι δεν είμαστε τώρα μπροστά σε μια κρίση όπως η χημική ρύπανση του περιβάλλοντος ή άλλα προβλήματα όπως η επιδημία της σπογγώδους εγκεφαλοπάθειας των βοοειδών. Εάν αφήσουμε να συμβεί γενετική ρύπανση στο έδαφος μας, στις καλλιέργειές μας, στα ζώα μας και στους συγγενείς οργανισμούς ίσως δεν θα είναι τόσο απλό να αφήσουμε μερικό χρόνο για να καθαριστεί το περιβάλλον, όπως συνηθίζουμε να κάνουμε μέχρι τώρα. Θα κινδυνεύσουν τα παιδιά μας, ο πλανήτης ολόκληρος για χρονικό διάστημα που δεν το γνωρίζουμε. Αφού υπάρχουν πιο βιώσιμοι τρόποι και πιο ασφαλείς, αξίζει να παίρνουμε τέτοιο ρίσκο;

Τελειώνοντας δεν μπορώ να αντισταθώ στον πειρασμό να θυμίσω τη φράση του Αϊνστάιν, με την οποία τελειώνω τις παραδόσεις μου στους φοιτητές μου κάθε χρονιά: **Η φαντασία είναι πιο σημαντική από τη γνώση** (Imagination is more important than knowledge). Πιστεύω πως ο φρενήρης ρυθμός της έρευνας για περισσότερα κέρδη τα τελευταία χρόνια έχει απομακρύνει τους επιστήμονες από την πεμπουσία της δημιουργικής δουλειάς τους.

GREENPEACE

Ελληνική Προεδρία: Συμβούλιο Υπουργών Περιβάλλοντος Τα Μεταλλαγμένα προωθούνται απο την πίσω πόρτα

Αθήνα, 03-03-2003

Ανάμεσα στα σημαντικά θέματα της ημερήσιας διάταξης του Συμβουλίου Υπουργών Περιβάλλοντος που πραγματοποιείται αύριο στις Βρυξέλλες, δεν εμφανίζονται τα μεταλλαγμένα. Κι όμως, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ετοιμάζεται να παρουσιάσει πρόταση η οποία ουσιαστικά βάζει τα μεταλλαγμένα από την πίσω πόρτα. Ταυτόχρονα η πρόταση της Επιτροπής θέτει σε κίνδυνο το μέλλον τόσο της βιολογικής όσο και της συμβατικής γεωργίας. Η Greenpeace καλεί τους Υπουργούς Περιβάλλοντος να προστατέψουν τους αγρότες και τους καταναλωτές από την εισβολή των μεταλλαγμένων.

Η Greenpeace αποκάλυψε στις Βρυξέλλες, κείμενο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής σχετικά με "τη συνύπαρξη μεταλλαγμένων, συμβατικών και βιολογικών καλλιεργειών". Το κείμενο της Επιτροπής αποτελεί νάρκη για το μέλλον της γεωργίας στην Ευρώπη. Αντί να εξασφαλίσει το δικαίωμα των καλλιεργητών να προστατεύσουν την παραγωγή τους από την επιμόλυνση με μεταλλαγμένα, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή περιορίζει το θέμα της επιμόλυνσης σε επίπεδο οικονομικών επιπτώσεων και αγνοεί τις επιπτώσεις στο περιβάλλον και στην υγεία μας. Η ανοχή της όποιας επιμόλυνσης της βιολογικής γεωργίας με μεταλλαγμένα ουσιαστικά θα σημάνει το τέλος της.

Ενώ η πλειοψηφία των Ευρωπαίων πολιτών απορρίπτει τα μεταλλαγμένα κάποιοι επιμένουν με πλάγιους τρόπους να μας τα επιβάλλουν. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή προωθεί κάτω από το τραπέζι τα μεταλλαγμένα αντί να πρωτοστατεί στον αγώνα για την εξασφάλιση καθαρών σπόρων αλλά και να προστατεύει τη συμβατική και βιολογική γεωργία από τα

μεταλλαγμένα. Αν δεν εφαρμοστούν αυστηρά μέτρα για το θέμα της επιμόλυνσης της γεωργίας με μεταλλαγμένα ουσιαστικά νομιμοποιείται το δικαίωμα στην επιμόλυνση. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή προτείνει τη ρήψη των οποίων ευθυνών στον παθόντα και όχι σε αυτόν που ευθύνεται για τη ρύπανση.

Καταναλωτές και αγρότες εξακολουθούν να αντιδρούν έντονα στα μεταλλαγμένα. Η Ευρωπαϊκή νομοθεσία πρέπει να εξασφαλίσει ότι κανένα μεταλλαγμένο προϊόν δεν θα καλλιεργηθεί στην Ευρώπη αν δεν οριστούν αυστηροί και διαφανείς κανόνες σχετικά με το θέμα της εκτίμησης της επικινδυνότητας των μεταλλαγμένων στο περιβάλλον και την υγεία μας. Επιπλέον, η νομοθεσία πρέπει να εξασφαλίσει ότι το κόστος από την τυχόν επιμόλυνση των συμβατικών ή βιολογικών καλλιεργειών θα αναλαμβάνουν αυτοί που απελευθερώνουν τους μεταλλαγμένους οργανισμούς στο περιβάλλον και όχι αυτοί που θέλουν να τους αποφύγουν.

Η Greenpeace ζητά από την κυρία Παπανδρέου, στο επερχόμενο Συμβούλιο Υπουργών Περιβάλλοντος (4/3) να εκφράσει την επιμονή της χώρας μας στην απαγόρευση νέων καλλιεργειών μεταλλαγμένων οργανισμών αλλά και νέων εισαγωγών μεταλλαγμένων στο πιάτο μας, αν δεν εξασφαλιστούν

- ✓ το δικαίωμα των αγροτών και των καταναλωτών να αποφύγουν τα μεταλλαγμένα
- ✓ απόλυτη καθαρότητα στους σπόρους και προστασία της βιολογικής γεωργίας
- ✓ η σήμανση των μεταλλαγμένων οργανισμών και των προϊόντων στα οποία αυτοί χρησιμοποιούνται
- ✓ η πλήρης ανίχνευση (ιχνηλασιμότητα) των μεταλλαγμένων οργανισμών στα τρόφιμα και τις ζωοτροφές.

Τα έντονα καιρικά φαινόμενα, οι "θεομηνίες" και η γεωργία

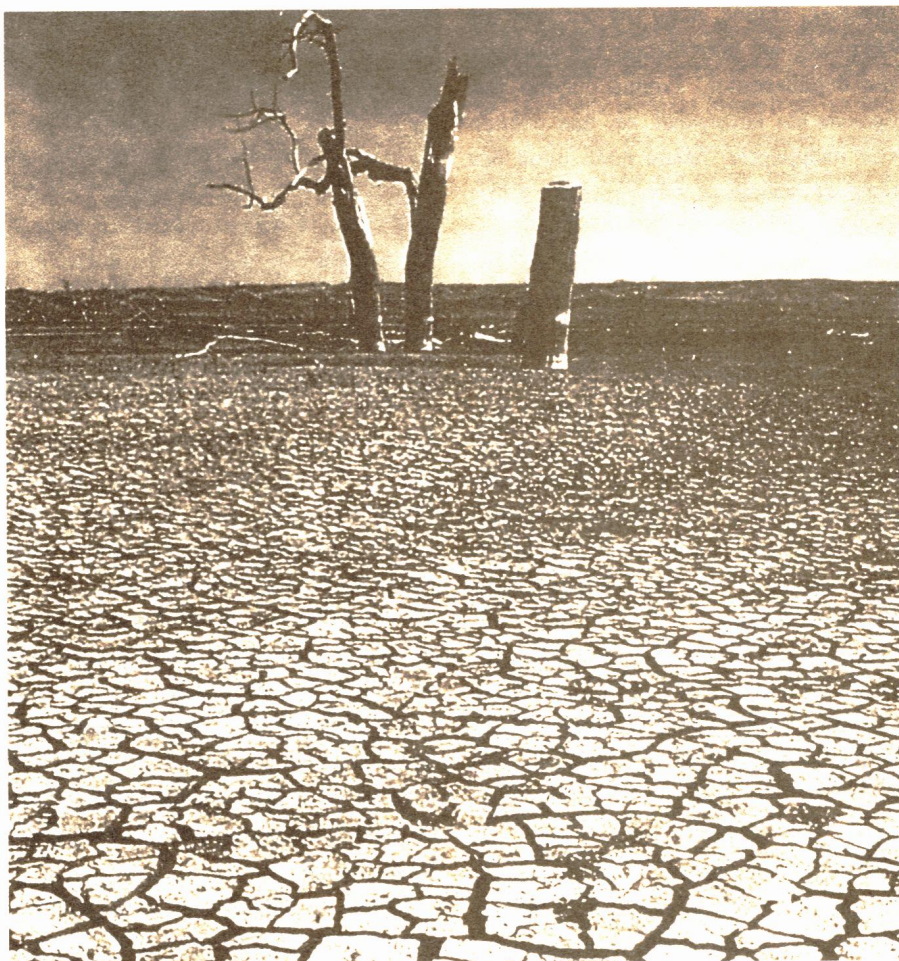
Γιώργος Κολέμπας

Για το φαινόμενο του θερμοκηπίου και τις επερχόμενες αλλαγές στο κλίμα έχουμε ξαναγράψει (τεύχος 20, σελ. 21).

Εδώ θα αναφέρουμε απλώς, ότι αυτές οι αλλαγές έχουν αρχίσει ήδη και πραγματοποιούνται στις άλλες γωνιές του πλανήτη και στη χώρα μας.

Το χαρακτηριστικό αυτών των αλλαγών είναι τα **έντονα καιρικά φαινόμενα**. Όπου για παράδειγμα επικρατήσει ξηρασία, αυτή εντείνεται και σε διάρκεια και στους δείκτες (σχετ. υγρασία, θερμοκρασία κ.λ.π). Όπου επικρατήσουν βροχοπτώσεις, αυτές πάλι παίρνουν τη μορφή καταιγίδων και θεομηνιών (απίθανες ποσότητες νερού σε μικρό χρονικό διάστημα), με αποτέλεσμα πλημμύρες και καταστροφές. Το ίδιο και με τα χιόνια και τον παγετό. Οι τυφώνες, κυκλώνες και ανεμοθύελλες εμφανίζονται πιο συχνά, με μεγαλύτερες ταχύτητες και ενέργειες και φυσικά με χειρότερα αποτελέσματα.

Μέχρι τώρα τα καιρικά φαινόμενα που έπαιρναν τη μορφή "θεομηνιών" ήταν μακριά μας. Ακούγαμε ή διάβαζαμε να συμβαίνουν σε μακρινές χώρες. Τα τελευταία χρόνια όμως, άρχισαν να εμφανίζονται και στα δικά μας γεωγραφικά πλάτη. Έτσι, μετά απο περιόδους έντονης ξηρασίας στη χώρα μας, είχαμε τα χιόνια και τον έντονο παγετό του περασμένου χειμώνα (όπου καταστράφηκαν όχι μόνο παραγωγές αλλά και μεγάλο μέρος του "φυτικού κεφαλαίου" πολλών αγροτών μας) ή τις έντονες βροχές και πλημμύρες

του καλοκαιριού (θα πλημμυρίσει ο Κηφισός ή όχι, εδώ θα πέσει το χαλάζι ή πιο πέρα;) Στην Κεντρική Ευρώπη, όπου παλιότερα τα φαινόμενα ήταν ήπια, φέτος το καλοκαίρι οι έντονες βροχές εξελίχθηκαν σε "θεομηνία" στη Γερμανία, στην Τσεχία, Ν. Ρωσία κ.λ.π.

Το ότι όλα αυτά αποτελούν τις πρώτες

ενδείξεις μιας επερχόμενης κλιματικής αλλαγής φαίνεται απο τα ακόλουθα στοιχεία:

Μεταξύ 1960-2000 διαπιστώνεται μια αυξανόμενη συχνότητα και ένα αυξανόμενο μέγεθος των πολύ μεγάλων φυσικών καταστροφών.

Το έτος 1999 οι Ελβετικές Ασφάλειες (Swiss Re) κατέγραψαν 326 τέτοιες μεγάλες καταστροφές στον πλανήτη.

Σ' αυτά τα στοιχεία συμπεριλαμβάνονται και οι σεισμοί που είναι φαινόμενα της λιθόσφαιρας και δεν έχουν σχέση με το κλίμα. Όμως το συμπέρασμα που προαναφέραμε βγαίνει αβίαστα.

Η αύξηση της μέσης θερμοκρασίας της γης, λόγω των ανθρωπίνων δραστηριοτήτων ("τεχνητό θερμοκήπιο"), οδηγεί π.χ σε πολλές περιοχές θαλασσών σε θερμο-

Χρονική περίοδος	Αριθμός μεγάλων φυσικών καταστροφών	Ζημιές (σε δισ. δολ. σταθερών τιμών) του 1999
1960-69	27	71,1
1970-79	47	127,8
1980-89	63	198,6
1990-99	68	608,5

κρασίες πάνω από 26,5°C. Με τέτοιες θερμοκρασίες, πάνω απ' τις θαλάσσιες περιοχές, αρχίζουν να δημιουργούνται ανεμοστρόβιλοι, οι οποίοι, όλο και πιο συχνά, εξελίσσονται σε καταστροφικούς τυφώνες. Επίσης, λόγω της αύξησης της εξάτμισης ως αποτέλεσμα της αύξησης της θερμοκρασίας, έχουμε αύξηση των βροχών και καταιγίδων και άρα αύξηση των πλημμυρών. Αλλού πάλι, όπου δεν υπάρχει υγρασία (π.χ στις ερήμους ή στις ηπειρωτικές περιοχές), η αύξηση της θερμοκρασίας προκαλεί αύξηση της ξηρασίας και της ερημοποίησης, με αποτέλεσμα μειωμένες σοδειές και λιμούς. Έτσι π.χ. η Σαχάρα προχωρά με ταχύτητα πολλών km το χρόνο. Στην ένταση των φαινομένων συντελεί εν μέρει και η καταστροφή του όζοντος της στρατόσφαιρας απ' τη χρήση των φθοροχλωρανθράκων, γιατί αυτό βοηθά στην κάθοδο αέρινων μαζών απ' την στρατόσφαιρα προς την τροπόσφαιρα.

Σύμφωνα με τις προβλέψεις, αν συνεχισθούν με τον ίδιο ρυθμό οι ανθρώπινες δραστηριότητες, μέχρι το 2050 μπορεί να έχουμε αύξηση της θερμοκρασίας από 1,5°C έως 3°C, πράγμα που θα οδηγήσει εκτός των άλλων και στην άνοδο της στάθμης της θάλασσας. Αυτό θα έχει ως συνέπεια να βρεθούν κάτω απ' το θαλασσινό νερό οι εύφορες για την γεωργία περιοχές των Δέλτα των ποταμών.

Ποιοί είναι οι πρωταίτιοι:

Επειδή το "τεχνητό θερμοκήπιο" το προκαλούν τα διάφορα αέρια που εκπέμπονται στην ατμόσφαιρα απ' τις διάφορες καύσεις (κύρια το διοξείδιο του Άνθρακα CO₂), ένας δείκτης που δείχνει ποιός φταίει γι' αυτό, είναι η κατανάλωση της εμπορικής ενέργειας. Έτσι το 15% του ανθρώπινου πληθυσμού που ζεί στον αναπτυγμένο κόσμο καταναλώνει το 50% αυτής της ενέργειας. Ακόμα πιο συγκεκριμένα π.χ. οι ΗΠΑ που έχουν το 5% του παγκόσμιου πληθυσμού καταναλώνουν το 24% απ' αυτήν. Ένας άλλος δείκτης είναι οι εκπομπές του CO₂. Για παράδειγμα: Το 1996 είχαμε 22.694 εκατομμ. τόνους CO₂ που εκλύθηκαν στην ατμόσφαιρα. Το 47% προκλήθηκε απ' τις

καύσεις του 15% του πληθυσμού των αναπτυγμένων χωρών.

Το ίδιο μπορούμε να διαπιστώσουμε εξετάζοντας την αυτοκίνηση, που είναι απ' τους μεγάλους παράγοντες εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου. Αυτή κατανέμεται κατά 71% στο πιο πάνω αναφερόμενο 15% και κατά 29% στο υπόλοιπο 85%.

Αλλά και η Γεωργία δεν είναι αμέτοχη σ' αυτό. Σε παγκόσμιο επίπεδο η συμβατική Γεωργία συμμετέχει κατά 15% στη δημιουργία των αερίων του θερμοκηπίου, ιδιαίτερα με το μεθάνιο και το υποξείδιο του Αζώτου, που προέρχονται απ' τα αζωτούχα λιπάσματα καθώς και με το βρωμιούχο μεθύλιο και τα άλλα οργανοαλογονομένα φυτοφάρμακα, που συμμετέχουν στην καταστροφή του όζοντος. Επίσης με την υπερκατανάλωση των υγρών καυσίμων στις μηχανοποιημένες καλλιέργειες και εκτροφές (π.χ. για το ετήσιο κρέας του μέσου Ευρωπαίου καταναλωτή, ξοδεύεται ενέργεια ισοδύναμη με 190 lt πετρελαίου).

Οι αγροβιομηχανίες και οι οργανωμένοι μεγαλαγρότες σ' όλες τις χώρες με την εντατικοποιημένη-μηχανοποιημένη τους γεωργία συμμετέχουν κατά 15% στις αλλαγές του κλίματος.

Γενικά, το παραγωγικό και το καταναλωτικό πρότυπο της οικονομίας της αγοράς είναι η βαθύτερη αιτία της οικολογικής κρίσης και της αλλαγής του κλίματος.

Ποιοί την πληρώνουν:

Δεν υπάρχει ανισότητα μόνο στην παραγωγή της οικολογικής κρίσης. Υπάρχει και στην κατανομή των καταστροφικών συνεπειών της. Για το 1999 για παράδειγμα, που αναφέρθηκε και πιο πάνω: από τις 326 καταγεγραμμένες μεγάλες καταστροφές τα 2/3 τους έγιναν στις χώρες του 3ου κόσμου και το 90% των ανθρωπινων θυμάτων ζούσαν σ' αυτές. Όλες οι καταστροφές του ίδιου χρόνου με πάνω από 250 νεκρούς έγιναν σ' αυτές. Οι συνέπειες των καταστροφών για τους φτωχούς του "Νότου-Ανατολής" είναι πολύ πιο βαριές απ' ό,τι για τους πλούσιους του "Βορρά-Δύσης". Δεν υπάρχουν ασφάλειες που να αποζημιώνουν και

πρέπει μόνοι τους να αποκαθιστούν τις ζημιές είτε στις κατοικίες είτε στις σοδειές (π.χ. για τις ασφάλειες Swiss Re, που αναφέρθηκαν πιο πάνω, και που είναι οι δεύτερες από άποψη μεγέθους στον κόσμο, οι αποζημιώσεις στον 3ο κόσμο είναι μόνο το 20% των συνολικών τους αποζημιώσεων).

Έτσι οι πλημμύρες για παράδειγμα είναι της ίδιας έντασης και στις ΗΠΑ και στο Μπαγκλαντές, όμως είναι στο Μπαγκλαντές πάντα που έχουμε τα περισσότερα θύματα. Και στις ίδιες τις ΗΠΑ είναι στις φτωχογειτονίες και τα γκέτος όπου σημειώνονται οι μεγαλύτερες καταστροφές.

Το ίδιο συμβαίνει παντού. Το ίδιο και στην Ελλάδα. Δεν είναι τα βόρεια αθηναϊκά προάστια που πνίγονται. Είναι τα χαμόσπιτα των φτωχογειτονιών που βρίσκονται περιοδικά στη λάσπη και τα νερά.

Σύμφωνα με την φιλανθρωπική οργάνωση Oxfam: *"η δυνατότητα των λαών να επιβιώσουν των φυσικών καταστροφών έχει έμμεση σχέση με τη φτώχεια τους"*.

Δεν ισχυριζόμαστε ότι οι φτωχοί, στη μάχη που δίνουν για την επιβίωσή τους, δεν συμμετέχουν στις εκπομπές των αερίων του θερμοκηπίου. Εκ των πραγμάτων το μερίδιό τους είναι το μικρότερο. Υφίστανται όμως τις συνέπειες σε πολύ μεγαλύτερο βαθμό απ' τους πρωταίτιους. Ενώ δεν φταίνε ή φταίνε λίγο, υποφέρουν περισσότερο. Αυτό φαίνεται και στη γεωργία. Αυτοί που δεν έχουν μεγάλες εισροές και κατανάλωση ενέργειας, δηλ. οι φτωχοί αγρότες των άγονων, ορεινών και φθινουσών περιοχών, έχουν τις μεγαλύτερες καταστροφές στις σοδειές ή στο φυτικό ή ζωϊκό κεφάλαιο. Φέτος το καλοκαίρι-φθινόπωρο στη χώρα μας είχαμε καταστροφή στα σταφύλια, τα σύκα, τα καπνά και το βαμβάκι. Και βέβαια δεν μπορούν να αποζημιωθούν, αφού από μόνοι τους δεν μπορούν να ασφαλισουν την παραγωγή τους και ούτε οι χώρες τους έχουν τη δυνατότητα γι αυτό. (Αλλά και εκεί που προβλέπονται αποζημιώσεις, είτε είναι ψίκουλα, είτε κοροϊδία. Βλέπε π.χ. στη χώρα μας).

Αντίθετα οι αγροβιομηχανίες και οι ορ-

γανωμένοι πλούσιοι αγρότες, δεν υφίστανται καθόλου ή πολύ λίγο τις συνέπειες των κλιματικών καταστροφών, αφού είτε η παραγωγή τους είναι προφυλαγμένη, είτε ασφαλισμένη. Χαρακτηριστικό παράδειγμα για τη χώρα μας οι "θερμοκηπιάδες", οι "γουρουνάδες" ή "κοτοπουλάδες" κλπ. Ενώ με την κατανάλωση ενέργειας στα θερμοκήπια, τα χοιροστάσια, τα βουστάσια και πτηνοτροφεία είναι από τους πρωταίτιους, δεν υφίστανται σχεδόν καθόλου τις συνέπειες των καιρικών καταστροφών. Αντίθετα οι ορεινοί αγρότες και κτηνοτρόφοι ελευθέρως βοσκής ή οι βιοκαλλιεργητές, ενώ με τον τρόπο που καλλιεργούν ή εκτρέφουν είναι αμέτοχοι στις αιτίες, υφίστανται στο έπακρο τις συνέπειες.

Είναι αναστρέψιμα αυτά τα φαινόμενα;

Πολλοί πιστεύουν πως όχι. Και έχουν εν μέρει δίκιο, γιατί για να γίνει αυτό χρειάζονται ριζικές αλλαγές στον τρόπο ζωής των ανθρώπων, στον τρόπο που βλέπουν και αντιμετωπίζουν την καθημερινότητά τους, στον τρόπο που έχουν οργανωθεί οι κοινωνίες και στον τρόπο που κατανέμεται η οικονομική και πολιτική δύναμη. Αυτό το τελευταίο είναι και το καθοριστικό.

Το 1995, η επιτροπή επιστημόνων (πάνω από 2000 επιστήμονες από όλο τον κόσμο), που είχε ορισθεί από τον ΟΗΕ, με αντικείμενο την κλιματολογική μεταβο-

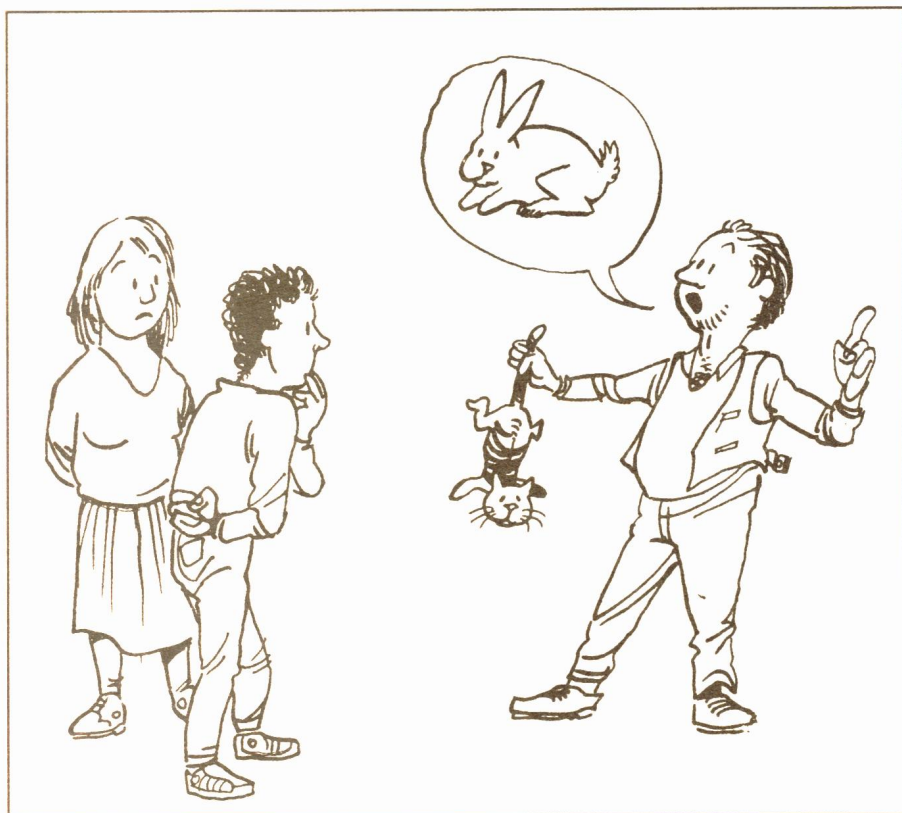
λή, κατέληξε σε μια έκθεση που σημειώνει καθαρά: *για να αναστραφεί η κατάσταση θα πρέπει μέχρι το 2020 ή το αργότερο μέχρι το 2050 να μειωθούν οι εκπομπές κατά 60%-80% των εκπομπών του 1990.*

Στις διάφορες διασκέψεις, από αυτήν του Ρίο (1992) μέχρι του Κυότο (1997) και την πρόσφατη του Γιοχάνεσμπουργκ (Σεπτέμβριος 2002), οι εκφραστές της παγκόσμιας ελίτ, που αντιπροσωπεύουν ακριβώς τους πρωταίτιους, κάθε άλλο παρά προς αυτή την κατεύθυνση κινήθηκαν. Ακόμα και να είχαν γίνει δεκτές οι προτάσεις της Ε.Ε., που θεωρούνται οι πιο προωθημένες, η βελτίωση που θα γινόταν θα ήταν ασημαντή. Δεν θα μπορούσε να αναστραφεί η πραγματικότητα. Αντί αυτών αποφάσισαν να αναθέσουν την προστασία του περιβάλλοντος στις επιχειρήσεις (μέχρι και αγοραπωλησίες των εκπομπών αποφάσισαν: οι φτωχοί που δεν μπορούν να εκπέμπουν αρκετά, να πωλούν το δικαίωμά τους να εκπέμπουν, στους αυτούς που μπορούν να εκπέμπουν και να πληρώσουν). Και αυτές τι κάνουν; Αποφασίζουν να μειώσουν τις εκπομπές; Κάθε άλλο; Ένα κονσόρτιουμ στο οποίο συμμετέχουν όλες οι αμερικανικές και ευρωπαϊκές επιχειρήσεις στη βιομηχανία πετρελαίου, αυτοκινήτων, χάλυβα, άνθρακα, ηλεκτρικού, γκαζιού, χημικών, πλαστικών και αερομεταφορών, ανέλαβε καμπάνια αμφισβήτησης της

ύπαρξης του προβλήματος του θερμοκηπίου. Αγωνίζονται για τη συνέχιση των δραστηριοτήτων τους και τη διατήρηση των κερδών τους, αφού οι βιομηχανίες αυτές είναι από τους κύριους παράγοντες εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου. Έχοντας βέβαια εκλέξει και τον Μπούς, το "λόμπυ" τους βρίσκεται στην εξουσία και όχι μόνο δεν υπάρχει στροφή από τα ορυκτά καύσιμα στις εναλλακτικές μορφές ενέργειας, αλλά και μέχρι πολέμους για το πετρέλαιο έχουν ξεκινήσει ή πρόκειται να ξεκινήσουν.

Δεν μπορούμε λοιπόν να περιμένουμε ότι θα γίνει κάτι από τις διεθνείς διασκέψεις, και από τους κάθε είδους ιθύνοντες "οι κυβερνήσεις μας πρόδωσαν (;)" έγραφε το πάνω που ξεδιπλώθηκε στη συνδιάσκεψη του Γιοχάνεσμπουργκ από τις μη κυβερνητικές οργανώσεις. Πολύ περισσότερο από τις επιχειρήσεις, που δρουν με μονοδιάστατο σκοπό το κέρδος. Οι πολιτικοί, των οποίων οι προεκλογικές καμπάνιες πληρώνονται από τους επιχειρηματίες, δεν μπορούν να παίρνουν κρίσιμες αποφάσεις ενάντια στα συμφέροντά τους. Παίρνουν μέτρα μόνο στις λίγες εκείνες περιπτώσεις, όπου είτε οι νέες τεχνολογίες, είτε οι νέες μορφές ενέργειας, είτε νέα προϊόντα είναι δυνατόν να κάνουν επικερδή επέκταση της αγοράς για τις επιχειρήσεις (π.χ. καταλυτικά αυτοκίνητα). *Για να υπάρξει λοιπόν ουσιαστική αναστροφή, αν τελικά δεν είναι ήδη αργά, θα πρέπει να επικρατήσει η αντίληψη ότι είναι απαραίτητο να αλλάξει το θεσμικό πλαίσιο που οδηγεί όλα αυτά. Οι αποφάσεις για το πόση ανάπτυξη και τι είδους θέλουμε, για το ποιές ανάγκες και πως θα ικανοποιησουμε, για το πως θα κατανέμεται η οικονομική και πολιτική δύναμη, για το ποιές σχέσεις θα έχουμε με το περιβάλλον και τη φύση και τέλος για το ποιοί και τι είδους πολιτικοί θεσμοί μπορούν να προωθήσουν αυτή την αναστροφή, θα πρέπει να αναληφθούν από τις τοπικές κοινωνίες. Αυτές θα πρέπει να προχωρήσουν στη δημιουργία δημόσιων χώρων άμεσης δημοκρατίας, που θα αποκτούσαν ουσιαστική προστασία και του περιβάλλοντος και της ανθρώπινης εργασίας.*

Δίκτυο Αλληλεγγύης και προώθησης οικολογικών και εναλλακτικών δραστηριοτήτων

Γιώργος Κολέμπας

ου ή Ομάδων εργασίας του να σελιδοποιούνται σαν ένθετο στο περιοδικό Ν. Σελήνη (καθώς και 1000 αντίτυπα ανεξάρτητα), σε εξάμηνη βάση. Την σελιδοποίηση αναλαμβάνει το Στέκι Μπραχαμίου.

Β) Η Ομάδα Οικοκοινοτήτων κατέληξε σ' ένα αναλυτικό κείμενο για τον χαρακτήρα των κοινοτήτων και τα πρώτα βήματα που πρέπει να γίνουν απ' το Δίκτυο, ώστε να βοηθήσει προς την κατεύθυνση της οργάνωσής τους. Αυτά τα βήματα είναι:

- Καταγραφή δυνατοτήτων όσον αφορά στις εθνικές - εκκλησιαστικές γαίες, σε παρατημένα χωριά, σε κοινοτικές εκτάσεις και ιδιωτικές περιοχές που είναι ευνοϊκές για ομαδικές εγκαταστάσεις. Να ερευνηθεί το θέμα της παραχώρησης δημοσίων εκτάσεων σε αγρότες.
- Εξασφάλιση ενός χώρου - αγροκτήματος για το Δίκτυο, το οποίο να λειτουργήσει σαν πρότυπο κοινοτιστικής δραστηριότητας και όπου θα γίνονται και οι συναντήσεις του Δικτύου.
- Επαφή με άλλες κοινοτιστικές προσπάθειες εδώ και σε άλλες χώρες (επισκέψεις επί τόπου ή κάλεσμα εκπροσώπων τους σε αντίστοιχες εκδηλώσεις του Δικτύου).
- Διατύπωση ενός περιεκτικού κειμένου, με βάση το οποίο θα γίνεται η επικοινωνία με διάφορους ενδιαφερόμενους.

Υπεύθυνοι: Για την καταγραφή: Φώτης Κατέβας 210 9333897

Για την βιβλιογραφία: Κώστας Τενεκetzής 6932, 897893, Έλσα Δρακοπούλου 210 7010760 - 3317202.

Για την Επικοινωνία: Νίκος Παπάζης 210 9619315, Γιώργος Κολέμπας 24280 86903.

γ) Η Ομάδα Παραγωγών πρότεινε και αποφασίσθηκαν τα εξής:

Στις 25 - 26 Ιανουαρίου, έγινε στην Αθήνα (Μπραχάμι) η συνάντηση του Δικτύου. Την πρώτη μέρα συναντήθηκαν οι ομάδες εργασίας, που είχαν σχηματισθεί τον Οκτώβριο στα Χάνια του Πηλίου και τη δεύτερη έγινε η συνέλευση. Τα θέματα της Συνέλευσης ήταν τα εξής:

1. Παρουσίαση Εργασιών των Ομάδων - τομέων.
2. Ονομασία και σήμα Δικτύου.
3. Προτάσεις για δραστηριότητες του Δικτύου.
4. Επόμενη Συνέλευση.

Στο πρώτο θέμα: Όλες οι Ομάδες είχαν κάνει στο ενδιαμέσο διάστημα επί μέρους συναντήσεις και είχαν καταλήξει σε κείμενα και προτάσεις (εκτός απ' την Ομάδα παραγωγών που συναντήθηκε πρώτη φορά πριν την συνέλευση). Αναλυτικότερα:

α) Η ομάδα Ενημέρωσης πρότεινε και

αποφασίσθηκαν τα εξής:

I) Να υπάρχουν μόνιμα σημεία αναφοράς του Δικτύου για επικοινωνία.

Έτσι δημιουργήθηκαν:

Ηλεκτρονική Διεύθυνση με στοιχεία oikodiktyo@mail.com, FAX:2107771513 (Μαρία) και 2108826281 (Ρίκα) και ταχυδ. Διεύθυνση: Ταχ. Θυρίδα 22098, Τ.Κ. 11301 πλατεία Κυψέλης.

II) Να δημιουργηθεί Αρχείο γενικό, υποστηριζόμενο από περιφερειακά αρχεία.

III) Αρχείο Μ.Μ.Ε. (με ονόματα αντίστοιχων δημοσιογράφων), εντύπων, οργανώσεων και φορέων που ασχολούνται με το περιβάλλον.

IV) Η Ομάδα Ενημέρωσης να ασχολείται με την οργάνωση της παρέμβασης του Δικτύου προς τα έξω και να συγκεντρώνει οποιοδήποτε υλικό μας ενδιαφέρει.

V) Προς το παρόν: Κείμενα του Δικτύου

- Κάθε παραγωγός να οργανώσει το χώρο παραγωγής του, έτσι ώστε να είναι επισκέψιμος από ενδιαφερόμενους.
- Κάθε κτήμα ή χώρος παραγωγής να γίνει προσπάθεια να μετατραπεί και σε χώρο διάθεσης των δικών του προϊόντων, καθώς και προϊόντων άλλων μελών του Δικτύου.
- Κάθε παραγωγός να επιδιώξει την επαφή με συλλόγους ή ομάδες καταναλωτών.
- Να δημιουργηθεί δίκτυο κάποιων καταστημάτων που θα δέχονται τα προϊόντα του Δικτύου.
- Να υποστηρίζουμε τοπικές γιορτές που θα οργανώνονται από αντίστοιχες πρωτοβουλίες, καθώς και μια κεντρική γιορτή στην Αθήνα, που θα οργανώνεται από τον σύλλογο βιοκαλλιεργητών των λαϊκών αγορών.
- Να εκδοθεί ένας κατάλογος όπου θα καταχωρούνται τα ονόματα, οι διευθύνσεις, τα προϊόντα με τις αντίστοιχες ποσότητες και την αντίστοιχη χρονική περίοδο που θα διαθέτουν στα μέλη του Δικτύου.
- Κάθε παραγωγός να διατυπώσει γραπτά τα χαρακτηριστικά της παραγωγής, συσκευασίας κ.λ.π. των προϊόντων του.
- Κάθε παραγωγός να εκφράζει προς την Ομάδα Ενημέρωσης τις τυχόν ανάγκες του για εργασία, στις συγκεκριμένες περιόδους που τη χρειάζεται και αν έχει δυνατότητα να αμείβει ή μπορεί μόνο να δέχεται εθελοντική εργασία.

δ) η Ομάδα Αξιολόγησης κατέληξε και διατύπωσε ένα κείμενο για το τι

θεωρούμε οικολογική γεωργία. Στη συνέχεια θα ετοιμάσει δύο ερωτηματολόγια που θα αφορούν στους παραγωγούς και καταναλωτές - ενεργούς πολίτες, οι οποίοι θα θέλουν να γίνουν μέλη του Δικτύου.

Επίσης πρότεινε τη θέσπιση κριτηρίων αξιολόγησης απ' το δίκτυο.

ε) Η Ομάδα Βιοποικιλότητας κατέληξε και αυτή σ' ένα κείμενο με προτάσεις. Αποφασίσθηκαν τα εξής:

- Σαν Δίκτυο δεν δεχόμαστε την έννοια της πατέντας και της ιδιοκτησίας για το γενετικό υλικό.
- Καλλιεργούμε και διακινούμε ντόπιες ποικιλίες, ανεξάρτητα αν βρίσκονται στους εθνικούς καταλόγους ή όχι.
- Προωθούμε τη διάδοση τοπικών ποικιλιών - ρατσών σε όλο το δυνατόν περιεχόμενο αγροκτήματα, ώστε να γίνουν αναπαραγωγικές.
- Καταγράφουμε τα χαρακτηριστικά τους στο συγκεκριμένο περιβάλλον.
- Συνεργαζόμαστε με άτομα - ομάδες - οργανώσεις με τις οποίες έχουμε κοινά αιτήματα για το γενετικό υλικό (π.χ. Πελίτι, Κιβωτός, Save κ.λ.π.) και συμμετέχουμε σε προσπάθειες που γίνονται για αναγνώριση ή διάσωση σπάνιων υπό εξαφάνιση ειδών.
- Αναλαμβάνουμε την προσπάθεια για τη δημιουργία παραδειγματικού αγροκτήματος συλλογικής διαχείρισης ντόπιων ποικιλιών.

Στο θέμα 2: Έγιναν κάποιες προτάσεις για την ονομασία του Δικτύου π.χ.: "Προμηθέας", "Κήποι του Επικούρου", "Συμβίωση" ή "Οικοδίκτυο Αλληλεγγύης" όμως το θέμα της Ονομασίας δεν

έκλεισε ακόμη και αφέθηκε για την επόμενη Συνέλευση. Επίσης για την επόμενη Συνέλευση αποφασίσθηκε να έρθουν προτάσεις συγκεκριμένες για το σήμα, συνοδευόμενες από μικρή μακέτα.

Στο θέμα 3: Έγιναν προτάσεις για τη δραστηριότητα του Δικτύου, είτε σε μόνιμη βάση, είτε με κριτήριο την Επικαιρότητα.

Έτσι αποφασίσθηκαν τα εξής:

I) Το κάθε μέλος του Δικτύου να καταγράψει τις ποικιλίες που καλλιεργεί ή εκτρέφει με τα χαρακτηριστικά τους και η Ομάδα Βιοποικιλότητας να κάνει ένα φυλλάδιο με μια συγκεκριμένη Φόρμα που θα το μοιράσει και θα το συγκεντρώνει μετά τη συμπλήρωση του απ' τα μέλη.

II) Παρέμβαση στη συνάντηση Υπουργών Γεωργίας στα πλαίσια της Ελ. Προεδρίας στην Κέρκυρα (σε συνεργασία με ποιούς και ποιο χαρακτήρα μένει προς διερεύνηση).

III) Να επιβραβεύεται (το πώς έμεινε ανοικτό) εκείνος ο παραγωγός που έχει κάνει τα μεγαλύτερα βήματα κάθε φορά, προς την κατεύθυνση του προτύπου του οικοπαραγωγού, που έχουμε περιγράψει.

Στο θέμα 4: Η επόμενη Συνέλευση αποφασίσθηκε να γίνει στη θάσο, στις 3 - 4 Μαΐου. Για επικοινωνία Κάλτσας Ευάγγελος τηλ. 6945771317.

Θα γίνει όμως προσπάθεια μήπως η συνέλευση μπορεί να πραγματοποιηθεί στην Κέρκυρα, μαζί με την Παρέμβαση στην συνάντηση των Υπουργών Γεωργίας.

εν δυνάμει

Ενημερωτικό δελτίο των φίλων της Βιοδυναμικής & ομοιοδυναμικής γεωργίας

Πατριάρχου Ιωακείμ 54, 106,76 Αθήνα Τηλ.:210 7222573 Fax: 210 7253829 E-mail: endynamei@yahoo.com

Κυκλοφόρησε από καλλιεργητές, γεωπόνους και απλούς φίλους της βιολογικής γεωργίας, που στη διάρκεια της ενασχόλησής τους ένοιωσαν την ανάγκη να ψάξουν για «κάτι περισσότερο». Ο τίτλος «εν δυνάμει» παραπέμπει στο κρυμμένο δυναμικό. Αυτό που «εν-υπάρχει» σε κάθε φυτό, άνθρωπο, ομάδα. Και που περιμένει την κατάλληλη χρονική στιγμή, την βοήθεια ή την ενθάρρυνση, για να βγει προς τα έξω, να ξεδιπλωθεί.

Ζώδια και καλλιεργητικές εργασίες

Δ. Π.

Είναι γνωστό ότι η σελήνη επηρεάζει, με τον ένα ή τον άλλο τρόπο, τη συμπεριφορά όλων των όντων επάνω στη γη.

Έτσι επηρεάζει και τη συμπεριφορά των φυτών, άλλοτε δυσμενώς άλλοτε ευνοϊκά, ανάλογα με τη φάση στην οποία βρίσκεται και το ζώδιο από το οποίο διέρχεται. Αν καλλιεργούμε λαμβάνοντας υπόψη μας αυτό το γεγονός, μπορούμε να βελτιώσουμε τις καλλιέργειές μας. Παραθέτουμε λοιπόν κάποιους πίνακες που θα μας βοηθήσουν σε αυτή μας την προσπάθεια.

Ε. Σπορά και φύτευση όλων των φυτών που πρέπει να αναπτυχθούν και να καταναλωθούν αμέσως.

Ε. Μπολιάσματα με ☾ στην γέμιση

Ε. Συγκομιδή και αποθήκευση λαχανικών

Ο. Σπορά και φύτευση οπωροφόρων

Ο. Καλλιέργεια δημητριακών ☾ στην γέμιση

Ο. Λίπανση ☾ στη χάση ή ☉ (Απρ.-Σεπτ.)

Ο. Κλάδεμα οπωροφόρων ☾ στη χάση

Ε. Σπορά και φύτευση δέντρων και θάμνων, φυτών για φράκτη και ριζώδη λαχανικά.

Μεγαλώνουν αργά και αποκτούν δύναμη

Ο. Κατασκευή κομπόστ στη χάση ☾ (Μάιος-Οκτώβριος)

Ο. Συντήρηση αποθηκών ριζών

Ε. Σπορά και φύτευση αναρριχητικών

Ο. Λουλούδια

Ο. Καταπολέμηση βλαβερών

Ε. Σπορά φυλλωδών λαχανικών (Σαλάτες που φυτεύονται με ☾ στη χάση σχηματίζουν ωραία καρδιά).

Ο. Κούρεμα γκαζόν ☾ στην γέμιση

Ο. Πότισμα φυτών εσωτερικού χώρου και βεράντας

Ο. Λίπανση λουλουδιών

Α. Φύτευση και σπορά φυτών που θέλουμε να αναπτυχθούν σε ύψος

Α. Κλάδεμα οπωροφόρων

Α. Αποθήκευση και συντήρηση

Ε. Μάζεμα καρδιοτονωτικών Βοτάνων

Ε. Κλάδεμα οπωροφόρων

Ο. Σπορά γκαζόν

Ο. Λαχανικά που δεν συντηρούνται

Ο. Φύτευση δέντρων

Ο. Μπολιάσμα οπωροφόρων ☾ με γέμιση την Άνοιξη

Α. Ξεβοτάνισμα

ΚΑΡΠΟΣ

ΑΝΘΟΣ

ΡΙΖΑ

ΦΥΛΛΟ

Ε. ΕΥΝΟΪΚΟ Ο. ΟΥΔΕΤΕΡΟ Α. ΑΠΑΓΟΡΕΥΤΙΚΟ ΓΙΑ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑ

Ε. Όλες οι εργασίες σποράς και φύτευσης

Ε. Δέντρα που θέλουμε να ψηλώσουν

Ε. Θάμνοι για φράκτη

Ε. Μεταφύτευση παλαιών δέντρων

Ε. Αλλαγή γλάστρας

Ε. Φύτευση φυταρίων (♋) στην γέμιση την Άνοιξη ή (♑) στη χάση το Φθινόπωρο)

Ο. Κομπόστα (♑) στη χάση)

Ο. Λίπανση

Ο. Φράκτης με πασσάλους

Α. Φύτευση σαλάτας, μαρουλιού

Α. Συντήρηση, αποθήκευση.

Ο. Σπορά λουλουδιών και θεραπευτικών βοτάνων (άνθη)

Ε. Θεραπευτικά Βότανα (Σπορά, φύτευση, συγκομιδή, ξήρανση)

Ο. Φυλλώδη λαχανικά

Ο. Πότισμα φυτών εσωτερικού και εξωτερικού χώρου

Ο. Λίπανση λουλουδιών και λιβαδιών (όχι τόσο λαχανικών)

Α. Κλάδεμα

Α. Κοπή δέντρων

Ε. Καρποφόρα και φασόλια

Ο. Κλάδεμα οπωροφόρων (♑) στη χάση)

Ο. Καλλιέργεια δημητριακών, καλαμποκιού

Ο. Λίπανση (♑) στη χάση)

Ο. Μπόλιασμα (♋) στη γέμιση ή (♏)

Α. Σκάλισμα, ξεβοτάνισμα

Α. Φύτευση σαλάτας, μαρουλιών

Ε. Ξεβοτάνισμα (♑) στη χάση)

Ε. Μονοπάτια

Ο. Ρίζες

Ο. Αραίωση φυτών, καθαρισμός άκρων του δάσους και φρακτών (♑) στη χάση)

Ο. Συντήρηση ριζών

Ο. Αποθήκευση

ΣΤΕΙΡΟΣ ΓΙΑ ΤΟΝ ΚΗΠΟ

Α. Μεταφύτευση

Ο. Φυλλώδη λαχανικά

Ο. Ό,τι μαζεύεται και πρέπει να καταναλωθεί αμέσως

Ο. Πότισμα

Ο. Φύτευση πατάτας (♑) στη χάση)

Α. Κλάδεμα

Α. Αποθήκευση

Ο έλεγχος του Ραγολέτη (σκουληκιού) της Κερασιάς

Γιώργος Κολέμπας - Σπύρος Φούκης

Εισαγωγικά:

Καλλιεργώντας αρκετά χρόνια Κερασιές, μαζί με άλλα οπωροφόρα δένδρα, καταλήξαμε σε μια ικανοποιητική μέθοδο αντιμετώπισης της προσβολής του Ραγολέτη, που έχει ως αποτέλεσμα λιγότερα σκουληκιασμένα φρούτα.

Βέβαια, όταν τα κεράσια είναι φρεσκοκομμένα, είναι εύγεστα και μπορεί κανένας να τα φάει ακόμα και αν είναι προσβεβλημένα...

Είναι γνωστό το αστείο που λέμε ότι, τρώγοντας σκουληκιασμένα κεράσια εξασφαλίζει κανείς και αρκετή πρωτεΐνη! Άλλο όμως να τρώει κανείς πού και πού κάτι που είναι προσβεβλημένο, κι άλλο να είναι όλα σκουληκιασμένα. Τότε θα το νοιώσει στο πεπτικό του σύστημα (κοινώς "κόψιμο")! Υπάρχει όμως τρόπος να αποφεύγει κανείς τα σκουληκιασμένα κεράσια, χωρίς να είναι υποχρεωμένος να τα ανοίγει όλα πριν τα φάει. Με την αφή διαπιστώνει κανείς ότι το προσβεβλημένο κεράσι είναι μαλακό απ' τη μεριά που βρίσκεται το σκουλήκι, συνήθως κοντά στο κοτσάνι. Επίσης με το μάτι βλέπει κανείς ότι το χτυπημένο κεράσι έχει ένα μουντό κόκκινο χρώμα και δεν είναι λαμπερό όπως το υγιές.

Λίγα λόγια για το έντομο και τον βιολογικό του κύκλο

Είναι σημαντικό να γνωρίζουμε τον βιολογικό κύκλο, γιατί έτσι καταλαβαίνουμε πότε πρέπει να παρέμβουμε.

Το ενήλικο έντομο Ραγολέτης (*Rhagoletis cingulata*) είναι λίγο μικρότερο απ' την κοινή οικιακή μύγα, 4 - 5 μμ μήκος, έχει χρώμα μαύρο με κίτρινα περιθώρια στο θώρακά του. Ως

πεταλούδα βγαίνει απ' το έδαφος κατά την άνοιξη, στην περίοδο που τα κεράσια είναι μισοαναπτυγμένα. Πετάει και όταν τα κεράσια είναι κιτρινοπράσινα (τα τραβά το κίτρινο χρώμα), κάθε θηλυκό γεννάει 300 - 400 αυγά στα αγίνωτα φρούτα, τρυπώντας τα. Τα αυγά κάνουν έως 8 ημέρες για να επωστούν και η νεαρή κάμια (σκουλήκι) κατευθύνεται σιγά-σιγά προς την επιφάνεια του κερασιού. Όταν τα κεράσια ωριμάσουν, τα σκουλήκια (που μπορεί να έχουν μέχρι και 6,5 mm μήκος) πέφτουν στο έδαφος, όπου και μεταμορφώνονται σε χρυσαλλίδες, τυλιγόνται σε κουκούλια μέσα στο έδαφος, έως και 10 cm βάθος. Εκεί παραμένουν σ' αυτή την κατάσταση και ξεχειμωνιάζουν ως την επόμενη άνοιξη, ώστε στη συνέχεια να γίνουν πεταλούδες και να συνεχίσουν τη ζωή τους σαν ενήλικα έντομα που προαναφέραμε.

Ο έλεγχος

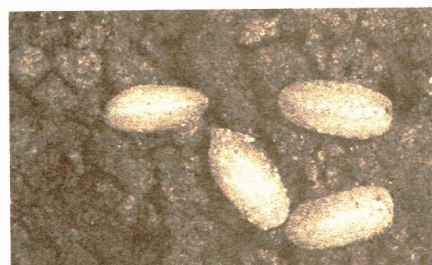
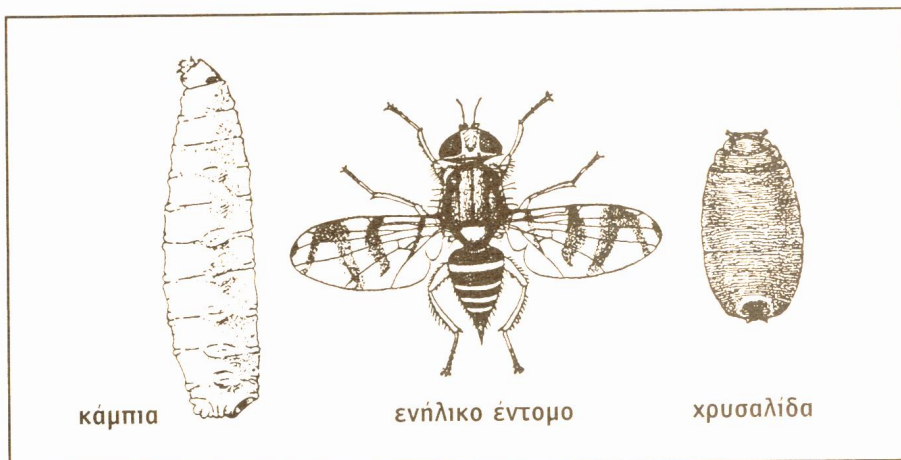
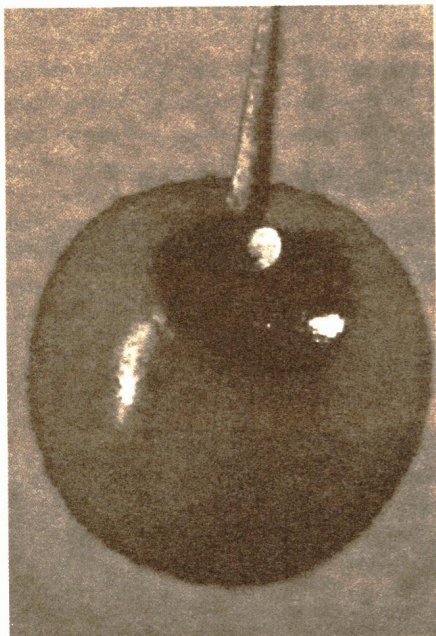
Όταν λέμε έλεγχο εννοούμε να πετύχουμε μια ισορροποποιημένη κατάσταση, όπου η προσβολή των φρούτων να περιορισθεί γύρω στο 5 -10%, αντί του 75%, που συνήθως έχουμε χωρίς καμία παρέμβαση. Αν αυτό επιτευχθεί, και στη συνέχεια κάνουμε και μια γρήγορη διαλογή με το μάτι όταν κάνουμε τη συγκομιδή, τότε το μικρό ποσοστό των προσβεβλημένων κερασιών γίνεται αποδεκτό και από τους καταναλωτές τους.

Αυτός ο έλεγχος είναι απαραίτητος, όταν οι ποικιλίες των δέντρων είναι όψιμες. Αν τα δέντρα είναι πρώιμης ποικιλίας, τότε δεν υπάρχει σχεδόν καθόλου προσβολή (εκτός από σπάνιες

περιπτώσεις). Αυτό γίνεται γιατί, όταν πετάει το ενήλικο του Ραγολέτη, τα πρώιμα κεράσια είναι ήδη κόκκινα και έτσι δεν προσελκύουν τα έντομα. Αν λοιπόν κανείς θέλει να απαλλαγεί απ' την προσβολή τους, δεν έχει παρά να αντικαταστήσει τα δένδρα του με πρώιμες ποικιλίες (τα φρούτα τους όμως δεν είναι τόσο νόστιμα π.χ. πετροκέρασα). Αν λοιπόν υπάρχουν όψιμες ποικιλίες κάτι πρέπει να κάνει κανείς. Οι συμβατικοί καλλιεργητές ψεκάζουν με ισχυρότατα δηλητήρια (π.χ. παραθείο) για να απαλλάγουν από το σκουλήκι, αλλά οι καταναλωτές τους δεν απαλλάσσονται από τα δηλητήρια.

Ένα βασικό μέτρο που μπορεί να πάρει ο βιοκαλλιεργητής, συνδεδεμένο με την έννοια του ολοκληρωμένου αγροκτήματος, είναι να έχει κότρες στο κτήμα. Αυτές σκαλίζοντας, κατά τη διάρκεια του καλοκαιριού - φθινοπώρου - χειμώνα, το έδαφος κάτω από τις κερασιές, τρώνε τα κουκούλια και τις ίδιες τις χρυσαλλίδες του εντόμου, που όπως αναφέραμε βρίσκονται και μέχρι 10cm μέσα στο έδαφος. Έτσι μειώνεται σημαντικά ο πληθυσμός τους και την άνοιξη θα πετάξει μειωμένος αριθμός πεταλούδων για να προσβάλουν τα φρούτα. Και χρόνο με το χρόνο θα μειώνεται όλο και περισσότερο η προσβολή.

Όμως ο Ραγολέτης πετάει αρκετά μακριά και μπορεί να υπάρχει επίσκεψη της πεταλούδας του απ' τα διπλανά κτήματα που έχουν κερασιές. Για να αντιμετωπιστούν λοιπόν όσες έρχονται επίσκεψη και όσες έχουν απομείνει στον ίδιο τον οπωρώνα, εφαρμόζουμε μια παγίδα που έχει την ακόλουθη

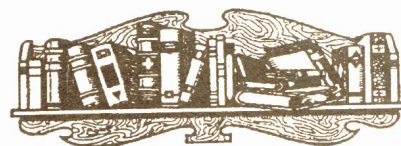
μορφή: Κομμάτια από χαρτόνι κίτρινου χρώματος (μέσης σκληρότητας) πασαλειμένα με ανθεκτική κόλλα και περασμένα σε λεπτό σύρμα κατάλληλου μήκους δένονται στα κλαδιά των δένδρων, κύρια απ' τη Νοτιοανατολική μεριά τους. Ανάλογα με το μέγεθος του δένδρου είναι και ο αριθμός των χαρτονιών. Οι πεταλούδες προσελκύονται απ' το κίτρινο χρώμα και κολλάνε στην επιφάνεια των χαρτονιών.

Αυτό το κάναμε τα πρώτα χρόνια χωρίς να είναι τόσο ικανοποιητικά τα αποτελέσματα. Αργότερα βρήκαμε στο εμπόριο πιο κατάλληλη παγίδα. Και αυτή είναι κίτρινου χρώματος από πλαστικό μπουκάλι που κρέμεται με σύρμα

ανάποδα. Το μπουκάλι είναι κατάλληλα διαμορφωμένο στο πώμα του, όπου προστίθεται και ένα πλαστικό πιατάκι μέσα στο οποίο υπάρχει σφουγγαράκι. Το μπουκάλι το γεμίζουμε με ένα διάλυμα από κρασί, ξύδι και ζάχαρη (η σύνθεσή του για κάθε παγίδα είναι: 1 ποτήρι κρασί, 1 ποτηράκι ζάχαρη, 2 - 3 κουταλιές ξύδι και το υπόλοιπο νερό). Μ' αυτό τον τρόπο το έντομο προσελκύεται όχι μόνο οπτικά απ' το κίτρινο χρώμα της παγίδας, αλλά και από την έντονη μυρωδιά του διαλύματος. Η παγίδα καλύπτεται εξωτερικά με ισχυρή κόλλα όπως π.χ. η ατοξική κόλλα για την παγίδευση των ποντικών (TEMO BI). Αν το υγρό περιεχόμενο της παγί-

δας εξαντληθεί (κύρια απ' τον αέρα που κουνάει τις παγίδες ή απ' την εξάτμιση όταν έχει μεγάλες θερμοκρασίες) τις ξαναγεμίζουμε. Επίσης αν η επιφάνεια καλυφθεί από έντομα, τότε μπορεί να "φορεθεί" στις παγίδες, σαν κολλάρο, κίτρινο πλαστικό κάλυμα όπου έχουμε βάλει κόλλα. Το πλαστικό κάλυμα μπορεί να εφαρμόζεται απ' την αρχή, ώστε όταν τελειώνει η περίοδος εφαρμογής και μαζέψουμε τις παγίδες, να μην είμαστε υποχρεωμένοι να τις καθαρίζουμε με βενζίνη, αλλά απλά να βγάζουμε τα καλύματα. Οι παγίδες αυτές όπως θα καταλάβατε, είναι επαναλαμβανόμενης χρήσης. Τις χρησιμοποιούμε και τα επόμενα χρόνια, χωρίς να τις πετάμε.

Βιβλιοπαρουσίαση

Μίρκα Β. Κωσταρίδη, «Φεγγάρι Πάνω απ' την Πόλη», από τις εκδόσεις «Οδός Πανός» από τον Γ.Γ.

Λάβαμε το βιβλίο «Φεγγάρι Πάνω απ' την Πόλη» της Μίρκας Κωσταρίδη. Ναι, δεν ξεχνάμε και το αστικό περιβάλλον, πέρα από το φυσικό, τον χώρο της πόλης, του πολίτη, του πολιτισμού. Το να γίνει αυτή η μνήμη και ποιητικός λόγος είναι ένα τόλμημα, ένα τόλμημα που αξίζει όταν φέρνει την ευαισθησία ενός ανθρώπου που βιώνει τον χώρο στον οποίο καθημερινά ζει. Και αυτό κατ' εξοχήν ισχύει στην εποχή μας, την εποχή της λήθης.

Το Φυτικό και Ζωικό Γενετικό Υλικό στην Ελλάδα

Εθνική στρατηγική για τη διατήρηση και αειφορική διαχείρισή του

ΜΕΡΟΣ 2^ο

Το εθνικό πρόγραμμα προστασίας των φυτογενετικών πόρων

Κώστας Κουτής

Σημαντική καθυστέρηση στην ενεργοποίηση του Εθνικού Προγράμματος Προστασίας των Φυτογενετικών Πόρων προσέφερε η αναδιάρθρωση των γεωργικών ερευνών στο Υπουργείο Γεωργίας και η μεταφορά τους από τον δημόσιο στον ιδιωτικό τομέα. Η αγροτική έρευνα του Υπουργείου μετατέθηκε σε νέο επιστημονικό ίδρυμα, το Εθνικό Ίδρυμα Αγροτικής Έρευνας (ΕΘ.Ι.ΑΓ.Ε.), που αντικατέστησε και οικειοποιήθηκε τις υπευθυνότητες και αρμοδιότητες των Δ/νσεων Ερευνών.

Επίσης λόγω οικονομικών περιορισμών υλικό δεν αναγεννήθηκε επαρκώς, ούτε πολλαπλασιάστηκε ή χαρακτηρίστηκε και αξιολογήθηκε περαιτέρω. Γι' αυτό μεγάλο μέρος του διατηρούμενου γενετικού δυναμικού είναι μέχρι σήμερα δυσπρόσιτο ή άγνωστο. Όμως εν τω μεταξύ υπάρχει μια αξιόλογη προσδοκία ότι τα προβλήματα που εκκρεμούν σύντομα θα λυθούν και θα εδραιωθεί τελικά μια αρμονική συνεργασία ανάμεσα στο δημόσιο (Υπ. Γεωργίας) και ιδιωτικό (ΕΘ.Ι.ΑΓ.Ε.) τομέα, όπως και με άλλα νομικά πρόσωπα (Παν/μια, περιβαλλοντικές οργανώσεις, βοτανικούς κήπους, Μουσεία Φυσ. Ιστορίας κ.ά.) που μπορούν να συμβάλλουν στην προστασία, μελέτη και χρήση των πηγών γενετικού υλικού της χώρας.

Να πώς βλέπει το Εθνικό Πρόγραμμα Φυτογενετικών Πόρων ο Ν. Σταυρόπουλος, προϊστάμενος της Τράπεζας Γενετικού Υλικού (Αγρ.Έρευνα & Τεχνολογία, Μάρτιος 1998):

«Είναι προφανές ότι η χώρα πρέπει να αναπτύξει ακόμη περισσότερο τις δράσεις προστασίας και αξιοποίησης της γεωργικής βιοποικιλότητας, αφ' ενός μεν για να προστατεύσει το μεγάλο φυτογενετικό της πλούτο, αφ' ετέρου δε για να ανταποκριθεί στις διεθνείς υποχρεώσεις της και να παίξει ηγετικό ρόλο στον τομέα αυτό, στον οποίο έχει

συγκριτικά πλεονεκτήματα, τουλάχιστον σε περιφερειακό επίπεδο. Για το σκοπό αυτό είναι απαραίτητη η συνεργασία του ΕΘ.Ι.ΑΓ.Ε., του Υπουργείου Γεωργίας, των Πανεπιστημιακών Ιδρυμάτων καθώς και άλλων κυβερνητικών και μη φορέων προστασίας του περιβάλλοντος και οικολογικής γεωργίας, ώστε να διασφαλιστούν οι απαραίτητοι εθνικοί πόροι, η διοικητική, τεχνική και ερευνητική υποδομή και να ενεργοποιηθεί η συμμετοχή των πολιτών.

Στις υποχρεώσεις περιλαμβάνονται κατά κύριο λόγο :

α) Η ύπαρξη Εθνικού Προγράμματος Προστασίας Φυτογενετικών Πόρων, που θα αποτελεί την απαραίτητη προϋπόθεση και τον φορέα μέσω του οποίου θα υλοποιούνται οι διεθνείς συνεργασίες (ανταλλαγές γενετικού υλικού, προγράμματα προστασίας) και θα επιμερίζεται η ωφέλεια από την αξιοποίηση των φυτογενετικών πόρων με τη γενετική βελτίωση και τη δημιουργία νέων ποικιλιών,

β) η ύπαρξη αυτόνομης Τράπεζας Γενετικού Υλικού με εγγυημένη από το κράτος οικονομική βιωσιμότητα,

γ) η δημιουργία Δικτύου Παρακολούθησης και Καταγραφής της Γεωργικής Βιοποικιλότητας ώστε να επισημαίνονται έγκαιρα και να λαμβάνονται μέτρα για την αποφυγή της γενετικής διαβρωσης.

Σε πρώτη φάση θα πρέπει να συνταχθούν Εθνικά προγράμματα Έρευνας και εφαρμογής δράσεων προστασίας τόσο στους φυσικούς βιότοπους (In Situ) όπου απαντώνται αυτοφυή άγρια συγγενή είδη, όσο και στον αγρό (On Farm), τα οποία θα μπορούσαν να ενταχθούν για χρηματοδότηση στο Παγκόσμιο Σχέδιο Δράσης ή σε ανάλογα διεθνή ή περιφερειακά προγράμματα, όπως το πρόγραμμα του Κανονισμού Ε.Ε. 2078 για την προστασία των παραδοσιακών γεωργικών καλλιεργειών της Ε.Ε.

Παράλληλα, στα πλαίσια μιας συνδυασμένης ολοκληρωμένης προστασίας των φυσικών και γεωργικών οικοσυστημάτων μπορούν να μελετηθούν:

✓ Η χρησιμοποίηση των φυτογενετικών πόρων για μια περιβαλλοντικά φιλική γεωργία χαμηλών εισροών. Οι εντόπιες ποικιλίες και πληθυσμοί που η Τ.Γ.Υ. διατηρεί, είναι ιδιαίτερα καλά προσαρμοσμένοι στην παραδοσιακή γεωργία, έχουν μεγάλη φυσική

αντοχή σε εκθρούς και ασθένειες και αποδίδουν ικανοποιητικά προϊόν υψηλής ποιότητας χωρίς την ανάγκη για υψηλές λιπάνσεις, αρδεύσεις και άλλες περιποιήσεις. Ήδη ένα εθνικό πρόγραμμα για την προστασία γενετικού υλικού εντόπιων αβελτίωτων ποικιλιών που καλλιεργούνται με περιβαλλοντικά φιλικούς μεθόδους έχει συνταχθεί από το Υπουργείο Γεωργίας στα πλαίσια του Κανονισμού της Ε.Ε. 2078 και έχει υποβληθεί για έγκριση και χρηματοδότηση.

✓ Η προσαρμογή νέων εισαγόμενων ειδών στις Ελληνικές συνθήκες. Τα νέα είδη μπορούν να προσφέρουν διέξοδο στο πρόβλημα της ανταγωνιστικότητας της πλεονασματικής Ελληνικής Γεωργίας, με εισαγωγή και εγκλιματισμό νέων ενεργειακών φυτών (π.χ. *Euphorbia*), φυτών παραγωγής βιομάζας (*Amaranthus* - *Chenopodium*), νέων βιομηχανικών φυτών (*Simmondsia* - *Hibiscus*), οπωροφόρων, λαχανικών κ.ά...

ΠΕΡΙΟΧΕΣ ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΕΣ ΓΙΑ ΕΠΙ ΤΟ-ΠΟΥ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ

Σε μια εργασία των Σταυρόπουλου - Ζαμάνη - Σαμαρά (ερευνητών της Ελληνικής Τράπεζας Γενετικού Υλικού) με θέμα : 'Αναφορά στις δραστηριότητες για το φυτικό γενετικό υλικό στην Ελλάδα, περιγράφονται τα εξής :

«Προστασία Επί Τόπου και διατήρηση πηγών φυτικών γενотύπων εφαρμόστηκε σε περιορισμένη κλίμακα από το Ινστιτούτο Δασικών Φυτών και Ψυχανθών και καλύπτει συγκεκριμένα δασικά είδη.

Η Τράπεζα Γενετικού Υλικού, αναγνώρισε μέσω των πολυάριθμων εξερευνήσεων και αποστολών συλλογής, συγκεκριμένες περιοχές πλούσιες σε άγρια ενδογενή είδη, συγγενή φυτών καλλιέργειας που αξίζουν ιδιαίτερη φροντίδα και προστασία.

Παρακάτω αναφέρονται οι πιο ενδιαφέρουσες από αυτές ως πηγές γενετικού υλικού που προτάθηκαν από την Τ.Γ.Υ. για προστατευτικές παρεμβάσεις και Προστασία

Επί Τόπου:

1) Οι οροσειρές κοντά στη Μέστη του νομού Ροδόπης στην περιοχή της Θράκης. Πλούσιες σε γενотύπους σιτηρών (*Triticum boeoticum*, *Aegilops speltoides* κ.λ.π.)

2) Οι οροσειρές κοντά στην Ανάβρα του νομού Φθιώτιδας, κεντρικής Ελλάδας. Πλούσιες σε γενотύπους σιτηρών (*Triticum boeoticum*, *Haynaldia*, *Aegilops* κλπ)

3) Η περιοχή του Κηπουρίου νομού Γρεβενών στην περιοχή Μακεδονίας. Πλούσια σε γενотύπους σιτηρών (*Triticum boeoticum*, *Aegilops* κλπ). Συγκεκριμένα είδη που βρέθηκαν εκεί ήταν σπάνια και αναφέρ-

θηκαν για πρώτη φορά ότι απαντώνται στην Ελλάδα.

4) Τα νησιά του Αιγαίου (Λήμνος, Λέσβος, Χίος, Σάμος, Ρόδος κλπ). Πλούσια σε γενотύπους σιτηρών, λαχανικών, βιομηχανικών, φαρμακευτικών, αρωματικών και καλλωπιστικών φυτών (*Triticum boeoticum*, *Hordeum spontaneum*, *Brassica* spp, *Aegilops* spp, *Beta* spp, άγρια ψυχανθή κλπ).

5) Η περιοχή του βουνού Πάρνων του νομού Αρκαδίας της περιοχής Πελοποννήσου. Πλούσια σε γενотύπους σιτηρών, λαχανικών και φυτών καλλωπιστικών και φαρμακευτικών.

6) Η περιοχή της Μάνης του νομού Λακωνίας της περιοχής Πελοποννήσου. Πλούσια σε γενотύπους σιτηρών και αρωματικών - φαρμακευτικών φυτών.

7) Η περιοχή του υψιπέδου του Ομαλού και το φαράγγι της Σαμαριάς στην Κρήτη. Πλούσιες σε γενотύπους φαρμακευτικών, αρωματικών και καλλωπιστικών φυτών (*Tulipa cretica*, *Crocus* spp, είδη *Brassica*, espec. *Cretica*, *Sideritis* spp., *Origanum dictamnus* κλπ.).

8) Η περιοχή του βουνού Αίνος στο νησί της Κεφαλλονιάς, στη θάλασσα του Ιονίου. Πλούσια σε ενδογενή άνθη, ειδικά *Beta* spp., άγρια λαχανικά και σιτηρά (*Aegilops* spp., *Haynaldia* spp., φαρμακευτικά και καλλωπιστικά φυτά).

9) Η κοιλάδα του Βίκου της περιοχής Ηπείρου. Πλούσια σε αυτοφυή λουλούδια και σε γενотύπους φαρμακευτικών και καλλωπιστικών φυτών.

10) Η περιοχή της λίμνης Πρέσπας του νομού Φλώρινας στη Μακεδονία. Πλούσια σε γενотύπους δασικών φυτών και ψυχανθών.

11) Η περιοχή των μοναστηριών του Αγίου Όρους. Είναι η μόνη περιοχή της Ελλάδας όπου η φύση έμεινε τελειώς ανέγγιχτη μέσα στους αιώνες. Είναι ανάμεσα στις πιο πλούσιες περιοχές της Ελλάδας σε βιοποικιλότητα και πηγές γενετικού υλικού. Επίσης ένας μεγάλος αριθμός από παλιές ελληνικές ποικιλίες καλλιεργούνται και διατηρούνται εκεί.

Την ίδια στιγμή εντοπίστηκαν συγκεκριμένες περιοχές όπου τα παραδοσιακά συστήματα καλλιέργειας επιζούν ακόμη, αντιστεκόμενες στις πιέσεις της σύγχρονης οικονομίας. Αυτές οι περιοχές όπου διατηρείται ακόμη ένας σημαντικός αριθμός από παλιές τοπικές ποικιλίες, θα μπορούσαν να προστατευτούν μέσω ενός συστήματος διατήρησης του αγρού βασισμένο σε κρατική ή διεθνή υποστήριξη καθώς και οι υπό εξαφάνιση τοπικές ποικιλίες και τα συγγενή παραδοσιακά

συστήματα καλλιέργειας να διασωθούν από την επικείμενη απειλή της εξαφάνισης.

Σ' αυτές τις περιοχές η προστασία των παραδοσιακών συστημάτων και ποικιλιών θα μπορούσαν να υποστηριχτούν με τη συνεισφορά παράλληλων υποστηρικτικών σχεδίων για οικολογική καλλιέργεια, δίνοντάς τους μια στενή συγγένεια μεταξύ οικολογικής και παραδοσιακής καλλιέργειας.

Παρόλα αυτά η προσέγγιση είναι μόνο ένα μικρό μέρος μιας ολοκληρωμένης διάσωσης και σχεδίου, το οποίο πρέπει να στοχεύει σε μια πολυδιάστατη προστασία του γενώματος, των παραδοσιακών τεχνικών, του φυσικού τοπίου και των αγροτικών παραδόσεων και εθίμων.

Από τα τόσα σημεία που εντοπίστηκαν, οι παρακάτω περιοχές χαίρουν ιδιαίτερης προστασίας, έχοντας εξαιρετική αισθητική, φυσική ή πολιτισμική αξία και γι' αυτό πρέπει να είναι πρώτης προτεραιότητας:

α) Το υψίπεδο του Λασιθίου. Ένα εντυπωσιακό φυσικό τοπίο στο νησί της Κρήτης. Είναι 4500 εκτάρια εύφορης πεδιάδας που βρίσκεται σε υψόμετρο 850 μέτρων πάνω από το επίπεδο της θάλασσας. Η παραδοσιακή καλλιέργεια βασισμένη στους διαφόρους τοπικούς γενотύπους, εφαρμόζεται σε ένα εξαιρετικό τοπίο 1200 ναυτικών μιλίων που χρησιμοποιείται για την άντληση του νερού άρδευσης για τις καλλιέργειες. Η περιοχή καλλιεργείται κυρίως με πατάτες, αλλά αναπτύσσονται πολλές άλλες καλλιέργειες όπως λαχανικά και σιτηρά.

β) Το υψίπεδο του Εγγκλούβι στο νησί της Λευκάδας του Ιονίου. Είναι 300 εκτάρια εύφορης πεδιάδας που καλλιεργούνται με παραδοσιακές ποικιλίες σιτηρών (σιτάρι, κριθάρι, σικάλη) και οσπρίων (κυρίως φακή). Η καλλιέργεια γίνεται κάτω από συνθήκες σκληρής και έντονης εργασίας.

γ) Τα νησιά του Αιγαίου (Λήμνος, Λέσβος, Σάμος κ. ά.). Χαρακτηρίζονται από την πτωχή τους βλάστηση, καλλιεργούμενα με ποικιλίες σιτηρών. Αυτές οι ποικιλίες δίνουν καλές παραγωγές παρά τους ζεστούς και ξηρούς ανέμους, είναι ψηλά φυτά και δίνουν άχυρο για ζωοτροφή, βαζουν καλύμματα για την αντιμετώπιση των επιθέσεων από τα αποδημητικά πουλιά - και είναι υψηλής ποιότητας και καλής προσαρμογής στην οικολογική καλλιέργεια

δ) Η περιοχή Καλαβρύτων του νομού Αχαΐας στην Πελοπόννησο, μια ορεινή περιοχή με περίπου 1000 μ ύψος, όπου ακόμη καλλιεργούνται σε μεγάλη έκταση ποικιλίες σιτηρών και ψυχανθών με παραδοσιακό τρόπο καλλιέργειας.»

Το σύνδρομο του πουρναρόψαρου

Ιάσων Φαεννός

Ας μιλήσουμε λοιπόν για διατροφή. Και ειδικότερα για την κρεωφαγία.

Ζητήσαμε μια «φυσική διατροφή» χωρίς πρώτα να την έχουμε ορίσει. Ξεχάσαμε τη μεγάλη μας δύναμη: τις λέξεις μας. Και επειδή ορισμοί και αφορισμοί είναι... δύσκολα πράγματα, χωρίς καν να

έχουμε συζητήσει. Να συζητήσουμε για το τι είναι «φυσικό» και τι όχι. Έστω για το τι θεωρούμε εμείς φυσικό. Έστω για το τι θα έπρεπε να θεωρούμε φυσικό. Έστω για το τι θα θέλαμε αλλά δεν μπορούμε να θεωρήσουμε φυσικό... έστω γι' αυτό. Φυσικά, είμαστε πρόθυμοι να

πούμε ότι εμείς δεν φταιμε αλλά... η φύση. Η φύση, αυτή που ποτέ δεν μάς ρωτάει. Για να διακρίνει ο σημερινός άνθρωπος τι είναι φυσικό (αρμόζον στη φύση) δεν θα έπρεπε να είναι πρώτα ο ίδιος φυσικός; Είναι;

Πριν προσπαθήσουμε να απαντήσουμε

στο επώδυνο ερώτημα, θα έπρεπε να στραφούμε προς το παρελθόν μας. Να ακολουθήσουμε την εξελικτική μας πορεία, αλλά προς τα πίσω, ανάποδα. Και ποτέ βέβαια δεν θα πρέπει να ξεχνάμε, ότι ο πρωτόγονος άνθρωπος (δηλαδή εμείς) πριν από μερικές δεκάδες χιλιάδες χρόνια μέσα στην εξέλιξη (τουλάχιστον από τότε που χρονολογούνται οι βραχογραφίες με κυνηγητικές σκηνές) ήταν σχεδόν ίδιος με εμάς! Ναι, αναμφίβολα ο άνθρωπος στηρίχτηκε στα ζώα για τις ανάγκες του. Αυτό σημαίνει πολλά. Αλλά και κρύβει πολλά. Από πότε το έκανε αυτό; Το έκανε επειδή το ήθελε ή από την άμεση ανάγκη της επιβίωσης; Αυτό επηρέασε την εξέλιξή του; - πώς και για ποιους; Γιατί συναντάμε λαούς και ομάδες, άλλες γεωργικές και άλλες κτηνοτροφικές, με διαφορετικά εξελικτικά χαρακτηριστικά; Ποια ήταν η σχέση της φυσικής του εξέλιξης με τη νοητική εξέλιξη; Και εδώ υπάρχουν σημαντικές διαφορές, ανάλογα με διάφορους παράγοντες, που σχετίζονται τόσο με το φυσικό περιβάλλον όσο και με το κοινωνικό. Καυτά ρωτήματα, που δεν επιδέχονται απλές απαντήσεις, γι' αυτό και είναι εξαιρετικά ενδιαφέροντα.

Και εμείς, σήμερα, τι κάνουμε; Πρέπει κάτι να αλλάξουμε; Τι θα θέλαμε; Και τι μπορούμε να κάνουμε; Πρέπει να επιστρέψουμε στη φυσική εξέλιξη, αποκνηρύνοντας τα νοητικά και πνευματικά μας κεκτημένα; Πρέπει να στραφούμε προς έναν αποϋλοποιημένο πολιτισμό; Αλλά τότε πώς θα εξασφαλίσουμε τους φυσικούς όρους της επιβίωσης, όταν το οικολογικό πρόβλημα κοντεύει να τινάξει ολόκληρο τον πλανήτη στον αέρα; Πρέπει να συνδυάσουμε και τα δυο; Και πως θα γινόταν αυτό; Υπάρχει το πρόβλημα της επικοινωνίας: μπορούμε να συνεννοηθούμε ή όχι; Θα έπρεπε να προσπαθήσουμε; - ακόμα κι αν δεν το μπορούμε; Ή μήπως πρέπει να μην προσπαθήσουμε για τίποτα, να αφεθούμε στη ροή των (φυσικών ή αφύσικων, παύει να έχει σημασία) πραγμάτων, μακριά από τις λέξεις μας, τρώγοντας τελικά ο ένας τον άλλον;

Υπάρχουν ανθρωπολόγοι, που υποστηρίζουν ότι ο κανιβαλισμός υπήρχε σε πολλές ομάδες πριν από χιλιάδες χρόνια, ιδίως στην Αφρική, με την απότομη πληθυσμιακή αύξηση που έφερε τις συγκρούσεις μεταξύ των ομάδων. Και για

όσους νομίζουν ότι η ανθρωποφαγία υπάρχει σήμερα μονάχα στις άγριες φυλές, τους πληροφορούμε ότι μπορούν εύκολα να αγοράσουν κονσέρβες ανθρωπίνου κρέατος (man beef) από το σπίτι τους, από την οθόνη του υπολογιστή τους μέσω Ιντερνέτ. Αυτοί που το πουλάνε διατείνονται ότι είναι εξαιρετικά νόστιμο και θρεπτικό. Και μεταξύ τους, θεωρούν ότι πρόκειται για την καλύτερη τροφή που μπορεί κάποιος να φάει. Αν τους ρωτήσετε, θα επικαλεστούν μια ατράνταχτη και επιστημονικότατη λογική: «ο άνθρωπος είναι στην κορυφή της τροφικής αλυσίδας και επειδή τρώει τα πάντα, το δικό του κρέας είναι το πιο ασφαλές και το πιο πλούσιο που υπάρχει, από θρεπτική και ενεργειακή άποψη». Και στο ερώτημα πού το βρίσκουν απαντούν: «υπάρχουν άνθρωποι που δέχονται, έναντι ενός χρηματικού ποσού που τους δίνουμε, να υπογράψουν ότι σε περίπτωση αιφνίδιου θανάτου (ατυχήματος) δικαιούμαστε το σώμα τους».

Ας θέσουμε στον εαυτό μας το αφελές ερώτημα: «γιατί τρώω;» Κάποιοι λόγοι οπωσδήποτε υπάρχουν. Η ποιότητα των λόγων που θα καταγράψεις σχετίζεται με την ποιότητα των αντιλήψεων και των επιδιώξεών σου. Με την ποιότητα της συνειδήσής σου και της ύπαρξής σου. Και να μην ξεχνάμε την εξέλιξη! Ας πούμε, αν είσαι ένας πολεμιστής στις θερμότητες είτε ένας μισθοφόρος στη σύγχρονη Λεγεώνα των Ξένων εκεί που σε στέλνουν αυτοί που σε πληρώνουν για να σκοτώνεις, αν δεν τρέφεται με κρέας και αίμα (και καλύτερα ζωντανό!) τότε θα είσαι από τους πρώτους που θα φάνε την επόμενη σφαίρα. Αν είσαι ένας συγγραφέας που γράφεις ένα σημαντικό βιβλίο και δεν κάνεις μια ήπια και προσεγμένη διατροφή, τότε μάλλον δύσκολα θα κατεβάσεις τις ιδέες που σου λείπουν. Αν είσαι ένα διοικητικό στέλεχος που δουλεύει σε κάποια εταιρεία που λειτουργεί μέσα στη σύγχρονη ανταγωνιστική αγορά και δεν τρώς κάθε μέρα πλούσια και πικάντικα φαγητά με πολύ κρέας που θα κρατούν την απόδοσή σου στο κατακόρυφο, τότε μάλλον σύντομα θα χάσεις τη δουλειά σου γιατί θα την πάρει κάποιος άλλος που θα είναι αποδοτικότερος από σένα. Αν είσαι ένας ασκητής που ζει σε κάποια σπηλιά του Θιβέτ ή του Άθωνα, τότε ξέρεις καλά ότι η κάθε μπουκιά που μπαίνει στο στόμα

σου (είτε φυτική είτε ζωική, είτε «φυσική» είτε «αφύσικη») σε εμποδίζει και σε απομακρύνει από αυτό που ποθείς.

Θέλεις μια πραγματικά φυσική ζωή; Αν θέλεις να είσαι ειλικρινής με τον εαυτό σου, προσπάθησε (έστω για ένα μήνα!) να ζήσεις όπως ζούσαν οι δικοί σου φυσικοί πρόγονοι στην Παλαιολιθική Εποχή. Και μην ξεχνάς ότι μέσα στην εξέλιξη μερικές χιλιάδες χρόνια δεν είναι τίποτα! Εκείνοι ήταν ίδιοι με σένα! Στον ψυχικό τομέα ήταν εξίσου ευάλωτοι όσο και συ. Μόνο στο σώμα είχαν λίγο καλύτερα γονίδια από τα δικά σου. Οι συνθήκες ήταν τόσο σκληρές και ο βίος τόσο σύντομος, ώστε ο νόμος της φυσικής επιλογής προλάβαινε να εκτοπίσει ένα σημαντικό ποσοστό των λιγότερο ικανών ατόμων πριν φτάσουν στην αναπαραγωγική ηλικία. Ναι, η φύση είναι αμείλικτη, δε νοιάζεται για το άτομο, μόνο για τον πληθυσμό. Για τον καθένα από μας υπάρχουν αμέτρητοι πρόγονοι που «τους έφαγε το χώμα πριν από την ώρα τους» θα λέγαμε σήμερα και που όταν κοιμόταν το βράδυ στην σπηλιά δεν ήξεραν αν αύριο θα είχαν κάτι να βάλουν στο στόμα τους, για να έχουμε εμείς σήμερα την πολυτέλεια να απολαμβάνουμε το εκλεκτό φαγητό μας μέχρι τα ογδόντα ή ακόμα παραπέρα. Ας πάρουμε το παράδειγμα της προϊστορικής Θεσσαλίας, που ήταν μάλιστα ένας τόπος με υψηλό πολιτισμικό επίπεδο: ο μέσος όρος ζωής των ανθρώπων εκείνων, όπως υπολογίστηκε από τα οστά των τάφων, ήταν μέχρι 26 χρόνια! Για σκέψου το: οι άνθρωποι εκείνοι -να μην ξεχνάμε ότι ήταν ψυχολογικά ίδιοι με εμάς!- αναγκαζόταν να θεωρούν συνηθισμένο τον θάνατο που ερχόταν στα 26 χρόνια, όταν προφανώς στην ηλικία εκείνη τα γηρατειά δεν είχαν την έννοια που έχουν σήμερα και το άτομο πέθαινε σε μια ακραιότητα.

Ο παράγοντας χρόνος έχει ανατρέψει τα δεδομένα μας. Προκύπτει ένα άλλο επώδυνο ερώτημα: αν ένας άνθρωπος τρέφεται όσο πιο λανθασμένα γίνεται, θα έχει καμιά επίπτωση για αυτόν η λανθασμένη διατροφή μέχρι την ηλικία των 26 χρόνων; Μάλλον όχι! Αυτό σημαίνει ότι δεν μπορούμε σήμερα εμείς να επικαλούμαστε την εξελικτική διαδικασία, για να εξαγάγουμε συμπεράσματα από την τροφική μας εξέλιξη. Εκείνοι ποτέ δεν αντιμετώπισαν το πρόβλημα της ποιότητας της τροφής, γιατί στο μικρό

προσδόκιμο ζωής κανένα πρόβλημα υγείας λόγω της τροφής δεν προλάβαινε να εκδηλωθεί. Εμείς αποκτήσαμε το πρόβλημα, επειδή με τις τεχνικές ανέσεις που κατακτήσαμε (και μπράβο μας - και πόσο μας αρέσουν!) μπορούμε να φτάνουμε μέχρι τα γηρατεία και θεωρούμε ότι δικαιούμαστε να παραπονιόμαστε τώρα για την κακή ποιότητα της τροφής μας. Και άλλα επώδυνα ερωτήματα καταφθάνουν: αυτά τα προβλήματα μπορούμε να τα αποφύγουμε; Θα τα δεχτούμε ως «φυσικά»; - θα θεωρήσουμε δηλαδή ότι μπορούμε να εκμεταλλευτούμε το (έστω και «μη-φυσικό») εξελικτικό μας πλεονέκτημα για να κερδίσουμε επιπλέον χρόνο; Και ποιο το τελικό όφελος; Θα μπορούσε αυτό να δικαιολογηθεί μήπως από κάποιο κέρδος στην «πνευματικότητά» μας; Ο σύγχρονος κόσμος, έτσι που τον φτιάξαμε, αμέσως διαψεύει έναν τέτοιο ευσεβή πόθο! Και άλλο ακόμα πιο επώδυνο ερώτημα: ποιος είναι πρόθυμος να απαρνηθεί τις σύγχρονες ανέσεις, ώστε να καταδικάσει μεν τον εαυτό του, αλλά να βοηθήσει την εξέλιξη του ανθρώπινου είδους; (Κι αυτό θα το έκανε καλύτερα, αν έτρωγε όσο χειρότερα μπορούσε και μάλιστα πριν να κάνει παιδιά.)

Με απλά λόγια, το τι έτρωγαν οι πρό-

γονοί μας είχε ίσως κάποια σημασία για εκείνους, αλλά δεν έχει καμιά σημασία για εμάς σήμερα. Και με ακόμα πιο απλά λόγια, το τι θα φάμε εμείς σήμερα θα εξαρτηθεί λιγότερο από το τι έτρωγαν οι πρόγονοί μας και περισσότερο από το τι εμείς θα θεωρήσουμε ότι μάς συμφέρει ή μάς ωφελεί ή θα θελήσουμε να τρώμε. Ας σταθούμε όμως και στη σημασία που είχε η κρεωφαγία για εκείνους. Είχε σημασία στο πρόσφατο εξελικτικό στάδιο της μετάβασης από την μητριαρχία στην πατριαρχία: με την πληθυσμιακή αύξηση αυξήθηκαν οι συγκρούσεις και οι νέες συνθήκες επέβαλαν την κρεωφαγία, ώστε να συντηρείται η επιθετικότητα, η μαχητικότητα, δηλαδή η επιβίωση. Ήταν τότε που ο απλούστερος τρόπος να αποκτήσεις τα αναγκαία ήταν να τα αρπάξεις από τους γείτονες - και όχι να μπεις στη διαδικασία της παραγωγής γιατί θα σου τα αρπάζανε στο μεταξύ οι άλλοι. Ναι, σκληρά πράγματα, αλλά είπαμε: η φύση είναι ανελέητη.

Σε αντίθεση με τους γύρω πληθυσμούς, οι Ιουδαίοι ήταν κυρίως κτηνοτρόφοι. Δηλαδή κρεωφάγοι. Η επιθετικότητα και η πολεμική τους ικανότητα ήταν παροιμιώδης. «Συμπτωματικά» η θρησκεία τους ήταν απολύτως ανθρωπο-

κεντρική. Στον μύθο του Κάιν και του Άβελ, «ο Κύριος επέβλεψε στην προσφορά» του κτηνοτρόφου, όχι του γεωργού. (Σημείωση: όχι θεός αλλά «ο Κύριος», λέξη εξουσίας.) Τρομερή η απάντηση του Κυρίου (Γένεση, 4ο κεφ.). Εξαιρετικά επώδυνη για τον Κάιν: «Τώρα με θυμήθηκαν; Όταν όμως έκανες χρήση της εξουσίας σου επάνω του επειδή είσαι ο πρωτότοκος, ήτανε καλά. Γι' αυτή την εξουσία όμως ούτε κουβέντα, την ξέχασες». Ο πρώτος ανθρωποκτόνος και αδελφοκτόνος της ιουδαιοχριστιανικής ιστορίας πήρε οπωσδήποτε από το θύμα του κάτι παραπάνω από την τροφή, αφού σίγουρα η τροφή δεν του έλειπε. Σαφέστατοι και οι δύο υπαινιγμοί, ο καθένας από τη δική του πλευρά, τόσο του ιουδαϊκού βιβλίου όσο και του Γιάννη στο άρθρο του στο 26 τεύχος της ΝΣ: «οικολογική γεωργία: ένα ολιστικό σύστημα παραγωγής αξιών μέσα από τη συμβίωση Φύσης-Ανθρώπου και Ανθρώπου-Ανθρώπου». Ναι, αν είχαμε κατακτήσει τη μία από αυτές τις δύο ικανότητες να συμβιώνουμε, θα είχαμε κατακτήσει και την άλλη. Αλλά... πού είναι σήμερα η φυσικότητά μας; Ποια είναι η φυσική μας εξουσία και πώς τη χρησιμοποιούμε; Ο Κάιν εξακολουθεί να έχει το πλεονέκτημα. Και μάλιστα αυτό κάποιοι το αποκαλούν και φυσικό πλεονέκτημα. Ο άνθρωπος είναι το μοναδικό είδος στη φύση, που έχει την καταπληκτική ικανότητα να παίζει με τις λέξεις. Αυτό δεν κάνουν και οι καλόγεροι εκείνοι στον Άθωνα, που (μην υπακούοντας στον κανόνα της ακρεωφαγίας και μιας και το ψάρι επιτρέπεται εκεί αλλά όχι το κρέας) αποκαλούν το αγριογούρουνο «πουρνάρω-ρο»;

Φίλοι μου κρεατοφάγοι, θαυμάζω την εξυπνάδα σας. Ξέρετε καλά σε τι ο Άβελ πάντα θα χρησιμεύει. Όμως να ξέρετε ότι αυτό που χάνετε είναι κι αυτό σπουδαίο, είναι η δυνατότητα μιας άλλης εξέλιξης, πέρα από τη φυσική εξέλιξη, που ίσως θα μπορούσαμε να την αποκαλέσουμε και πνευματική. Αν δεν σάς αρέσει η λέξη βρείτε εσείς μια άλλη. Φίλοι μου χορτοφάγοι, εσείς που δεν τρώτε καθόλου κρέας, θαυμάζω τη σοφία σας. Ξέρετε καλά ότι η τροφή σας βοηθά να διευρύνετε τη συνείδησή σας. Υπάρχει όμως και μια άλλη αλήθεια, που ενοχλεί το ίδιο όλους μας. Με το να είμαστε μακρόβιοι, ο καθένας από εμάς

στερεί τη ζωή και την ευημερία σε εκατοντάδες τρισεκατομμύρια μικροοργανισμών (σαρκοφάγων με τα όλα τους!) που περιμένουν πώς και πώς να μπούμε στο χώμα, για να κάνουν επάνω στο σώμα μας για μερικά χρόνια ένα γερό κρεатоφαγικότατο τσιμπούσι! Και δεν μπορούμε να πούμε τίποτα εναντίον τους, γιατί οι αποσυνθέτες είναι από τα βασικά μέλη του οικοσυστήματος, διδάσκει η επιστήμη της οικολογίας! Αν δεν υπήρχαν αυτοί, θα ζούσαμε (όχι για πολύ!) σε ένα βρωμερότατο, ανθυγιεινότατο και αφόρητο περιβάλλον γεμάτο πτώματα. Αν δεν υπήρχαν αυτοί, οι πρόγονοί μας δεν θα έλιωναν στη βιόσφαιρα, για να μπορούμε και εμείς με τη σειρά μας σήμερα να αποτελούμαστε από τα ίδια μόρια, από την ίδια ουσία. Σα να μου φαίνεται λοιπόν ότι με την αποκλειστική χορτοφαγία σας αγαπάτε τον εαυτό σας περισσότερο από όσο αγαπάτε τη φύση. Θα πρέπει να έχετε την ικανότητα να αντιληφθείτε το οικολογικό μου χιούμορ. Χρειαζόμαστε και εξυπνάδα, για να φυλαχτούμε από τον Κάιν. Και νομίζω θα συμφωνήσετε ότι έχει δίκιο ο φίλος ο Γιάννης όταν κάνει λόγο για μια οικολογία ως ένα ολιστικό σύστημα παραγωγής αξιών με τη συμβίωση Φύσης-Ανθρώπου ΚΑΙ ΑΝΘΡΩΠΟΥ-ΑΝΘΡΩΠΟΥ. Οπότε καλό θα ήταν να προσπαθήσετε να μην βγάλετε τον εαυτό σας εκτός γιορτής άλλη φορά. Γιατί φανατικούς σαρκοφάγους έχω συναντήσει ελάχιστους, αλλά φανατικούς χορτοφάγους περισσότερους. Και δεν μπορώ να πω ότι με σιγουριά γνωρίζω όλες τις διαφορές αυτών των δύο.

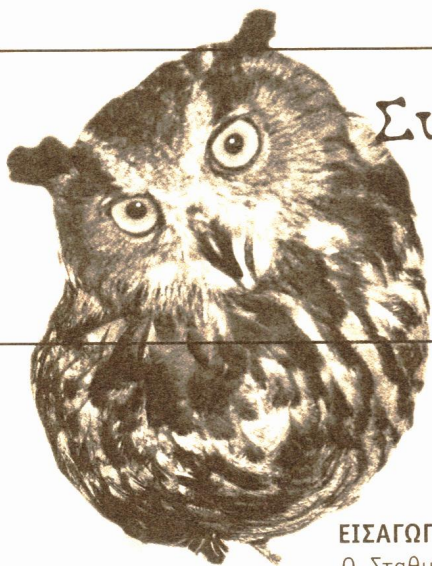
Ο αρχαίος άνθρωπος ήταν από ψυχολογική άποψη ίδιος με εμάς, όπως είδαμε. Με την ανόθευτη ευαισθησία του, ο πρωτόγονος από τη μια διαπίστωνε ότι δεν μπορεί να ζήσει χωρίς τροφή και από την άλλη ήξερε πως δεν θα μπορούσε ποτέ να αποκτήσει την τροφή του χωρίς να σκοτώσει. Δηλαδή δεν μπορούσε να ζήσει χωρίς να αφαιρέσει τη ζωή από άλλα έμβια όντα, που συμμετέχουν και εκείνα στο ίδιο πανηγύρι, στην ίδια οικολογία, στην ίδια γιορτή της ζωής με αυτόν. Και μιλάμε τόσο για τα ζώα όσο και για τα φυτά –ας μη ξεχνάμε ότι και τα φυτά ζωντανοί οργανισμοί είναι! Μέσα στο προστακτικό πλαίσιο της φυσικής ανάγκης, ήταν -και εξακολουθεί να είναι- προφανές ότι αυτή η βασική ψυχολογική και υπαρξιακή σύγκρουση ποτέ

δεν μπόρεσε και ποτέ δεν θα μπορέσει να βρει τη λύση της. Έτσι ο ευαίσθητος πρόγονός μας άρχισε να προβάλλει τη φυσική ανάγκη στη μεταφυσική αναγκαιότητα, να εισχωρεί στην πραγματικότητα του μύθου: τα μυστήρια εξαγιάζαν την τροφή για τα μέλη της ομάδας, μέσα από την τελετουργία, τη θυσία, το ειδωλόθυτο. Από το αίμα που έτρεχε από το βωμό και το σώμα που μοιράζονταν έπειτα ως τροφή, αυτή εξαγινιζονταν και καθαιρόνταν οι μνημένοι. Για να υπερβεί η ζωή το θάνατο, τον απαιτούσε. Σε τελική ανάλυση, τι πιο φυσικό από το θάνατο; Ο ατομικός εαυτός αποτελεί οργανικό μέρος του συλλογικού εαυτού και ο θάνατος είναι εκείνη η διαδικασία της ζωής που μεταμορφώνει και διαχέει τον κάθε ξεχωριστό εαυτό μέσα στους άλλους. Στο χριστιανικό μύθο η σύγκρουση παίρνει την πιο ευγενική της ίσως μορφή: ο πιστός συμμετέχει στην αιώνια ζωή, κοινωνώντας όχι απλώς τη ζωή ενός φυτού ή ζώου αλλά... το σώμα και το αίμα ενός ανθρώπου!!! Αν αυτός ο τρομακτικός συμβολισμός δεν μπορεί να νοηθεί ως μια ιδιόζουσα μορφή ανθρωποφαγίας, που μεταθέτει την ηθικότητα του προβλήματος από τη φυσικότητα πράξη του θανάτου (και βεβαίως του απορριπτέου κανιβαλισμού) σε μια υπερβατική πράξη ζωής, τότε περί τίνος πρόκειται;

Από τη μεριά μου, και σαν κακός χριστιανός που είμαι, εξομολογούμαι την αμαρτία μου: δεν μπορώ να μην σκέπτομαι. Προσπάθησα να ερεθίσω τη σκέψη του αναγνώστη σε κάποιες κατευθύνσεις, ίσως όχι συννησιμένες. Ομολογώ επίσης ότι το πουνναρόψαρο είναι μια τροφή καταπληκτική. Ήταν ένα παγερό χειμωνιατικό βράδυ, σε ένα καλύβι ξεχασμένο στο παρθένο αγιορείτικο δάσος. Εγώ άναψα την ξυλόσομπα, ένα παλιό μισοκομμένο και τρύπιο βαρέλι, και οι τρεις ασκητές, αφού ευλόγησαν όπως κάθε βράδυ κατά τα ειωθότα το μικρό και φτωχικό τραπέζι, με κάλεσαν σε ένα από τα καταπληκτικότερα γεύματα που έχω βάλει ποτέ μέσα στο μικρό μου γήινο σώμα: πουνναρόψαρο με χόρτα άγρια και μια κούπα κρασί. Ήταν για μένα εκείνη η στιγμή μια φώτιση, εγώ παρείσακτος σε μια κοινωνία εξόριστων να συνειδητοποιώ κάτι από το βάθος της λαϊκής σοφίας, που λέει «αφήνει το γάμο και τρέχει για πουννάρι». Η φύση δεν

μάς ακολουθεί πάντα, ενώ εμείς μπορούμε να την ακολουθούμε, όταν θέλουμε. Από εκείνο το βράδυ πέρασαν πολλά χρόνια, αλλά πολύ περισσότερα πέρασαν από τότε που ο Σωκράτης είπε ότι ένα μόνο γνώριζε, το ότι δεν γνώριζε τίποτα. Εμείς μπορούμε να πούμε σήμερα ότι ένα μόνο ΔΕΝ γνωρίζουμε: το ότι δεν γνωρίζουμε τίποτα. Όλα τα άλλα τα γνωρίζουμε! Ναι, αναπτύξαμε έναν εξαιρετικό νοητικό πολιτισμό, που μάς έχει ήδη εκτρέψει πέρα από τις αρχικές μας φυσικές δυνατότητες. Ο υπαρξιακός μας διχασμός αυτοτροφοδοτείται από τη διάσταση της φυσικής μας και της νοητικής μας εξέλιξης (βιόσφαιρα – νοόςφαιρα). Ξέρουμε σχεδόν τα πάντα. Και αυτά ακόμα που δεν ξέρουμε, ξέρουμε πώς θα προσπαθήσουμε να τα μάθουμε. Και πόσο μάς αρέσει αυτό το παιχνίδι της γνώσης!...

Οι ηθικές και φιλοσοφικές και πνευματικές μας αρχές αποτελούν τις ενστικτώδεις επινοήσεις μας, τη φυσική άμυνά μας απέναντι στη σκληρότητα της φύσης. Γνωρίζουμε ότι δεν μπορούμε να της αντισταθούμε, θα ήταν μάταιο, και πασχίζουμε να την υπερβούμε, να την παρακάμψουμε, με αυτό που εμείς αποκαλέσαμε και ορίσαμε ως πολιτισμό. Έτσι παρακάμπτουμε τον εαυτό μας. Το φυσικό κόστος που πληρώνουμε για τη γνώση και την εξέλιξή μας είναι η απομάκρυνση από τη φύση, η απομάκρυνση από την ίδια μας τη φύση, η απομάκρυνση από τον ίδιο μας τον εαυτό. Αυτό που μένει να μάθουμε είναι πώς να τον υπερβαίνουμε χωρίς να απομακρυνόμαστε. Ξέρω ότι είμαι χορτοφάγος. Ξέρω ότι δεν είμαι απόλυτος – θα το προτιμούσα αλλά κι αυτό δύσκολο. Ξέρω ότι δεν είμαι απόλυτος χορτοφάγος. Τις ελάχιστες φορές που θα φάω κρέας θα το κάνω από ανάγκη, ποτέ από επιλογή. Και θέλω να είναι από ζώο που το ξέρω, που έζησα μαζί του και που το θανάτωσα με τα ίδια μου τα χέρια. Ο φίλος στη ζωή είναι και φίλος στο θάνατο. Το ελάχιστο που μπορώ να προσφέρω σε αυτό που μου προσφέρει τη ζωή είναι μέσα από το δικό του θάνατο να βιώσω το θάνατο το δικό μου. Επίσης ξέρω καλά, ότι το μόνο που δεν ξέρω είναι το ΓΙΑΤΙ τελικά είμαι χορτοφάγος. Αυτό, φίλε αναγνώστη, θα το καταλάβεις ίσως από αυτό το κείμενο.

Σταθμός βοήθειας και προστασίας άγριων ζώων και πουλιών

ΑΒΕΡΩΦ 9 – ΤΗΛ. / FAX: 0421/80483 ΝΕΑ ΙΩΝΙΑ-ΜΑΓΝΗΣΙΑΣ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ο Σταθμός Βοήθειας και Προστασίας Αγρίων Ζώων και Πουλιών, ιδρύθηκε πριν από έντεκα (11) περίπου χρόνια, ενώ έχει νομική μορφή (Σύλλογος) από το 1993. Αποτελείται από εθελοντές πολίτες της Νέας Ιωνίας και του Βόλου και έχει εθελοντές συνεργάτες εντός και εκτός νομού, οι οποίοι κυρίως λόγω της περίθαλψης των Αγρίων Ζώων καθημερινά ασχολούνται με:

- ✓ Την απόλυτη προστασία όλων των ειδών της άγριας πανίδας και των βιοτόπων της.
- ✓ Την παροχή περίθαλψης σε όλα τα είδη άγριας πανίδας, με στόχο την απελευθέρωσή τους στο φυσικό τους περιβάλλον.
- ✓ Την ενημέρωση και ευαισθητοποίηση των φορέων και των πολιτών στα θέματα που αφορούν τα άγρια ζώα και πουλιά.
- ✓ Την παρατήρηση και την καταγραφή των ειδών της άγριας πανίδας της περιοχής μας και ευρύτερα του Ελλαδικού χώρου.
- ✓ Την ενημέρωση και ευαισθητοποίηση των φορέων και των πολιτών για τα γενικότερα περιβαλλοντικά προβλήματα, στα οποία ανάλογα με τις δυνατότητες που υπάρχουν την στιγμή εμφάνισης του προβλήματος, τα μέλη και οι φίλοι του Σταθμού παρεμβαίνουν.

Στην προσπάθεια της περίθαλψης των άγριων ζώων, ο Σταθμός καλύπτει ολόκληρη την Κεντρική Ελλάδα με παραλαβές προς περίθαλψη άνω των 500 ετησίως.

Ο ΧΩΡΟΣ ΤΟΥ ΣΤΑΘΜΟΥ

Ο Σταθμός στεγάζεται σε οίκημα που έχει παραχωρηθεί από τον Δήμο Νέας Ιωνίας – Μαγνησίας. Αυτή η παραχώρηση είναι πολύ σημαντική, αφού στο κτίσμα αυτό πραγματοποιούνται ποικίλες δραστηριότητες, πέραν της περίθαλψης των αγρίων ζώων.

Έτσι έχει διαμορφωθεί χώρος ιατρείου και εντατικής παρακολούθησης των πληγωμένων ζώων, χώρος εργασίας, συζητήσεων και μικρών εκδηλώσεων, καθώς και χώρος γενικής οικολογικής πληροφόρησης με βιβλία, έντυπα, βίντεο, περιοδικά κλπ., που είναι στη διάθεση του καθενός.

ΠΕΡΙΘΑΛΨΗ ΑΓΡΙΩΝ ΖΩΩΝ ΚΑΙ ΠΟΥΛΙΩΝ

Η περίθαλψη πραγματοποιείται από εκπαιδευμένα γι' αυτό το σκοπό μέλη του Σταθμού, σε εθελοντική βάση. Στα θέματα περίθαλψης υπάρχει συνεργασία με το Ελληνικό Κέντρο Περίθαλψης Αγρίων Ζώων και Πουλιών (ΕΚ-ΠΑΖΠ), που εδρεύει στην Αίγινα, με τα Κέντρα Περίθαλψης της Μεσογειακής Φώκας (ΜΟΜ) και της Θαλάσσιας Χελώνας, με γιατρούς της περιοχής μας οι οποίοι προσφέρουν τις υπηρεσίες τους δωρεάν κάθε φορά που θα χρειαστεί, καθώς και με τον Φαρμακευτικό Σύλλογο της Μαγνησίας. Έτσι, χωρίς πειραματισμούς, ο Σταθμός προσφέρει ουσιαστική βοήθεια στα άρρωστα ή τραυματισμένα άγρια ζώα και πουλιά. Μέχρι τώρα έχουν δεχθεί περίθαλψη εκατοντάδες ζώα και πουλιά.

Οι περιπτώσεις που συνήθως αντιμετωπίζονται είναι:

Δηλητηριάσεις
Τραυματισμοί εξ αιτίας του κυνηγιού
Ηλεκτροπληξίες και προσκρούσεις σε αυτοκίνητα και τοίχους
Εξαντλήσεις
Παθολογικά αίτια
Πτώση νεοσσών

Περίθαλψη και προστασία δέχονται όλα τα είδη των αγρίων ζώων και πουλιών, ανεξάρτητα από την σπανιότητά τους με εύρος δραστηριότητας την Κεντρική Ελλάδα.

Στο Σταθμό έχουν εισαχθεί για περίθαλψη δεκάδες γεράκια, αετοί, γύπες, μπούφοι, κουκουβάγιες, πεπλόγλαυκες, ερωδιοί, κύκνοι, πελαργοί, γλάροι.

Διάφορα υδρόβια, χελώνες της ξηράς και της θάλασσας, κουνάβια, αλεπούδες, νυφίτσες, σκίουροι, πουλιά των πόλεων αλλά και πολλά άλλα είδη.

Η φροντίδα των ζώων είναι καθημερινή, πολύωρη και εντατική.

Μετά την ολοκλήρωση της θεραπείας, έρχεται η στιγμή της απελευθέρωσης των ζώων και πουλιών στο φυσικό τους περιβάλλον.

Είναι ίσως η πιο σημαντική στιγμή για όσους συνέβαλαν

στην ανάρρωσή του, αλλά κυρίως για το ίδιο.

Οι απελευθερώσεις γίνονται παρουσία παιδιών και κατοίκων της περιοχής απελευθέρωσης, ώστε η προσπάθεια μέσα από τη συμμετοχή να γίνεται πιο σημαντική.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗ – ΚΑΤΑΓΡΑΦΗ

Η παρατήρηση των αγρίων ζώων και πουλιών με ένα ζευγάρι κιάλια και μια φωτογραφική μηχανή στους φυσικούς βιότοπους, χωρίς αυτά να ενοχλούνται από την παρουσία του ανθρώπου, αποτελεί αναμφισβήτητη μια διαφορετική προσέγγιση.

Μέλη του Σταθμού έχουν καταγράψει βιότοπους καθώς και ζώα, πουλιά, ερπετά και αμφίβια σε διάφορους βιότοπους εντός και εκτός του νομού μας.

Η προσπάθεια είναι πολύ σημαντική, καθώς σε πολλές περιπτώσεις υπάρχουν ελλείψεις και παντελής άγνοια των ειδών που υπάρχουν σε μια περιοχή.

Τα στοιχεία αξιοποιούνται ανάλογα και μπορούν να λαμβάνονται σοβαρά υπόψη για την προστασία μιας περιοχής.

ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ – ΕΥΑΙΣΘΗΤΟΠΟΙΗΣΗ

Τα μέλη του Σταθμού απευθύνονται σε όλους και κυρίως στις μικρές ηλικίες.

Μέσα από το πρόγραμμα ενημέρωσης που λειτουργεί σε μόνιμη βάση και που συνεχώς βελτιώνεται, πραγματοποιούνται επισκέψεις σε σχολεία (δημοτικά, γυμνάσια, λύκεια) συλλόγους, ομάδες Προσκόπων, χωριά κλπ. ενώ έντυπο υλικό αποστέλλεται σε όλη σχεδόν την Ελλάδα.

Επίσης στο χώρο του Σταθμού λειτουργεί ο χώρος της ενημέρωσης με έντυπο υλικό, βιβλία, βίντεο, αρχείο τύπου κλπ., το οποίο έχουν επισκεφθεί εκατοντάδες πολίτες και δίνεται η ευκαιρία στον κάθε ενδιαφερόμενο να αντλήσει πληροφορίες.

ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΕΣ

Η προσπάθεια, τουλάχιστον για όσους ενεργά συμμετέχουν, είναι εντατική και δύσκολη. Σίγουρα δεν θα μπορούσε να έχει τα μέχρι τώρα θετικά αποτελέσματα χωρίς την ουσιαστική συμπαράσταση των συνεργατών όπως του Δήμου Νέας Ιωνίας που παρέχει σημαντικές διευκολύνσεις στο Σταθμό, το υπεραστικό ΚΤΕΛ του νομού μας που μεταφέρει δωρεάν τα πληγωμένα ζώα και πουλιά, των γιατρών και του Φαρμακευτικού Συλλόγου Μαγνησίας, των διαφόρων οικολογικών οργανώσεων εντός και εκτός Ελλάδας, ιδιωτικών επιχειρήσεων και κυρίως των πολιτών.

Σε αυτή την προσπάθεια θέση έχει ο καθένας που σέβεται το περιβάλλον και έχει διαθεση να παλέψει για ένα καλύτερο αύριο.

Ο Σταθμός είναι πάντα ανοικτός.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Τα ζητήματα περιβάλλοντος ολοένα και απασχολούν περισσότερους ανθρώπους.

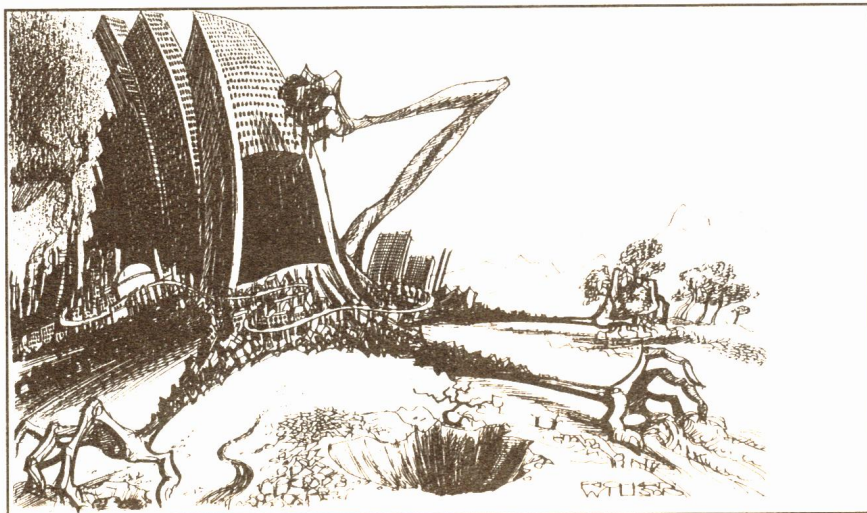
Είναι γνωστό ότι οι διάφορες μορφές ρύπανσης στο νερό, το έδαφος, τον αέρα, έχουν δείξει σε κάθε μορφή ζωής τα αρνητικά τους αποτελέσματα.

Πιστεύουμε πως ο καθένας από την πλευρά του, με τις γνώσεις του, με την κοινωνική ή επαγγελματική του θέση και με την θετική του διάθεση, μπορεί να βοηθήσει. Τα ζητήματα περιβάλλοντος είναι ένα σημαντικό κομμάτι της κοινωνίας μας που αφορά όλους και κυρίως τις επόμενες γενιές.

Φιλικά

Τα Μέλη του Σταθμού

Ξεπουλιούνται δάση και ακτές Άλλο ένα τμήμα των Ολυμπιακών αγώνων

Οικολογική Κίνηση Κοζάνης, 14-1-2003

Τις τελευταίες μέρες η Κυβέρνηση έχει αρχίσει μια επιχείρηση μαζικής εκποίησης των δασών και των ακτών. Προφανώς προσπαθεί να κλείσει τη μαύρη τρύπα της οικονομίας λόγω των Ολυμπιακών Αγώνων, ξεπουλώντας το περιβάλλον. Σχετικά νομοσχέδια πρόκειται να κατατεθούν μέσα στην επόμενη βδομάδα για ψήφιση στη Βουλή. Το νομοσχέδιο για τα δάση

Την Παρασκευή 3/1 δημοσιεύτηκε στην εφημερίδα ΕΘΝΟΣ μια ρύθμιση που προωθείται από την Υπουργό ΠΕΧΩΔΕ κ. Β. Παπανδρέου και είναι απαράδεκτη από κάθε άποψη. Έγκυρες πληροφορίες αναφέρουν ότι το Υπουργείο Γεωργίας πήγε το νομοσχέδιο στην Κεντρική Νομοπαρασκευαστική Επιτροπή, η οποία το γύρισε πίσω λέγοντας ότι τα 2/3 των διατάξεων είναι αντισυνταγματικές.

Με τη ρύθμιση προωθείται τελικά η απεμπόληση των δικαιωμάτων του Δημοσίου σε δασικές εκτάσεις που έχουν ενταχθεί νόμιμα ή παράνομα σε σχέδια πόλης. Βέβαια η παραγραφή των δικαιωμάτων του Δημοσίου υπέρ ιδιωτών ή νομικών προσώπων που απέκτησαν παράνομα δάση και δασικές εκτάσεις, είναι θέμα που αφορά όλη την Ελληνική κοινωνία και κανείς δεν έχει το δικαίωμα να χαρίζει την περιουσία του δημοσίου σε κάποιους που πλούτισαν σε βάρος του κοινωνικού συνόλου. Η εν λόγω ρύθμιση είναι αντισυνταγματική, διότι επιτρέπει την οικοδόμηση δασικών εκτάσεων και τη δωρεά δημοσίων εκτάσεων σε παράνομους καταληψίες.

Η σημαντικότερη αλλαγή στο νομοσχέδιο συνδέεται με τον επαναπροσδιορισμό της έννοιας των δασικών εκτάσεων, μέσω της οποίας ανοίγει ο δρόμος για τον αποχα-

κτηρισμό ορισμένων και την οικοδόμηση τους. Συγκεκριμένα το νομοσχέδιο προβλέπει ότι ως δασική έκταση νοείται περιοχή μεγαλύτερη των τριών στρεμμάτων, στην οποία τα φυτά καλύπτουν το 25% του εδάφους της. Ο προσδιορισμός αυτός από μόνος του δημιουργεί βάση αποχαρκτηρισμού εκτάσεων που σήμερα είναι δασικές και θα ανοίξει την πόρτα για σχετικές διεκδικήσεις ιδιωτών.

Ταυτοχρόνως εισάγει νέο όρο, τις «ομαδολοχοπαγείς δασικές εκτάσεις», τις οποίες θα δύνανται να ανταλλάξουν οι δασικοί οικοδομικοί συνεταιρισμοί με τις κατέχουσες δασικές, προκειμένου να κτίσουν. Με τον τρόπο αυτόν ουσιαστικά νομιμοποιούνται οι διεκδικήσεις των δασικών οικοδομικών συνεταιρισμών, οι οποίοι αποτέλεσαν επί δεκαετίες τη βάση της καταπάτησης και οικοδόμησης του δάσους. Για τις περιπτώσεις δε κατά τις οποίες επιτραπεί η οικοδόμηση δασικών εκτάσεων για κοινωφελείς σκοπούς, προβλέπεται η καταβολή τιμήματος από τα ιδρύματα που οικοδομούν και η υποχρέωση αναδάσωσης άλλης περιοχής ή δημιουργίας δάσους κατ' αναλογία σε άλλη περιοχή.

Το νέο δασικό νομοσχέδιο φέρνει στην επιφάνεια και πάλι τη διαδικασία σύνταξης των Δασικών χαρτών, μέσω της οποίας αποκαλύπτονται παρανομίες του παρελθόντος που κάποιοι επιθυμούν διακαώς να κουκουλώσουν. Αυτό κάνει ακόμη πιο επιτακτική την άμεση σύνταξη των Δασικών Χαρτών στα πλαίσια του Εθνικού Κτηματολογίου και μάλιστα πριν αρχίσουν οι δηλώσεις για τα αστικά ακίνητα. Η λύση των προβλημάτων που προέκυψαν κατά την σύνταξη των δασικών χαρτών, δεν ρυθμίζεται

με υπουργικές αλχημείες και προχειρότητες, αλλά απαιτεί την γνώση και την εμπειρία της δασικής υπηρεσίας και των μελετητών δασολόγων, τους οποίους κανείς δεν καλεί για να ακούσει την γνώμη τους.

Τα δεδομένα αυτά κάνουν ακόμη πιο επείγουσα την ανάγκη για το «πάγωμα» όλων των μη ενεργοποιημένων σχεδίων πόλης (πάνω από 100), μέχρι να ξεκαθαριστεί το αν οι επεκτάσεις γίνονται σε βάρος δασικών εκτάσεων. Οι επεκτάσεις αυτές καλύπτουν 30.000 στρέμματα στην Αττική και άλλα 40.000 στρέμματα στην υπόλοιπη Ελλάδα (στοιχεία του Υπουργείου Γεωργίας). Το ΥΠΕΧΩΔΕ αρνείται πεισματικά το πάγωμα και τον επανέλεγχο για ευνόητους -προεκλογικούς- λόγους.

Η νέα δασοκτονόνοος ρυθμίση ανοίγει τέλος το δρόμο σε ακόμη χειρότερα μέτρα, λόγω της μη ολοκλήρωσης και του Εθνικού Κτηματολογίου, έργο για το οποίο η χώρα μας έχει διασυρθεί σ' όλη την Ευρώπη.

Σημείωση: Το σπίτι της Υπουργού στο Χαλάνδρι είναι μέσα σε δασική έκταση στο χάρτη του 1945.

Το νομοσχέδιο για τον Τουρισμό Με το νομοσχέδιο που προωθείται στη Βουλή για ψήφιση με τίτλο "Τουριστική εκπαίδευση και κατάρτιση, ρυθμίσεις για τον τουρισμό και άλλες διατάξεις", ουσιαστικά καταργείται ο κοινόχρηστος χαρακτήρας του αιγιαλού και της παραλίας.

Συγκεκριμένα με το νομοσχέδιο:

1. Ιδιωτικοποιούνται ακτές, δάση, σπήλαια, ιαματικές πηγές κλπ.
2. Αίρεται ο κοινόχρηστος χαρακτήρας του αιγιαλού και της παραλίας.
3. Δημιουργούνται δασικά χωριά κλπ. για χάρη των ιδιωτικών συμφερόντων.
4. Αυξάνεται ο συντελεστής δόμησης για ξενοδοχεία εκτός σχεδίου.
5. Οικοπεδοποιείται και καταστρέφεται η παράκτια ζώνη του Σαρωνικού.

Είναι φανερό από τα παραπάνω ότι οι Ολυμπιακοί Αγώνες εκτός από την οικολογική καταστροφή που δημιουργούν, δημιουργούν και την ανάγκη να ξεπουληθούν τα φιλέτα της Ελληνικής γης, για να κλείσουν οι μαύρες τρύπες της οικονομίας που προέκυψαν από τα υπέρογκα ποσά που δαπάνωνται για την κατασκευή των Ολυμπιακών έργων.

Εποχιακές σκέψεις

Απόστολος Αραμπατζής.

Τημέρωμα στις αρχές του Μάρτη.

Ο ήλιος χάραζε πάνω από τους κατάφυτους λόφους. Οι δροσοσταλίδες των χόρτων και των δένδρων λαμπύριζαν στον φωτεινό ήλιο. Ήταν μια χαρούμενη μέρα, γεμάτη ενέργεια.

Ακουμπισμένος στο περβάζι του παράθυρου, ανάσανα τον καθαρό δροσερό αέρα. Ένοιωσα το οξυγόνο να φθάνει σε κάθε κύτταρο του σώματος μου και να το αναζωογονεί. Μερικά πουλιά τιτίβισαν χαρούμενα ανάμεσα στα δένδρα και στους θάμνους του φράχτη. Η φύση ετοιμαζόταν να υποδεχθεί την άνοιξη. ΦΥΣΗ! Η χαρά της ζωής! Πόσο απλά είναι τα πράγματα! Πόσο λίγα χρειαζόμαστε για να είμαστε ευτυχισμένοι!

Η σκέψη μου πέταξε κάμποσα χιλιόμετρα μακρύτερα, στη πιο κοντινή πόλη. Σκέφθηκα κάποιους φίλους που ζούνε εκεί. Τούτη την ώρα ετοιμάζονται να πάνε στη δουλειά τους. Άλλος στο εργοστάσιο, άλλος στο γραφείο, άλλος στο κατάστημα. Τυχεροί όσοι μπορούν να πάνε με τα πόδια, ποδήλατο ή μοτοποδήλατο. Άτυχοι όσοι πρέπει να μετακινηθούν με το αυτοκίνητο ή το λεωφορείο και να υποστούν τις συνέπειες του πρωινού μποτιλιαρίσματος.

Άρχισα και εγώ να ετοιμάζομαι για τη δουλειά στο χωράφι. Δεν είναι μακριά και πηγαίνω με τα πόδια, όταν δεν έχω να μεταφέρω βαριά πράγματα. Η γυναίκα μου μού έδωσε το κολατσιό, δεμένο στην πάνινη πετσέτα. Αργότερα, αφού τακτοποιούσε τις δουλειές του σπιτιού θα 'ρχόταν κι αυτή να βοηθήσει, επειδή σήμερα είχαμε να σπείρουμε ρεβύθια.

Στάθηκα στο κατώφλι και αγνάντεψα τον ορίζοντα. Στο βάθος ένα κοπάδι αγριόπαπες πετούσε πάνω από τα γαλήνια νερά της λίμνης. Ξεκίνησα με τα πόδια, απολαμβάνοντας τη διαδρομή. Στ' αριστερά του δρόμου, υπήρχε μια σειρά από δέντρα. Φτελιές ψευδακακίες, σφένδαμια, λεύκες, κουτσουπιές και μερικά γέρικα πλατάνια, έδιναν μια αίσθηση στο τοπίο. Στα δεξιά ο όχθος είχε σκεπαστεί από θάμνους: λυγαριές, σπάρτα και βατομουριές κυρίως.

Αθελά μου έκανα τη σύγκριση. Ένοιωσα λύπη, ίσως και κάποια ενοχή. Την ίδια ώρα κάποιοι άλλοι άνθρωποι προσπαθούσαν λαχανιασμένοι και αγχωμένοι να φθάσουν έγκαιρα στις δουλειές τους.

Πόσο άλλαξε ο τρόπος ζωής μέσα σε λίγες δεκαετίες! Ποια τεράστια διαφορά ανάμεσα στους ανθρώπους του σήμερα και τους παπούδες τους! Αναγκαζόμαστε να ζούμε στους ρυθμούς της "εξελίξης" και της "προόδου" και στο τέλος συνηθίζουμε και το θεωρούμε τελείως φυσιολογικό, ιδιαίτερα η νέα γενιά, που μεγαλώνει μέσα στους ξέφρενους ρυθμούς της ηλεκτρονικής τεχνολογίας.

Σήκωσα ψηλά το κεφάλι και γεμίζοντας αέρα τα πνευμόνια μου με μια βαθιά ανάσα, ατένισα το περιβάλλον. Τα σιτηρά πρασίνιζαν ένα γύρω και ξακούραζαν το βλέμμα. Στα περιβόλια, αμυγδαλιές, ροδακινιές, τζανεριές, κερασιές, μηλιές, στολίζονταν με άνθη, παραβγαίνοντας το ένα το άλλο σε ομορφιά. Η φύση οργιάζε. Μετά το λήθαργο του χειμώνα, που φέτος ήταν αρκετά βαρύς, τώρα βιάζονταν όλα τα φυτά, θάμνοι και δέντρα, να ντυθούν την ανοιξιάτικη φορεσιά τους.

Ένοιωσα προνομοιούχος. Ξαφνικά όμως σκέψεις θόλωσαν το μυαλό μου. Πόσοι άλ-

λοι αλήθεια θά θελαν να ξεφύγουν από τη μιζέρια της πόλης και δεν μπορούν; Πόσοι θά θελαν να χαρούν τη φύση και αντ' αυτού αναγκάζονται να περνούν τη μέρα τους μέσα σε τσιμεντένια κουτιά; Γιατί αυτή η αδικία;

Καινούργιες σκέψεις όμως εγκαταστάθηκαν στο μυαλό μου. Υπάρχουν και χειρότερα. Ο νούς μου έτρεξε μακριά. Σε άλλες ηπείρους. Σε πολέμους και

κακουχίες. Σε παιδιά που κλαίνε πεινασμένα και σε μάνες σκελετωμένες που το στήθος τους στέρεψε από γάλα. Σε βασανισμούς και κακομεταχείριση. Γιατί άραγε; Γιατί να συμβαίνουν όλα αυτά; Ποιός φταίει;

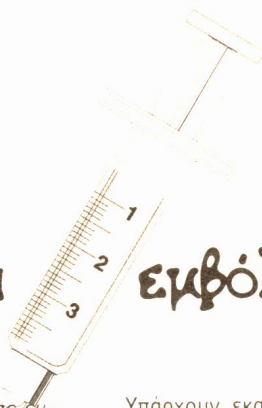
Τότε μου ήρθε στο νού, κάτι που διάβασα σε ένα βιβλίο. "Η ζωή είναι ένας συνεχής αγώνας. Στη γη ερχόμαστε για να πάρουμε τα μαθήματά μας. Είναι ο δρόμος που χάραξε η ψυχή. Εμείς οι ίδιοι". Πόσο αλήθεια άραγε να είναι όλα αυτά; Από τη μια πλευρά βέβαια δικαιολογούν τα όσα συμβαίνουν γύρω μας. Από την άλλη πάλι, ο νούς αδυνατεί να τα κατανοήσει και να τα πιστέψει.

Τινάχτηκα σκοντάφτοντας σε μια πέτρα, σα να ξύπνησα από ένα όνειρο. Μπροστά μου ήταν το καλύβι του χωραφιού μου, όπου είχα τα εργαλεία της δουλειάς. Όλες οι προηγούμενες σκέψεις εξαφανίσθηκαν από το μυαλό μου. Παραμέρισαν, περιμένοντας την κατάλληλη στιγμή για να ξανάρθουν.

Η φύση μοσχοβολούσε. Το γόνιμο χώμα περίμενε να ετοιμασθεί για να αγκαλιάσει τους σπόρους και να τους δώσει ζωή και δύναμη ν' αναπτυχθούν. Άρπαξα την τσάπα στα χέρια. Οι δουλειές ήταν πολλές και βιαστικές.

Εσείς τι ξέρετε για τα εμβόλια;

Δ. Π.

Όταν αντιμετωπίσαμε την πιθανότητα να κάνει το παιδί μας εμβόλια, αποφασίσαμε να ψάξουμε το θέμα. Και παλαιότερα είχαμε επιχειρήσει κάτι τέτοιο, δεν μπορέσαμε όμως να προχωρήσουμε και πολύ. Τώρα όμως με το Διαδίκτυο οι έρευνες γίνονται ευκολότερα. Τα αποτελέσματα της δικής μας έρευνας ήταν τρομακτικά. Συνειδητοποιήσαμε το μεγάλο και επικίνδυνο παιχνίδι που παίζεται στις πλάτες των παιδιών μας και στις δικές μας. Συνειδητοποιήσαμε το σκοτάδι της άγνοιας στο οποίο βρίσκεται το σύνολο σχεδόν της ελληνικής κοινωνίας και αποφασίσαμε να συνεισφέρουμε στην ενημέρωση και στην ευαισθητοποίηση των ανθρώπων γύρω μας σχετικά με τα εμβόλια.

Έτσι ξεκινάμε μια σειρά άρθρων στη Νέα Σελήνη σχετικά με αυτό το θέμα.

Πρώτα παρουσιάζουμε τη σειρά: «Κατάρριψη των μύθων των σχετικών με τα εμβόλια» που έγραψε στις ΗΠΑ ο Alan Phillips, και έχουμε σε αυτό το τεύχος την εισαγωγή και τον πρώτο μύθο. Θα ακολουθήσουν άλλοι εννέα μύθοι, και άλλα άρθρα.

«Κατάρριψη των μύθων των σχετικών με τα εμβόλια» - του Alan Phillips

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Δικαιολογείται η αμφισβήτηση;

Όταν ο γιος μου άρχισε τη συνηθισμένη σειρά εμβολίων του σε ηλικία 2 μηνών, δεν ήξερα ότι υπήρχαν κίνδυνοι που συνδέονται με την ανοσοποίηση. Όμως η κλινική βιβλιογραφία περιείχε μια αντίφαση: οι πιθανότερες σοβαρές δυσμενείς αντιδράσεις στο εμβόλιο DPT (το τριπλό) ήταν 1 στις 1750, ενώ οι πιθανότερες να πεθάνει κανείς από κοκκύτη κάθε έτος ήταν 1 σε αρκετά εκατομμύρια. Όταν το υπέδειξα αυτό στον παθολόγο, αντέδρασε θυμωμένα, και βγήκε έξαλλος από το δωμάτιο μουρμουρίζοντας, "υποθέτω ότι πρέπει κάποτε να διαβάσω κάτι σχετικό..." Αμέσως μετά έμαθα για κάποιο παιδί που έμεινε μόνιμα ανάπηρο από εμβόλιο, έτσι αποφάσισα να ερευνήσω το θέμα από μόνος μου. Τα συμπεράσματα που έβγαλα με αναστάσαν σε τέτοιο βαθμό ώστε αισθάνθηκα αναγκασμένος να τα μοιραστώ. Έτσι προέκυψε αυτή η έκθεση.

Οι αρμόδιες υγειονομικές αρχές πιστώνουν τα εμβόλια για την μείωση των ασθενειών, και μας βεβαιώνουν για την ασφάλεια και την αποτελεσματικότητά τους. Ακόμα, αυτές οι φαινομενικά αντικρουόμενες στατιστικές, αντிகρούονται άμεσα από τις κυβερνητικές στατιστικές, τις ιατρικές μελέτες, τις αναφορές της «Διεύθυνσης Τροφίμων και Φαρμάκων (FDA) και των κέντρων ελέγχου ασθενειών (CDC), καθώς και από αξιόπιστους ερευνητές επιστήμονες σε όλον τον κόσμο. Στην πραγματικότητα, οι μολυσματικές ασθένειες μειώνονταν σταθερά για δεκαετίες πριν από τους εμβολιασμούς. Οι αμερικανοί γιατροί αναφέρουν χιλιάδες σοβαρές αντιδράσεις εμβολίων κάθε έτος, στις οποίες συμπεριλαμβάνονται εκατοντάδες θάνατοι και μόνιμες ανικανότητες. Πλήρως εμβολιασμένοι πληθυσμοί έχουν δοκιμαστεί από επιδημίες, και δεκάδες χρόνια ανοσολογικών και νευρολογικών καταστάσεων αποδίδονται στα προγράμματα μαζικής ανοσοποίησης.

Υπάρχουν εκατοντάδες δημοσιευμένων ιατρικών μελετών που τεκμηριώνουν την αποτυχία των εμβολίων και τα δυσμενή τους αποτελέσματα, και δεκάδες βιβλίων που γράφονται από γιατρούς, μελετητές και ανεξάρτητους ερευνητές, που αποκαλύπτουν σοβαρές ρωγμές στη θεωρία και την πρακτική της ανοσοποίησης. Αποτελεί ειρωνεία το γεγονός, ότι οι περισσότεροι παιδίατροι και γονείς είναι απολύτως απληροφόρητοι για τα συμπεράσματα αυτά. Εντούτοις, αυτό έχει αρχίσει να αλλάζει τα τελευταία χρόνια, δεδομένου ότι αυξανόμενος αριθμός γονέων και ασχολούμενων με την υγεία σε όλο τον κόσμο, ενημερώνονται για τα προβλήματα και αρχίζουν να αμφιβάλλουν για τη χρησιμότητα των ευρέως δεδομένων, υποχρεωτικών εμβολιασμών.

Σκοπός μου δεν είναι να πω στον καθένα εάν πρέπει ή όχι να εμβολιαστεί, αλλά μάλλον, θεωρώντας το θέμα επείγον, να επισημάνω μερικούς πολύ καλούς λόγους για τους οποίους ο καθένας πρέπει να εξετάσει τα γεγονότα πριν αποφασίσει εάν πρέπει ή όχι να υποβληθεί στη διαδικασία. Ως νέος γονέας, συγκλονίστηκα όταν ανακάλυψα την απουσία νομικής επιταγής ή επαγγελματικής δεοντολογίας που να απαιτεί από τους παιδίατρος να ενημερώνονται, και είδα από πρώτο χέρι τους παθολόγους να επικρατούν εφαρμόζοντας πρακτικές βασισμένες σε ελλείψεις - και σε μερικές περιπτώσεις, τελείως λαθεμένες - πληροφορίες.

Αν και αποτελεί μόνο μια συνοπτική εισαγωγή, αυτή η έκθεση περιέχει επαρκή στοιχεία για να μπορέσει κάθε ενδιαφερόμενος να ερευνήσει περαιτέρω, πράγμα το οποίο συνιστώ ιδιαίτερα. Θα διαπιστώσετε ότι αυτός είναι ο μόνος τρόπος για να αποκτήσει κανείς αντικειμενική άποψη, δεδομένου ότι το θέμα είναι ιδιαίτερα φορτισμένο συναισθηματικά.

Επιστώ την προσοχή σας στο εξής: Να είστε προσεκτικοί όταν προσπαθείτε να συζητήσετε αυτό το θέμα με κάποιο παιδίατρο. Οι περισσότεροι στηρίζουν την ταυτότητα και τη φήμη τους στην υποτιθέμενη ασφάλεια και αποτελεσματικότητα των εμβολίων, και έτσι δυσκολεύονται να δεχτούν στοιχεία για το αντίθετο. Ο πρώτος παιδίατρος με τον οποίο προσπάθησα να μοιραστώ τα συμπεράσματά μου, μου έβαλε τις φωνές θυμωμένα ενώ εγώ ήρεμα του έθετα το θέμα. Οι παρανοήσεις έχουν πολύ βαθιές ρίζες.

ΜΥΘΟΣ ΕΜΒΟΛΙΑΣΜΟΥ # 1

"Τα εμβόλια είναι απολύτως ασφαλή ..."

είναι πράγματι;

Το «Πρόγραμμα Αναφοράς Δυσμενών Παρενεργειών Εμβολίων» (VAERS) της Διεύθυνσης Τροφίμων και Φαρμάκων (FDA), λαμβάνει περίπου 11.000 εκθέσεις για σοβαρές δυσμενείς παρενέργειες των εμβολίων ετησίως, από τις οποίες το 1% (112+) περίπου είναι θάνατοι.[1] Η πλειονότητα αυτών των εκθέσεων γίνεται από γιατρούς, και η πλειοψηφία των θανάτων αποδίδεται στο εμβόλιο του κοκκύτη, το "P" στο DPT (Το τριπλό). Αυτός και μόνο ο αριθμός είναι ανησυχητικός, όμως αποτελεί μόνο την "κορυφή του παγόβουνου." Η FDA υπολογίζει ότι μόνο το 10% περίπου των δυσμενών παρενεργειών αναφέρονται, [2] αριθμός που υποστηρίζεται από δύο έρευνες του Εθνικού Κέντρου Πληροφόρησης Εμβολίων (NVIC)[3] Στην πραγματικότητα, το NVIC ανέφερε ότι

"στη Νέα Υόρκη, μόνο ένα στα 40 γραφεία γιατρών [το 2,5%] επιβεβαίωσε ότι αναφέρουν θάνατο ή βλάβη μετά από εμβολιασμό," – το 97,5% των θανάτων και ανικανοτήτων που σχετίζονται με τα εμβόλια, δεν καταγγέλλονται σ' αυτό. Βάζοντας κατά μέρος τις ενοχοποιήσεις σχετικά με την ακεραιότητα των επαγγελματιών της ιατρικής (οι γιατροί πρέπει σύμφωνα με το νόμο να αναφέρουν τα σοβαρά δυσμενή γεγονότα), αυτά τα τεκμηριωμένα συμπεράσματα υπονοούν ότι οι θάνατοι εμβολίων που συμβαίνουν πραγματικά κάθε έτος, μπορεί να είναι πολύ περισσότεροι από 1.000.

Στην περίπτωση του κοκκύτη, ο αριθμός των θανάτων που σχετίζονται με το εμβόλιο, κάνει να φαίνεται ελάχιστος ο αριθμός των θανάτων που προέρχονται από την ίδια την ασθένεια, και που είναι περίπου 10 ετησίως για τα τελευταία χρόνια σύμφωνα με τα CDC (Κέντρα για τον Έλεγχο των Ασθενειών), και μόνο 8 το 1993, το τελευταίο έτος της μέγιστης συχνότητας (Ο κοκκύτης εμφανίζεται σε κύκλους 3-4 ετών).

Για να το πούμε με απλά λόγια, το εμβόλιο είναι 100 φορές πιο θανατηφόρο από την ασθένεια. Λαμβάνοντας υπόψη τις πολλές περιπτώσεις κατά τις οποίες έχουν προσβληθεί από την ασθένεια πληθυσμοί με μεγάλο αριθμό εμβολιασμών (βλ. το μύθο # 2), και το γεγονός ότι η μεγάλη πλειοψηφία της μείωσης των ασθενειών σ' αυτόν τον αιώνα, εμφανίστηκε πριν από τους υποχρεωτικούς εμβολιασμούς (οι θάνατοι κοκκύτη μειώθηκαν 79% πριν από τα εμβόλια, δείτε το μύθο # 3), αυτή η σύγκριση είναι έγκυρη – και αυτός ο τεράστιος αριθμός απωλειών εξαιτίας των εμβολίων, μετά βίας μπορεί να θεωρηθεί ότι αποτελεί απαραίτητη θυσία προς όφελος μιας υγιούς κοινωνίας.

Δυστυχώς, η ιστορία των θανάτων που σχετίζονται με εμβόλια δεν τελειώνει εδώ. Εθνικές αλλά και διεθνείς μελέτες έχουν εμφανίσει ότι ο εμβολιασμός είναι μια από τις αιτίες για το «σύνδρομο ξαφνικού θανάτου νηπίων», [4,5] (Το «σύνδρομο ξαφνικού θανάτου νηπίων» είναι μια γενική διάγνωση που δίνεται όταν η συγκεκριμένη αιτία θανάτου είναι άγνωστη. Οι εκτιμήσεις κυμαίνονται από 5 - 10.000 περιπτώσεις κάθε έτος στις ΗΠΑ).

Μια μελέτη βρήκε ότι η μέγιστη συχνότητα «συνδρόμου ξαφνικού θανάτου νηπίων» εμφανίστηκε στις ηλικίες 2 και 4 μηνών στις ΗΠΑ, ακριβώς όταν γίνονται τα δύο πρώτα εμβόλια, [4] ενώ μια άλλη βρήκε ένα σαφές πρότυπο συσχετισμού που εκτείνεται τρεις εβδομάδες μετά από την ανοσοποίηση. Μια άλλη μελέτη διαπίστωσε ότι 3.000 παιδιά πεθαίνουν μέσα σε 4 ημέρες από εμβολιασμό κάθε έτος στις ΗΠΑ (προκαλεί έκπληξη το γεγονός ότι οι συντάκτες δεν ανέφεραν καμία σχέση ανάμεσα στο «σύνδρομο ξαφνικού θανάτου νηπίων» και τα εμβόλια) ενώ οι μελέτες ακόμα ενός ερευνητή οδήγησαν στο συμπέρασμα ότι οι μισές από τις περιπτώσεις «συνδρόμου ξαφνικού θανάτου νηπίων» – αυτές είναι 2500 έως 5000 θάνατοι νηπίων στις ΗΠΑ κάθε έτος – προκαλούνται από εμβόλια.[4]

Υπάρχουν μελέτες που υποστήριξαν ότι δεν βρίσκουν καμία σχέση ανάμεσα στο «σύνδρομο ξαφνικού θανάτου νηπίων» και τα εμβόλια. Εντούτοις, πολλές από αυτές ακυρώθηκαν από ακόμα μια μελέτη που διαπίστωσε ότι "η σύγχυση" είχε διαστρέψει τα αποτελέσματά τους υπέρ των εμβολίων.[6] Δεν πρέπει κάπου να κάνουμε λάθος σχετικά με το πόσο πολύ προσέχουμε αυτά τα πράγματα; Δεν θα έπρεπε οποιοσδήποτε αξιόπιστος συσχετισμός μεταξύ των εμβολίων και των θανάτων νηπίων να είναι ακριβώς η αιτία για λεπτομερή, διαδεδομένο έλεγχο της θέσης που κατέχει ο εμβολιασμός σε όλες τις περιπτώσεις του «Συνδρόμου ξαφνικού θανάτου νηπίων»; Στη μέση της δεκαετίας του '70 η Ιαπωνία αύξησε την ηλικία εμβολιασμού από τους 2 μήνες στα 2 έτη. Η επίπτωση «σύνδρομο ξαφνικού θανάτου νηπίων» έπεσε εντυπωσιακά. Εντούτοις η αμερικάνικη ιατρική κοινότητα έχει επιλέξει στά-

ση άρνησης. Οι δικαστές αρνούνται να ελέγξουν τη θέση που κατέχει ο εμβολιασμός των θυμάτων του «συνδρόμου ξαφνικού θανάτου νηπίων», και οι ανυποψίαστες οικογένειες συνεχίζουν να καταβάλλουν το τίμημα, απληροφόρητες για τους κινδύνους και αντιμετωπίζοντας άρνηση του δικαιώματός τους να κάνουν επιλογή.

Ο χαμηλός αριθμός υποβαλλομένων εκθέσεων δυσμενούς γεγονότος δείχνει επίσης ότι ο συνολικός αριθμός δυσμενών παρενεργειών που εμφανίζονται πραγματικά κάθε έτος μπορεί να είναι μεγαλύτερος από 100.000. Λόγω της παράλειψης των γιατρών να υποβάλουν έκθεση, κανένας δεν ξέρει πόσες από αυτές είναι μόνιμη ανικανότητα, αλλά οι στατιστικές δείχνουν ότι είναι πολλαπλάσιες του αριθμού θανάτων (βλ. "τις αναφορές" κατωτέρω). Αυτή η ανησυχία ενισχύεται από μια μελέτη που αποκάλυψε ότι 1 στα 175 παιδιά που ολοκλήρωσαν την πλήρη σειρά DPT υπέστη "βαριές αντιδράσεις," [7] και την έκθεση κάποιου Δρ προς τους πληρεξουσούς του που διαπίστωνε ότι 1 στις 300 ανοσοποιήσεις με DPT οδήγησε σε συλλήψεις.[8]

Στην Αγγλία διαπίστωσαν πραγματική πτώση του αριθμού θανάτων από κοκκύτη, όταν τα ποσοστά εμβολιασμού ελαττώθηκαν από 80% σε 30% στα μέσα της δεκαετίας του '70. Η μελέτη του σουηδού επιδημιολόγου B. Trollfors σχετικά με την αποτελεσματικότητα και την τοξικότητα των εμβολίων κοκκύτη σε όλο τον κόσμο, βρήκε ότι «η θνησιμότητα που συνδέεται με τον κοκκύτη είναι αυτήν την περίοδο πολύ χαμηλή στις βιομηχανικές χώρες και δεν μπορούμε να διακρίνουμε καμία διαφορά όταν συγκρίνουμε χώρες με υψηλά, χαμηλά, και μηδενικά ποσοστά εμβολιασμών." Επίσης διαπίστωσε ότι η Αγγλία, η Ουαλία, και η Δυτική Γερμανία είχαν περισσότερα μοιραία περιστατικά κοκκύτη το 1970 όταν το ποσοστό ανοσοποίησης ήταν υψηλό, απ' ό,τι κατά τη διάρκεια του τελευταίου εξαμήνου του 1980, όταν τα ποσοστά εμβολιασμού είχαν πέσει.[9]

Οι εμβολιασμοί μάς κόστισαν πολύ περισσότερο από τη ζωή και την υγεία των παιδιών μας. Το εθνικό πρόγραμμα αποζημιώσεων βλαβών από τα εμβόλια, της αμερικάνικης ομοσπονδιακής κυβέρνησης (NVICP) έχει πληρώσει πάνω από 724.4 εκατομμύρια δολάρια σε γονείς που τα παιδιά τους υπέστησαν βλάβη ή πέθαναν από εμβόλια, δολάρια που προέρχονται από τους φορολογούμενους. Το NVICP έχει λάβει πάνω από 5000 αιτήσεις από το 1988, που περιλαμβάνουν πάνω από 700 θανάτους που σχετίζονται με τα εμβόλια, και υπάρχουν ακόμα πάνω από 2800 συνολικά υποθέσεις θανάτων και βλαβών εκκρεμείς που μπορεί να πάρουν χρόνια για να επιλυθούν. [10]. Στο μεταξύ, οι φαρμακοβιομηχανίες έχουν αιχμάλωτη την αγορά: τα εμβόλια είναι υποχρεωτικά και στις 50 πολιτείες των ΗΠΑ (αν και υπάρχει νόμιμος τρόπος να τα αποφύγει κανείς στις περισσότερες, δείτε το μύθο # 9), όμως αυτές οι ίδιες οι επιχειρήσεις είναι "άνοσες" στις ευθύνες για τις συνέπειες των προϊόντων τους. Επιπλέον, τους έχει επιτραπεί να χρησιμοποιήσουν τα "αναγκαστικά μέτρα" ως εργαλείο δύναμης στις νομικές τακτοποιήσεις ζημιών που προέρχονται από τα εμβόλια, για να αποτρέπουν την κοινοποίηση πληροφοριών στο κοινό σχετικά με τους κινδύνους του εμβολιασμού. Τέτοιες ρυθμίσεις είναι σαφώς ανήθικες και αναγκάζουν ένα αμερικανικό κοινό που αρνείται να συναινέσει, να πληρώνει τις οικονομικές υποχρεώσεις των κατασκευαστών εμβολίων που προέρχονται από δική τους ευθύνη, ενώ παράλληλα επιχειρούν να εξασφαλίσουν ότι το ίδιο αυτό κοινό θα παραμείνει ανίδεο για τους κινδύνους των προϊόντων τους.

Είναι ενδιαφέρον να σημειωθεί ότι οι ασφαλιστικές εταιρείες (που κάνουν τις καλύτερες μελέτες ευθυνών) αρνούνται να καλύψουν τις δυσμενείς επιπτώσεις των εμβολίων.

Φαίνεται ότι το κέρδος είναι αυτό που υπαγορεύει τις θέσεις των φαρμακευτικών και των ασφαλιστικών εταιρειών.

ΑΛΗΘΕΙΑ για τον ΕΜΒΟΛΙΑΣΜΟ 1:

"Ο εμβολιασμός προκαλεί σημαντικό αριθμό θανάτων και ανικανότητα, με εκπληκτικό προσωπικό και οικονομικό κόστος για τις οικογένειες και τους φορολογούμενους."

ΜΥΘΟΣ ΕΜΒΟΛΙΑΣΜΟΥ 2:

"Τα εμβόλια είναι πολύ αποτελεσματικά..." ... ή μήπως πράγματι είναι;

Η ιατρική βιβλιογραφία διαθέτει έναν εκπληκτικό αριθμό μελετών στις οποίες τεκμηριώνεται η αποτυχία των εμβολίων. Ξεσπάσματα ιλαράς, παρωτίτιδας, ευλογιάς, πολιομυελίτιδας, όλα εμφανίσθηκαν σε πληθυσμούς εμβολιασμένους. [11 .12 .13 .14 .15] Το 1989 το CDC (Κέντρο Ελέγχου Ασθενειών) ανέφερε: "Μεταξύ των παιδιών σχολικής ηλικίας, ξεσπάσματα ιλαράς εμφανίσθηκαν σε σχολεία με επίπεδα εμβολιασμού μεγαλύτερα από 98 τοις εκατό. [16] Αυτά εμφανίσθηκαν σε όλα τα μέρη της χώρας, συμπεριλαμβανομένων περιοχών που δεν είχαν αναφέρει ξέσπασμα ιλαράς για χρόνια." [17] Το CDC ανέφερε ακόμη και ξέσπασμα ιλαράς σε πληθυσμό εμβολιασμένο 100 τοις εκατό, τεκμηριωμένα. [18] Κάποια μελέτη που εξέταζε αυτό το φαινόμενο έφτασε στο τελικό συμπέρασμα, "το προφανές παράδοξο είναι ότι καθώς τα ποσοστά ανοσοποίησης στην ιλαρά σε κάποιο πληθυσμό ανέρχονται σε υψηλά επίπεδα, η ιλαρά γίνεται ασθένεια των ανοσοποιημένων ατόμων." [19] Μια πιο πρόσφατη μελέτη διαπίστωσε ότι ο εμβολιασμός ιλαράς "παράγει άνοση καταστολή που συμβάλλει σε αυξανόμενη ευαισθησία σε άλλες μολύνσεις." [19a] Αυτές οι μελέτες δείχνουν ότι ο στόχος της πλήρους ανοσοποίησης είναι στην πραγματικότητα αντιπαραγωγικός, μια έννοια που υπογραμμίζεται από τις περιπτώσεις στις οποίες επιδημίες ακολούθησαν την πλήρη ανοσοποίηση ολόκληρων χωρών. Η Ιαπωνία δοκιμάστηκε από ετήσιες αυξήσεις ευλογιάς, μετά από την εισαγωγή των υποχρεωτικών εμβολιασμών το 1872. Έως το 1892, υπήρξαν 29.979 θάνατοι, και όλοι ήταν θάνατοι εμβολιασμένων. [20] Στην έναρξη του προηγούμενου αιώνα, οι Φιλιππίνες δοκίμασαν τη χειρότερη επιδημία ευλογιάς η οποία συνέβη αφού 8 εκατομμύρια άνθρωποι είχαν λάβει 24,5 εκατομμύρια δόσεις εμβολίων. Αυτό είχε ως συνέπεια, τον τετραπλασιασμό του ποσοστού θανάτων. [21] Το 1989, το Ομάν δοκίμασε ένα ευρέως διαδεδομένο ξέσπασμα πολιομυελίτιδας, έξι μήνες αφού πραγματοποιήθηκε πλήρης εμβολιασμός. [22] Στις ΗΠΑ το 1986, 90% 1300 περιπτώσεων κοκκύτη στο Κάνσας, συνέβησαν σε "επαρκώς εμβολιασμένους." [23] 72% των περιπτώσεων κοκκύτη στο ξέσπασμα του Σικάγου του 1993 ήταν πλήρως ενημερωμένοι ως προς τους εμβολιασμούς τους. [24]

Πηγές πληροφοριών

- (1) National Technical Information Service, Springfield, VA 22161, 703-487-4650, 703-487-4600.
- (2) Reported by KM Severyn, R.Ph., Ph.D. in the Dayton Daily News, May 28, 1993. (Ohio Parents for Vaccine Safety, 251 Ridgeway Dr., Dayton, OH 45459)
- (3) National Vaccine Information Center (NVIC), 512 Maple Ave. W. #206, Vienna, VA 22180, 703-938-0342; "Investigative Report on the Vaccine Adverse Event Reporting System."
- (4) Viera Scheibner, Ph.D., Vaccination: 100 Years of Orthodox Research Shows that Vaccines Represent a Medical Assault on the Immune System.
- (5) W.C. Torch, "Diphtheria-pertussis-tetanus (DPT) immunization: A potential cause of the sudden infant death syndrome (SIDS)," (Amer. Academy of Neurology, 34th Annual Meeting, Apr 25 - May 1, 1982), Neurology 32(4), pt. 2.

(6) Confounding in studies of adverse reactions to vaccines [see comments]. Fine PE, Chen RT, REVIEW ARTICLE: 38 REFS. Comment in: Am J Epidemiol 1994 Jan 15;139(2):229-30. Division of Immunization, Centers for Disease Control, Atlanta, GA 30333.

(7) Nature and Rates of Adverse Reactions Associated with DTP and DT Immunizations in Infants and Children" (Pediatrics, Nov. 1981, Vol. 68, No. 5)

(8) The Fresno Bee, Community Relations, 1626 E. Street, Fresno, CA 93786, DPT Report, December 5, 1984.

(9) Trollfors B, Rabo, E. 1981. Whooping cough in adults. British Medical Journal (September 12), 696-97.

(10) National Vaccine Injury Compensation Program (NVICP), Health Resources and Services Administration, Parklawn Building, Room 7-90, 5600 Fishers Lane, Rockville, MD 20857, 800-338-2382.

(11) Measles vaccine failures: lack of sustained measles specific immunoglobulin G responses in revaccinated adolescents and young adults. Department of Pediatrics, Georgetown University Medical Center, Washington, DC 20007. Pediatric Infectious Disease Journal. 13(1):34-8, 1994 Jan.

(12) Measles outbreak in 31 schools: risk factors for vaccine failure and evaluation of a selective revaccination strategy. Department of Preventive Medicine and Biostatistics, University of Toronto, Ont. Canadian Medical Association Journal. 150(7):1093-8, 1994 Apr 1.

(13) Haemophilus b disease after vaccination with Haemophilus b polysaccharide or conjugate vaccine. Institution Division of Bacterial Products, Center for Biologics Evaluation and Research, Food and Drug Administration, Bethesda, Md 20892. American Journal of Diseases of Children. 145(12):1379-82, 1991 Dec.

(14) Sustained transmission of mumps in a highly vaccinated population: assessment of primary vaccine failure and waning vaccine-induced immunity. Division of Field Epidemiology, Centers for Disease Control and Prevention, Atlanta, Georgia. Journal of Infectious Diseases. 169(1):77-82, 1994 Jan. 1.

(15) Secondary measles vaccine failure in healthcare workers exposed to infected patients. Department of Pediatrics, Children's Hospital of Philadelphia, PA 19104. Infection Control & Hospital Epidemiology. 14(2):81-6, 1993 Feb. (16) MMWR, 38 (8-9), 12/29/89).

(17) MMWR (Morbidity and Mortality Weekly Report) "Measles." 1989; 38:329-330.

(18) Morbidity and Mortality Weekly Report (MMWR). 33(24), 6/22/84.

(19) Failure to reach the goal of measles elimination. Apparent paradox of measles infections in immunized persons. Review article: 50 REFS. Dept. of Internal Medicine, Mayo Vaccine Research Group, Mayo Clinic and Foundation, Rochester, MN. Archives of Internal Medicine. 154(16):1815-20, 1994 Aug 22.

(19a) Clinical Immunology and Immunopathology, May 1996; 79(2): 163-170. (20) Trevor Gunn, Mass Immunization, A Point in Question, p 15 (E.D. Hume, Pasteur Exposed-The False Foundations of Modern Medicine, Bookreal, Australia, 1989.)

(21) Physician William Howard Hay's address of June 25, 1937; printed in the Congressional Record.

(22) Outbreak of paralytic poliomyelitis in Oman; evidence for widespread transmission among fully vaccinated children Lancet vol 338: Sept 21, 1991; 715-720.

(23) Neil Miller, Vaccines: Are They Safe and Effective? p 33.

(24) Chicago Dept. of Health.

Για περισσότερες πληροφορίες: <http://www.whale.to/vaccines.html>

ΤΕΧΝΙΚΗ BOWEN

Ο Σύντομος Δρόμος προς την Ολιστική Υγεία

Αλεξάνδρα Αντωνίου

Ο κόσμος μας σήμερα! Ένα μεγάλο χωνευτήρι ιδεών, γνώσεων, καταστάσεων και προσεγγίσεων σε όλους τους τομείς, που μάς προτρέπει συνεχώς σε καινούριες αλλαγές, σε ανανεωμένη δράση, σε νέες ανακαλύψεις. Κάποιες από αυτές αποτελούνται από συνδυασμούς πραγμάτων από προηγούμενες, συχνά πανάρχαιες ανακαλύψεις, κάποιες είναι πιο πρωτότυπες ως προς τη σύλληψή τους και αρκετά συχνά τις οφείλουμε σε ανθρώπους, οι οποίοι φαινομενικά δεν κινούνται σε χώρους σχετικούς με την ανακάλυψή τους, είτε αυτό αφορά το επάγγελμα είτε αφορά στην προσωπική τους ζωή. Τα απαραίτητα στοιχεία που ωθούν κάποιον να κάνει μια σπουδαία ανακάλυψη είναι η αναγκαιότητα, η θέληση και το κίνητρο ή η αγάπη για ένα συγκεκριμένο αντικείμενο.

Αυτό ακριβώς συνέβη με τον ιδρυτή της τεχνικής Μπούουεν, τον Tom Bowen. Εργαζόταν σε ένα εργοστάσιο τσιμέντου, ωστόσο η αγάπη του για τα έμβια όντα τον ώθησε να ασχοληθεί με τις θεραπευτικές του δεξιότητες, παρέχοντας τις υπηρεσίες του στους συναδέλφους του, κάθε φορά που συνέβαινε ένα ατύχημα. Πολύ σύντομα άρχισε να γίνεται γνωστός για τις ικανότητές του και ο κύκλος του διευρύνθηκε, καθώς όλο και περισσότερα άτομα τον επισκέπτονταν συστημένα από κάποιους άλλους. Η συνεχής έρευνά του για την τελειοποίηση της τεχνικής που είχε συνθέσει ο ίδιος με βάση τα συμπεράσματά του κατά τη διάρκεια της συνεχούς ενασχόλησής του με τον πόνο των ανθρώπων, αλλά και των ζώων γύρω του, τον οδήγησε τελικά να ανοίξει τη δική του κλινική και να αξιοποιήσει το έμφυτο χάρισμά του με τον καλύτερο τρόπο.

Όταν ο κ. Tom Bowen θεράπευε στα μέσα της δεκαετίας του '70 στο Geelong της Αυστραλίας περί τους 13.000 ασθενείς το χρόνο και αποφάσισε να εμπιστευθεί την αποκτηθείσα γνώση του στο ζεύγος των οστεοπαθητικών Ossie & Elaine Rentsch, δεν μπορούσε πιθανότατα να διανοηθεί, ότι μια εικοσαετία

αργότερα η τεχνική Μπούουεν -ή BOWTECH όπως ονομάστηκε- θα κατατούσε όλον τον κόσμο. Οι Rentsch ιδρύοντας την Αυστραλιανή Ακαδημία Bowen και διδάσκοντας αδιάλειπτα μέχρι και σήμερα, κατάφεραν να διασώσουν και να διαδώσουν την τεχνική στην αυθεντική της μορφή, προσφέροντας τα φώτα τους και πραγματική ανακούφιση διαρκείας από μια πλειάδα παθήσεων, οι οποίες συχνά δεν ανταποκρίνονται (μερικά ή ολικά) σε άλλες θεραπευτικές προσεγγίσεις.

Το πρώτο σεμινάριο εκμάθησης της τεχνικής στην Αθήνα έγινε το 1999 από τον αναγνωρισμένο δάσκαλο της Ακαδημίας Ανδρέα Ζόππο. Οι συμμετέχοντες ήταν ως επί το πλείστον χρήστες άλλων συμπληρωματικών μεθόδων, όπως το σιάτσου και η ρεφλεξολογία, οι οποίοι έψαχναν για νέους, δυναμικούς τρόπους βελτίωσης και εξάλειψης σωματικών συμπτωμάτων όπως ο πόνος, η δυσκαμψία, οι αναπνευστικές, οι πεπτικές διαταραχές κλπ.

Το Bowtech αποδείχτηκε πως πρόσφερε πολύ παραπάνω από αυτά με ένα μυστηριώδη, ανεξερεύνητο τότε ακόμη τρόπο. Το πέπλο μυστηρίου που σκέπαζε τον τρόπο λειτουργίας του Bowtech και την επίδραση της τεχνικής στο ανθρώπινο σώμα, έρχεται τώρα να σηκώνει μια εκτεταμένη έρευνα στο πανεπιστήμιο της Μελβούρνης. Οι επιστήμονες πιστεύουν ότι με βάση τις απαραίτητες μετρήσεις (ηλεκτροκαρδιογράφημα, ηλε-

κτροεγκεφαλογράφημα, ηλεκτρομυογράφημα για μέγεθος, ανισορροπία και μυϊκή κόπωση, ανακλαστικό Hoffmann, εξετάσεις ούρων και σιέλου με σκοπό τον προσδιορισμό ορμονικών αλλαγών, κλπ.) σε μια δοκιμαστική ομάδα 150 ατόμων θα μπόρουν να αποκρυπτογραφήσουν και να αποδείξουν επιστημονικά αυτό που ο Tom Bowen γνώριζε διαισθητικά: ότι το ανθρώπινο ον αποτελεί μια ενότητα που επηρεάζεται από τις κινήσεις Μπόουεν -οι οποίες γίνονται σε συγκεκριμένα σημεία του σώματος- στην ολότητά της, καθώς κατά τη διάρκεια βαθιάς χαλάρωσης τα ερεθίσματα που δέχονται το δέρμα, οι μύες και οι τένοντες φτάνουν μέσω του νευρικού συστήματος στον εγκέφαλο. Αυτός με τη σειρά του τροφοδοτεί με το κατάλληλο αυτοθεραπευτικό μήνυμα την περιοχή ή το σημείο του σώματος που έχει ανάγκη εξισορρόπησης και ίασης. Τα μηνύματα ταξιδεύουν μέσα στο σώμα με εξαιρετική ταχύτητα και αυτό φαίνεται να οφείλεται στην αόρατη σύνδεση (ή μήπως κοινή συνειδητότητα;) που διαθέτουν τα κύτταρα ενός ατόμου μεταξύ τους.

Εξίσου ταχεία είναι και τα αποτελέσματα του Bowtech και αυτός είναι ένας από τους λόγους στους οποίους η τεχνική οφείλει τη μοναδικότητά της. Ο άλλος είναι ότι σε αντίθεση με το μασάζ, το σιάτσου ή τη ρεφλεξολογία -για να αναφέρουμε μόνο μερικές από τις συμπληρωματικές μεθόδους- όσο λιγότερες κινήσεις κάνουμε πάνω στο σώμα, τόσο καλύτερα αποτελέσματα έχουμε, καθώς ο εγκέφαλος χρειάζεται να επεξεργαστεί απλές και σαφείς πληροφορίες.

Επίσης σύμφωνα με τη θεωρία του Bowtech, η ήπια μη διεισδυτική προσέγγιση δίνει την ευκαιρία στους συσπασμένους μύες να χαλαρώσουν πιο εύκολα και σε πολύ συντομότερο χρονικό διάστημα, σε αντίθεση με τις πολύ δυναμικές μαλάξεις, οι οποίες καταπονούν το ήδη συσπασμένο σώμα προσπαθώντας να το «ζυμώσουν» και να το μαλακώσουν με τη βία, παράγοντας μεν ένα θετικό αποτέλεσμα, το οποίο ωστόσο δεν έχει την αναμενόμενη διάρκεια. Έτσι η θεραπεία εκτός από χρονοβόρα γίνεται και επίπονη και αυτό αποτελεί ανασταλτικό παράγοντα για ένα μέρος του ανθρώπινου συνόλου που έχει ήδη ταλαιπωρηθεί και «δοκιμάσει τα πάντα χωρίς επιτυχία».

Μια άλλη ιδιαιτερότητα του Bowtech είναι οι ολιγόλεπτες παύσεις ανάμεσα στα σύνολα των κινήσεων, οι οποίες αποσκοπούν στην αποδοχή και επεξεργασία των διαδικασιών από το σώμα και στη μεγιστοποίηση της χαλάρωσης. Κατά τη διάρκεια των παύσεων ο θεραπευτής καλείται να εγκαταλείψει το χώρο της θεραπείας, επιτρέποντας με αυτό τον τρόπο στο δέκτη να ηρεμήσει, έτσι ώστε να δημιουργηθεί πρόσφορο έδαφος για να χαράξει και να διεξάγει το σώμα την προσωπική του θεραπευτική πορεία. Η ασφάλεια που παρέχει η εφαρμογή του Bowtech το καθιστά ιδανική θεραπευτική μέθοδο σε ανθρώπους κάθε ηλικίας, από νεογνά μέχρι ηλικιωμένους.

Οι καταστάσεις που ανταποκρίνονται θετικά στο Bowtech είναι εξαιρετικά πολλές, μεταξύ των οποίων αναφέρουμε χαρακτηριστικά τις παρακάτω:

- **Ανισορροπίες σπονδυλικής στήλης (κύφωση, σκολίωση) / Πόνοι αυχένα, πλάτης, μέσης**

- **Δυσκαμψία ώμου / Παγωμένος ώμος**
- **Επικονδυλίτιδες / Σύνδρομο καρπιαίου σωλήνα**
- **Ανισορροπίες και πόνοι ισχίων, γονάτων, αστραγάλων / Αθλητικοί τραυματισμοί**
- **Ανισορροπίες κροταφογναθικής άρθρωσης**
- **Πονοκέφαλοι / Ημικρανίες**
- **Άσθμα / Αλλεργική ρινίτιδα**
- **Διαταραχές του πεπτικού, αναπαραγωγικού, ουροποιητικού συστήματος**
- **Συμπτώματα άγχους και έντασης**

Το Bowtech δεν είναι μόνο μια προληπτική μέθοδος διατήρησης της υγείας. Δίνει λύσεις τόσο σε προβλήματα που χρειάζονται άμεση αντιμετώπιση, όπως οι τραυματισμοί κατά τη διάρκεια αθλητικών αγώνων, όσο και σε χρόνιες παθήσεις, εκεί όπου άλλες θεραπείες θεωρούν την κατάσταση μη αναστρέψιμη.

Η συστηματική χρήση της τεχνικής βέβαια επιφέρει αποτελέσματα διαρκείας τόσο στο φυσικό όσο και στο συναισθηματικό και το νοητικό σώμα, αναζωογονώντας και ενεργοποιώντας μηχανισμούς παραμελημένους ή «κακοποιημένους», τόσο με τη μεταφορική όσο και με την κυριολεκτική έννοια της λέξης, όπως το ενδοκρινικό σύστημα και το μεταβολισμό. Είναι άρα χρήσιμο και σαν υποστηρικτική θεραπεία, π.χ. σε περιπτώσεις όπου συνιστάται από το θεράποντα ιατρό συγκεκριμένη διατροφή και δίαιτα.

Για να κάνει την τεχνική του ακόμα πιο αποτελεσματική ο Tom Bowen έδινε στους ασθενείς του συμβουλές, όπως το να πίνουν πολύ νερό για να βοηθήσουν την αποτοξίνωση του σώματος και απλές συνταγές με υλικά που μπορούσαν να βρεθούν σε κάθε σπίτι, για να καταπραΰνουν ανεπιθύμητα συμπτώματα, όπως το ωμό παντζάρι για τον καθαρισμό των νεφρών, το μπλόξιδο για τους μώλωπες και τα χτυπήματα ή μαγειρική σόδα για τα οιδήματα. Υλικά που πιθανότατα χρησιμοποιούσαν και οι γιαγιάδες μας στο παρελθόν και την αξία των οποίων ανακαλύπτουμε τώρα εκ νέου. Οι «οικιακές» αυτές θεραπείες του Bowen έχουν καταγραφεί από το ζεύγος Rentsch παράλληλα με την τεχνική του.

Τα παραδείγματα και οι κλινικές αποδείξεις για την αξία της τεχνικής είναι απειράριθμα τόσο στο εξωτερικό όσο και στην Ελλάδα. Το Σωματείο Bowtech Ελλάδας είναι ο φορέας που δημιουργήθηκε για την παροχή πληροφοριών και την προώθηση της έρευνας σε πανελλήνιο επίπεδο. Όλο και περισσότεροι γιατροί και φυσιοθεραπευτές παίρνουν μέρος στα σεμινάρια εκμάθησης του Bowtech, με σκοπό να αποκτήσουν επιπρόσθετα εργαλεία και βοηθήματα πρακτικής εφαρμογής για να ανακουφίσουν τον πόνο.

Τα σεμινάρια παρακολουθούν επίσης φοιτητές, νοικοκυρές, συνταξιούχοι, ψυχολόγοι, αθλητές, δάσκαλοι και μια πλειάδα ανθρώπων που ενδιαφέρονται για την υγεία τη δική τους και του στενού τους κύκλου και αυτό γιατί το Bowtech συνδυάζει απρόσμενα υψηλό βαθμό αποτελεσματικότητας με οικονομία χρόνου τόσο στην εκμάθηση όσο και στην εφαρμογή του. Το άλλο καλό νέο είναι ότι το 75% των κινήσεων της τεχνικής μπορεί να εφαρμοστεί στο σώμα από το ίδιο το άτομο την ώρα ακριβώς που είναι απαραίτητο: Τώρα!

«Να μού το πάρεις Ύπνε μου, τρεις βίγλες θα του βάλω, τρεις βίγλες, τρεις βιγλάτορες κι οι τρεις αντρειωμένοι.»

Έθιμα και παραδόσεις για την εγκυμοσύνη, τη λοχεία και το νεογέννητο

Μαρία Σπαντιδάκη, Άννα Φιλίππου, Μένν Χ΄παναγιώτου

Το νεογέννητο μωράκι. Ένα τόσο δα μικρό πλασματάκι χαμογελάει στον κόσμο, πλαισιωμένο από ένα σωρό δοξασίες να το προστατεύουν, να το ζεσταίνουν, να το κανακεύουν. Συνήθειες και τελετές, ξεχασμένες από καιρό στη μνήμη ηλικιωμένων πια γυναικών, των γιαγιάδων μας, χαμένες για μας σήμερα, αφού τις θεωρούμε ξεπερασμένες και ανάξιες να ξεδεψουμε χρόνο ώστε να ασχοληθούμε με την εφαρμογή τους. Μαζί τους χάσαμε και την γλυκιά αίσθηση της προστασίας και της αγάπης της ζωής που οι δοξασίες αυτές έφερναν στο κατόπι τους. Το μωρό και μαζί του τη μάνα, είτε σαν εγκυμονούσα είτε σαν λεχώνα, όλοι οι πολιτισμοί τους θεωρούσαν πρόσωπα ιερά. Με πολλούς τρόπους λοιπόν, πλέκοντας κανόνες και περιφρουρώντας την τήρησή τους, προσπαθούσαν να τα προστατεύσουν.

Η εγκυμοσύνη ήταν η μοναδική ίσως περίοδος στη ζωή της γυναίκας που δεν συνδέονταν με βαριά εργασία και αβάστακτες μέριμνες. Όλοι οι οικείοι της εγκύου την κανάκευαν, φρόντιζαν για την ξεκούρασή της και έκαιρε εκτίμησης στη μικρή της κοινωνία. Είναι γνωστό πως ό,τι «λιμπίζονταν» η εγκυμονούσα έπρεπε με κάθε θυσία να το φάει, αλλιώς υπήρχε κίνδυνος να αποβάλει. Πολλοί κανόνες άλλωστε διασφάλιζαν την επιτυχία της κύησης.

Έτσι η εγκυμονούσα δεν έπρεπε να περάσει πάνω από τεντωμένο σκοινί, γιατί υπήρχε κίνδυνος το παιδί να γεννηθεί με «λούρο» (λουροδεμένο). Στις 3 Φεβρουαρίου, που γιορτάζεται ο Άγιος Συμεών, πρωί-πρωί οι εγκυμονούσες έπρεπε να στολιστούν και να «βάλουν και καμιά ελιά» στο πρόσωπο, ώστε το μωρό να γεννηθεί όμορφο. Την ίδια μέρα απαγορεύονταν να κάνουν βαριές δουλειές για να μη γεννηθεί το παιδί σημαδεμένο, όπως επίσης και να κεντήσουν γιατί ήταν σα να «κεντούσαν» το παιδί στην κοιλιά. Πολλά σημάδια στο σώμα του νεογέννητου συνδέονταν με παρασπονδίες της μητέρας την ημέρα της γιορτής του Αγίου Συμεών. Σε πολλές περιοχές πίστευαν, πως αν η μητέρα κατά τη διάρκεια της εγκυμοσύνης έτρωγε σπλήνα, στο σημείο όπου θα πρωτοξυνόταν θα υπήρχε ένα σημάδι στο μωρό. Γι' αυτό φρόντιζαν να ξύσουν ένα μέρος που δεν πολυφαίνονταν. Οι εγκυμονούσες δεν έπρεπε να περνούν από σταυροδρόμια, αφού αυτά θεωρούνταν τόποι όπου δρούσαν οι μάγισσες. Επίσης δεν έπρεπε να βάλουν κλώσσα να καθίσει, γιατί έλεγαν «ή παιδιά θα βγουν ή πουλιά».

Για να μαντέψουν τι παιδί θα κάνει, έβαζαν δυο προσκέφαλα και κάτω από το ένα τοποθετούσαν ένα ψαλίδι, ενώ κάτω από το άλλο ένα μαχαίρι. Αν η εγκυμονούσα κάθονταν στο προσκέφαλο με το ψαλίδι θα γεννούσε αγόρι, ενώ αν κάθονταν στο προσκέφαλο με το μαχαίρι θα γεννούσε κορίτσι.

Οι λεχώνες «ήταν σαν βασιλικός μέσα

στο σπίτι, σαν κάτι ιερό», μαζί με το νεογέννητο θεωρούνταν εύθραυστοι σαν γυαλί, Γι' αυτό και θα έπρεπε να είναι κανείς πολύ προσεκτικός στην συναναστροφή μαζί τους. Έμεναν στο κρεβάτι για εννέα τουλάχιστον ημέρες και τις υπηρετούσαν συγγενικά τους πρόσωπα ή γειτόνισσες. Όταν έρχονταν η μαμμή για τη γέννα, δεν έμπαινε μέσα στο σπίτι παρά μόνο αφού άναβαν το θυμιατό και την υποχρέωναν να «σαλτήσει» (πηδήσει) από πάνω του, γιατί έρχονταν από έξω και μπορεί να έφερνε μαζί της δαιμόνια. Κατόπιν έκανε το σταυρό της και προχωρούσε.

Σημαντικό ρόλο στη ζωή της λεχώνας έπαιζε και η... σκούπα του σπιτιού. Σε κάποια μέρη την έβαζε η μαμμή κάτω από το κρεβάτι της μετά από το τέλος της γέννας. Σε άλλες περιοχές την έδεναν στη λεχώνα το βράδυ σε περίπτωση που ήταν μόνη της, ώστε να της κρατάει συντροφιά, αφού ήταν «και η σκούπα νοικοκυρά», ενώ αλλού την τοποθετούσαν δίπλα από τη λεχώνα ή πίσω από την πόρτα της ώστε να τη φυλάει από το κακό το μάτι. Προστασία από τα κακά πνεύματα ήταν και το εξής: έβαζαν κάτω από το μαξιλάρι του νεογέννητου ένα σακκουλάκι με ψαλιδάκι, λίγο θυμίαμα και ένα καρβουνάκι. Καρβουνάκι με θυμίαμα φορούσε και η λεχώνα στο κόρφο της.

Η λεχώνα έπρεπε να μείνει μέσα στο σπίτι για τουλάχιστον 40 ημέρες. Την ημέρα, αν έπρεπε να βγει ως την αυλή του σπιτιού της, κάλυπτε τα μαλλιά της με μαντίλι. Αυτό το φορούσαν για να μη «ματιαστεί» η λεχώνα και «της κοπεί το γάλα». Όμως και οι άλλοι άνθρωποι εκτός των οικείων της θεωρούσαν γρουσουζιά το να

δουν στο δρόμο τους λεχώνα και μάλιστα χειρότερη από το να συναντήσουν μαύρη γάτα, αφού το συνέδεαν με αρρώστιες ωματικές (χάσιμο μαλλιών, πόνος στα δόντια κ.α.). Αν πήγαινε κάπου πριν σαραντίσει, επειδή πίστευαν πως έφερνε γρουσουζιά, έπρεπε αμέσως μετά τον σαραντισμό να επιστρέψει όπου είχε πατήσει και να ραντίσει με τον αγιασμό. Οι γυναίκες κυρίως το μελετούσαν και περίμεναν οπωσδήποτε την επανόρθωση. Στην Αλόννησο αν η γυναίκα είχε γεννήσει κορίτσι, μετά την ευχή έπρεπε να πάει σε κάποιο άλλο σπίτι πριν επιστρέψει στο σπίτι της, για να «αφήσει τα κορίτσια» και το επόμενο παιδί της να είναι αγόρι. Μετά το βασίλειμα του ήλιου η λεχώνα δεν έπρεπε με τίποτα να ξεμυτίσει από το σπίτι της. Ακόμη κι αν κάποιος τη φώναζε από έξω απαγορεύονταν να απαντήσει, αφού πίστευαν πως ίσως ο σατανάς προσπαθούσε να την πειράξει από ζήλια που έφερε στον κόσμο μια καινούργια ζωή. Τα ρούχα της, όπως και οι φασκίες του μωρού, έπρεπε να μαζευτούν από το σχοινί της απλώστρας το βράδυ, για να μην τα «μαγαρίσουν» τα δαιμόνια ή κατά άλλη παράδοση οι νεράιδες. Επίσης απαραίτητο ήταν το άναμμα του καντηλιού και το θύμιασμα, αφού τη λεχώνα «την πείραζε πολύ ο σατανάς». Τις λεχώνες απαγορεύονταν να τις πλησιάσουν γυναίκες με έμμηνο ρύση, γιατί υπήρχε κίνδυνος το μωρό να βγάλει σπυριά. Επίσης απαγορεύονταν και οι επισκέψεις σ' αυτή μετά τη δύση του ήλιου. Σε κάποια μέρη συνήθιζαν να παίρνουν μαζί τους στην εκκλησία και καμιά αλλαξιά ρούχα του μωρού για να τα «διαβάσει» ο ιερέας.

Δίπλα στη γυναίκα που κοιλοπονούσε υπήρχαν τα «πανιά» του μωρού και πάνω τους μια κούπα με αλάτι. Το αλάτι έπρεπε να είναι πολύ ψιλό, γι' αυτό το άλεθαν στη μυλόπετρα. Με αυτό «αλάτιζαν» το μωρό, για να γίνει γερό και να «ψηθεί» το δέρμα του. Το αλάτι το άφηναν πάνω στο μωρό για τρεις ημέρες και κατόπιν έκαναν τα «μπάνια» του μωρού (αλλού τα έλεγαν κολουμπίδια). Στην τελετή αυτή παραβρίσκονταν όλοι οι συγγενείς, που έφερναν δώρα στο μωρό. Σε κάποια μέρη το μπάνιο στο μωρό έπρεπε να το κάνει η μαμή, η οποία έπαιρνε και τα κέρματα που ρίχνανε οι συγγενείς στο νερό του μπάνιου ως αμοιβή. Σε άλλα μέρη, το μωρό τρεις μέρες μετά τη γέννησή του το έλουζε η νονά. Νονά γίνονταν αυτή που στεφάνωνε το ζευγάρι κι αν δεν ήταν γυναίκα, το ρόλο αυτό έπαιρνε η γυναίκα ή η μητέρα του κουμπάρου. Η νονά λοιπόν πήγαινε στο μωρό για το μπάνιο του με όλα τα σχετικά (αλλαξιά, πετσέτα, σαπούνι) και ρίχνανε κέρματα στο νερό οι συγγενείς, που μετά το μπάνιο τρώγανε όλοι μαζί. Στο μπάνιο έριχναν βρασμένο δεντρολίβανο και μυρτιά, για να το προστατεύουν από τα συχνά συγκάματα. Τα μωρά τα φάσκωναν με τις πάνες και δεν τους έκοβαν τα νύχια αν δεν περνούσαν 40 μέρες. Αντί γι' αυτό βουτούσαν το χεράκι του μωρού σε αλεύρι για να σπάσουν και δεν έκοβαν τα μαλλιά του πριν τη βάφτιση.

Σύμφωνα με πολύ παλιά και ξεχασμένη επιταγή της θρησκείας, στην 8η μέρα μετά τη γέννηση του παιδιού έπρεπε να του δώσουν το όνομά του, οι γονείς και όχι οι νονοί του, με την παρουσία ιερέα, σε σύνομη τελετή.

Για να κάνουν γερά τα κόκαλα και τις κλειδώσεις του νεογέννητου παιδιού, το άλειφαν με λάδι στο οποίο είχαν τσιγαρίσει χαμομήλι. Παράδοση από τους πρόσφυγες επέβαλε να δίνουν στο νεογέννητο συκώτι λύκου για να γίνει δυνατό, γλυκό τριαντάφυλλο για να γίνει όμορφο και για να γίνουν τα μαλλιά πυκνά και σγουρά κάλυπταν το κεφάλι του με... σβουνιά αγελάδας. Αν το μωρό είχε ίκτερο, το σταύρωναν ή αλλού το χάραζαν στο μέτωπο, για να «κόψουν την κιτρινάδα» ή το άλειφαν με τα ούρα του. Για το ίδιο πρόβλημα σε κάποια μέρη έδεναν μια κίτρινη κλωστή για τρεις μέρες στο μωρό και μια κόκκινη σε μια τριανταφυλλιά (κόκκινη) και μετά τις αλλαγαν λέγοντας «εσύ πάρε

την κοκκινάδα και εσύ την κιτρινάδα». Για να καθαρίσουν το πρόσωπο του μωρού, έσταζε η μαμά λίγο γάλα πάνω του και το περνούσε με ένα πανάκι. Επίσης το μητρικό γάλα θεωρούνταν, και είναι, πολύ αποτελεσματικό φάρμακο για κάθε είδους πρόβλημα με τα μάτια (οφθαλμίτιδες) ή καψίματα, πληγές, πληγωμένες θηλές κλπ. Μια-δυο σταγόνες μητρικό γάλα στο δεμένο ακόμη αφαλό βοηθούσε στη γρήγορη ίαση.

Τις τρεις πρώτες μέρες της ζωής του μωρού έρχονταν οι μοίρες να το μοιράνουν, γι' αυτό δεν έλειπε ποτέ από δίπλα του το γλυκό του κουταλιού ώστε να φάνε και να το προικοδοτήσουν με ζωή γλυκιά και ασυννέφιαστη. Στα λόγια που οι μοίρες ψιθύριζαν στο μωρό απέδιδαν και τις γκριμάτσες που το μωρό έκανε στον ύπνο του, άλλοτε σα να γελάει (όταν του έλεγαν κάτι ευχάριστο) και άλλοτε σα να κλαίει (όταν άκουγε κάτι δυσάρεστο).

Όταν το μωρό έμπαινε για πρώτη φορά σε ξένο σπίτι το «ασήμωναν» και έβαζαν πάνω του μια φέτα ψωμί με ζάχαρη και λίγο λάδι, ώστε το μωρό να είναι πάντα χορτάτο και «γλυκό». Αλλού εκτός απ' αυτά του έδιναν και βαμβάκι ή αλεύρι (μη ολικής άλεσης!!!) για ν' ασπρίσει, να ζήσει δηλαδή πολλά χρόνια. Όταν επισκέπτονταν ένα μωρό για πρώτη φορά, του πήγαιναν γλυκά και έπρεπε η συσκευασία να ανοίχτει μπροστά στο μωρό για να μιλήσει γρήγορα. Όταν «ασήμωναν», έδιναν κέρματα για να έχει σιδερένια υγεία, του έλεγαν «λίγα από μένα και πολλά από το θεό». Φεύγοντας έκοβαν μια κλωστή από τον ποδόγυρο και την ακουμπούσαν στα ρούχα του μωρού και το εφτυναν για να μη το ματιάσουν, κατηγορώντας το δήθεν «πω πω, τι άσχημο παιδί είναι αυτό...». Όσοι τα πήγαιναν καλά με τον ύπνο, του έλεγαν «τον ύπνο μου να 'χεις».

Μια μόνιμη και σταθερή προστασία από το «μάτι» τού παρήχε η «φασκαντήρα», μια γαλάζια πέτρα, ενώ δεν παρέλειπαν να του φοράνε ένα ρουχαλάκι του από την ανάποδη, συνήθως το φανελάκι του. Αυτά μάς είπαν, με μια χροιά νοσταλγίας στη φωνή τους, γυναίκες, συγγενίσσες και γειτόνισσες, αφού πρώτα οι περισσότερες έσπευσαν να μας διαβεβαιώσουν πως οι ίδιες δεν πίστευαν τίποτα από τα παραπάνω, λες και ένιωθαν ένοχες προδοσίας της άχρωμης και καθόλου ποιητικής πλέον ζωής μας...

Απόψεις στις απόψεις

Μικρή ιστορία

Το μάθημα της πεταλούδας (που δεν έγινε μάθημα ...)

Δ. Π.

Διαβάσαμε τον προβληματισμό του κυρίου Αγγέλκου σχετικά με την μικρή ιστορία «Το πέταγμα της πεταλούδας» και θεωρήσαμε αναγκαίο να κάνουμε αυτήν εδώ τη σημείωση σχετικά με τις μικρές ιστορίες γενικά αλλά και ειδικά για τη συγκεκριμένη ιστορία.

Οι μικρές ιστορίες που κατά καιρούς βάζουμε στο περιοδικό «Νέα Σελήνη» είναι διαλεγμένες έτσι ώστε να ερεθίζουν τον αναγνώστη και να τον προκαλούν να δει τα πράγματα με κάποιον άλλο τρόπο, διαφορετικό από αυτόν που συνήθως τα βλέπουν οι άνθρωποι σήμερα. Προβλέπουν κάποια σοφία και αυτή τη σοφία καλείται να διαγνώσει ο αναγνώστης και επάνω της να προβληματιστεί.

Κάποιες φορές η σοφία αυτή δεν είναι και τόσο προφανής. Έτσι χρειάζεται να μείνει κανείς λίγο περισσότερο

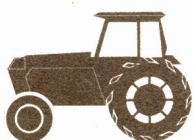
στη μικρή ιστορία. Άλλες φορές ο αναγνώστης επηρεασμένος από δοξασίες, νοοτροπίες, θεωρίες, προκαταλήψεις,πίστεις, δυσκολεύεται να πιάσει το νόημα και πρέπει να μείνει λίγο ακόμη στη μικρή ιστορία για να το πετύχει αυτό.

Τις μικρές ιστορίες δεν πρέπει πάντοτε να τις προσεγγίζουμε κατά λέξη. Ίσως κατανοήσουμε ευκολότερα το νόημά τους αν χαλαρώσουμε λιγάκι. Ας μιλήσουμε όμως και λίγο για την ιστορία της πεταλούδας. Πρώτα πρώτα, η λέξη που κέντρισε τον κύριο Αγγέλο ήταν η λέξη θεός. Τη λέξη θεός όμως, δεν είναι υποχρεωτικό να την ερμηνεύσουμε με τον τρόπο που την ερμηνεύει η Αρχιεπισκοπή Αθηνών και ο κύριος Αγγέλος. Ο καθένας έχει την άποψή του. Για άλλον θεός είναι η Φύση, για άλλον ο Χριστός, για άλλον η

Συμπαντική Ενέργεια... Αλλά δεν είναι εκεί το ζήτημα. Εδώ, στη μικρή αυτή ιστορία φαίνεται ότι θεός είναι μάλλον η Φύση με τη σοφία της και τις διεργασίες της. Όσο για τη σοφία που αυτή η ιστορία μας προβάλλει, θα πούμε μια εκδοχή. Αυτή που εμείς καταλάβαμε διαβάζοντας την ιστορία.

Νομίζουμε λοιπόν ότι το πέταγμα της πεταλούδας, τελικό αποτέλεσμα των μεταμορφώσεων της, είναι η απελευθέρωση του ανθρώπου που ακολουθεί την ωρίμανσή του. Όπως όμως η πεταλούδα, έτσι και ο άνθρωπος δεν ωριμάζει με παρέμβαση κάποιου νου εξωτερικού από αυτόν. Για να ωριμάσει ο άνθρωπος χρειάζεται μακροχρόνια προσπάθεια του ίδιου, κατά την οποία σιγά σιγά αποκτά σοφία από την αντιμετώπιση των περιστάσεων και από την ταυτόχρονη καλλιέργειά του. Τη σοφία την αποκτά μόνος του. Δεν μπορεί να του τη χαρίσει ούτε καν ο «θεός» (που λέει και η ιστορία). Πόσο μάλλον κάποιοι άνθρωποι όπως Λαμάρκ, ο Δαρβίνος ή ο Μιτσούριν. Η σοφία είναι Δρόμος τον οποίο πρέπει να ο άνθρωπος, ο κάθε άνθρωπος, να τον περπατήσει ο ίδιος. Ολόκληρο, βήμα βήμα. Αλλιώς δεν ωριμάζει. Δεν ωριμάζει κόβοντας δρόμο ή παίρνοντας το λεωφορείο.

Και ένα βήμα ακόμη. Τα προβλήματα της κοινωνίας δεν λύνονται ομαδικά. Η κοινωνία δεν ωριμάζει ούτε απελευθερώνεται ομαδικά. Πρέπει ο καθένας να ωριμάσει και να απελευθερωθεί. Και όταν ο άνθρωπος είναι ώριμος και απελευθερωμένος, δεν τον καβαλάει ούτε ο κάθε Μπους ούτε οι βιομήχανοι με τις τσιμινιέρες τους. Αν όμως δεν είναι ώριμος, και απελευθερωμένος, δεν τον σώζουν ούτε οι οικολογικές εξεγέρσεις και οι εξουσίες τύπου Ε.Σ.Σ.Δ., ούτε «ο θεός ο ίδιος».

ΠΩΛΕΙΤΑΙ αμπελουργικό τρακτέρ Goldoni 30 HP, με καταστροφέα και φρέζα σε άριστη κατάσταση (90 ώρες λειτουργίας).
Πληροφορίες στο τηλ. : 697 3845645

Στο Βιβλίο “το σφαγείο”, ο Κουρτ Βόνεγκατ γράφει για κάποιο δέντρο που έβγαζε λεφτά, Τραβούσε κοντά του ανθρώπινα όντα, που σκοτώνονταν αναμεταξύ τους γύρω από τις

"Η καταστροφή της Ευρώπης έλυσε το πρόβλημα της αποτελεσματικής ζήτησης για την Αμερικανική οικονομία. Στη διάρκεια της ύφεσης δεν κατωρθώσαμε τίποτα. Μεγάλη ήταν η έλλειψη αποτελεσματικής ζήτησης. Τελευταία η ζήτηση αυτή δημιουργήθηκε από καθαρή ανάγκη και ... βρισκόμαστε τώρα στη χαραυγή της μεγαλύτερης βιομηχανικής εποχής που γνώρισε ποτέ αυτή η χώρα."

(Απόσπασμα από πρακτικά συνεδρίου του ECONOMIC & BUSINESS FOUNDATION, Πενσυλβάνια 20 Δεκέμβρη 1948.)

Γιατί οι ΗΠΑ θέλουν μονομερώς να επιτεθούν στο Ιράκ

Εδώ και πενήντα χρόνια το δολάριο είναι το νόμισμα με το οποίο γίνονται οι εμπορικές συναλλαγές παγκόσμια. Τα αμερικάνικα χαρτονομίσματα τυπώνονται μόνο από το Federal Reserve, το οποίο βασικά, αντιπροσωπεύεται από ένα κονσόρτσιουμ εβραϊκών τραπεζών που εδρεύουν στην Αμερική.

Δηλαδή εάν η Ισπανία ή οποιαδήποτε άλλη χώρα, ήθελε να αγοράσει κάτι αξίας 50 εκατομμυρίων δολαρίων, έπρεπε πρώτα να παράγει και μετά να πουλήσει προϊόντα ή υπηρεσίες αντίστοιχης αξίας. Εάν οι ΗΠΑ ήθελαν το ίδιο πράγμα, το μόνο που έπρεπε να κάνουν ήταν να τυπώσουν τα χρήματα και μόνο.

Αυτό ακριβώς έκαναν οι ΗΠΑ τα τελευταία 50 χρόνια. Τύπωναν δολάρια κάθε φορά που είχαν ανάγκη, χωρίς να υπάρχει η αντίστοιχη κάλυψη σε χρυσό. Γι αυτό το λόγο σήμερα το εμπορικό ισοζύγιο των ΗΠΑ έχει σημειώσει ένα αρνητικότατο ρεκόρ: μείον 2,5 τρισεκατομμύρια, δηλαδή 2.500 δισεκατομμύρια δολάρια. Για τα επόμενα τρία χρόνια προβλέπεται μια δραματική κατάληξη που μπορεί να φτάσει και τα 3.500 δισεκατομμύρια δολάρια. Όσο καιρό όμως το δολάριο παραμένει το παγκόσμιο νόμισμα συναλλαγών για τις ΗΠΑ, δεν υπάρχει απολύτως κανένα πρόβλημα. Κάθε φορά που η Αμερική χρειάζεται χρήματα, τα τυπώνει και έτσι πληρώνει όλα της τα χρέη. Αρα οι ΗΠΑ ζουν με δανεικά σε σύγκριση με τον υπόλοιπο κόσμο.

Το πρόβλημα λοιπόν, μόλις τώρα αρχίζει. Το Ιράκ είναι η πρώτη χώρα του OPEC (Παγκόσμιος Οργανισμός Πετρελαίου) που δεν δέχεται πλέον δολάρια και πουλάει πετρέλαιο μόνο έναντι Ευρώ. Αυτό ξεκίνησε στις 6/11/2000 όταν η ισοτιμία του Ευρώ ήταν 0,8 έναντι του δολαρίου. Στην αρχή το Ιράκ είχε χάσει πάρα πολλά χρήματα από αυτή την τολμηρή ενέργεια. Σήμερα όμως το Ευρώ είναι μεγαλύτερο του δολαρίου και φυσικά τα κέρδη του Ιράκ πολύ μεγαλύτερα από την πώληση του πετρελαίου. Αυτή είναι η κίνηση του Σαντάμ που έχει εξοργίσει την Αμερική.

Το πρόβλημα γίνεται πιο σοβαρό καθώς άλλες δύο χώρες του OPEC το Ιράν και η Σαουδική Αραβία θέλουν και αυτές να εφαρμόσουν πωλήσεις σε Ευρώ, ενώ ήδη η Βενεζουέλα που κατέχει το 7% των πετρελαϊκών αποθεμάτων παγκοσμίως, έχει αλλάξει τα μέσα συναλλαγματικά της αποθέματα από δολάρια σε Ευρώ. Βασικά αυτή είναι και η τελική επιδίωξη όλων των χωρών του OPEC καθώς το δολάριο χάνει όλο και περισσότερο έδαφος.

Οι κεντρικές τράπεζες των δύο από τις μεγαλύτερες χώρες του

"Η μαζική δολοφονία αποτελεί τίτλο τιμής, όταν γίνεται κάτω από τους ήχους του Εθνικού Ύμνου"

(Ζακ Μερσίν. Παρασημοφορημένος από το κράτος κατά τον πόλεμο της Αλγερίας. Δολοφονημένος από το Κράτος το 1979, επειδή αυτά που του έμαθαν συνέχιζε να τα εφαρμόζει χωρίς κρατική άδεια.)

κόσμου, της Ρωσίας και της Κίνας, έκαναν ακριβώς το ίδιο πράγμα. Έτσι εξηγείται γιατί σήμερα υπάρχει πληθώρα δολαρίων στην παγκόσμια αγορά και ταυτόχρονα πολύ μεγάλη ζήτηση για το ευρωπαϊκό νόμισμα, με αποτέλεσμα την κατακόρυφη πτώση του αμερικανικού νομίσματος.

Αυτό είναι το τελικό χτύπημα για την αμερικανική οικονομία για την οποία ο Alan Greenspan, ο διοικητής του Federal Reserve, προβλέπει ότι θα καθούν δισεκατομμύρια δολάρια στους επόμενους μήνες. Εάν το Ευρώ πάρει την θέση του δολαρίου στις παγκόσμιες αγορές εκτός απ' το ότι το δολάριο θα χάσει ακόμη περισσότερη αξία, οι ΗΠΑ δεν θα μπορέσουν πλέον να ρίχνουν δολάρια στην αγορά όπως άλλωστε έκαναν μέχρι τώρα, δηλαδή χωρίς να υπάρχει η αντίστοιχη κάλυψη σε χρυσό. Επομένως, όλες οι χώρες του κόσμου θα προτιμούν συναλλαγές με το ευρωπαϊκό νόμισμα κάνοντας έτσι συναλλαγματικά αποθέματα σε Ευρώ για να αγοράζουν πετρέλαιο από τον OPEC.

Ήδη, το δολάριο διατηρείται τεχνητά από διάφορες χώρες της νοτιοανατολικής Ασίας κατόπιν διάφορων πολιτικο-οικονομικών τεχνασμάτων των ΗΠΑ με τις κυβερνήσεις αυτών των κρατών. Άλλωστε, οι ΗΠΑ καταναλώνουν σχεδόν ότι παράγουν αυτές οι χώρες. Τους δανείζει χρήματα, αυτές παράγουν τα προϊόντα τους που τα απορροφούν οι ΗΠΑ και κατόπιν με το εμπορικό κέρδος πληρώνουν τα «δανεικά» στην Αμερική.

Οικονομολόγοι και τραπεζίτες προειδοποιούν ότι εάν η Ασία δεν υποστηρίξει το δολάριο έστω και τεχνητά, αυτό θα συντρίβει. Όμως πολλές χώρες στην Ασία έχουν στραφεί ήδη προς το Ευρώ διότι και αυτές χρειάζονται πετρέλαιο. Και ο OPEC σύντομα θα πουλάει πετρέλαιο μόνο σε Ευρώ.

Έτσι λοιπόν, ο Bush ονόμασε Άξονα του Κακού όλες αυτές τις χώρες που πουλάνε πετρέλαια σε Ευρώ ή θέλουν να καταργήσουν το δολάριο από τα συναλλαγματικά τους αποθέματα. Με διάφορα τεχνητά προσχήματα θέλουν να επιτεθούν εναντίον τους (π.χ. Ιράκ) ή να εγκαταστήσουν κυβερνήσεις μαριονέτες που οι ίδιοι θα ελέγχουν (π.χ. Βενεζουέλα), ώστε να επαναφέρουν την προηγούμενη κατάσταση. Αυτός είναι ο λόγος που η Βρετανία το «παιζει» αναποφάσιστη για το Ευρώ. Εάν το έκανε, αυτομάτως θα ήταν αντίθετη προς τις ΗΠΑ. Οι Βρετανοί είναι πονηροί όπως πάντα: εάν οι ΗΠΑ τα καταφέρουν με το δολάριο, αυτοί θα κρατήσουν την λίρα - εάν η Ε.Ε. σταματήσει τον πόλεμο, σύντομα θα ακολουθήσουν το Ευρώ.

Το Ιράκ είναι μόνο το πρώτο βήμα...

Αυτός είναι ο κόσμος της “Αυτοκρατορίας”, ανήθικος, αναιδής